

STATSRÅDETS KANSLI

Finlands säkerhets- och försvarspolitik 2009

Statsrådets redogörelse

Statsrådets kanslis publikationsserie | **12/2009**

Finlands säkerhets- och försvarspolitik 2009

Statsrådets redogörelse

Utgivare
STATSRÅDETS KANSLI

PRESENTATIONSBLAD
5.2.2009

Typ av publikation
Publikation

Uppdragsgivare
Statsrådet

Publikationens namn

Finlands säkerhets- och försvarspolitik 2009. Statsrådets redogörelse

Referat

I statsrådets säkerhets- och försvarspolitiska redogörelse 2009 utvärderas Finlands säkerhets- och försvarspolitik på ett övergripande sätt och presenteras statsrådets riktlinjer fram till senare delen av 2010-talet.

Redogörelsen grundar sig på ett brett säkerhetsbegrepp. I en värld av ömsesidigt beroende har flera av säkerhetshoten och utmaningarna en gränsöverskridande karaktär och betydande konsekvenser. Hanteringen av dem kräver även andra åtgärder än traditionella säkerhetspolitiska instrument och militärt försvar.

I redogörelsen granskas den internationella omvärlden och de konsekvenser som förändringarna av den har för Finland. På basis av detta presenteras de säkerhets- och försvarspolitiska riktlinjerna samt praktiska åtgärder och utvecklingsbehov. Redogörelsen skapar en grund för statsrådets redogörelser, strategier och program som gäller säkerheten och internationella relationer.

Nyckelord

redogörelse, säkerhetspolitik, försvarspolitik, utrikespolitik, utrikes- och säkerhetspolitik

Seriens namn och nummer

Statsrådets kanslis publikationsserie 12/2009

Språk

Sv

Sidantal

144

ISBN (tryck)

978-952-5807-28-8

ISBN (PDF)

978-952-5807-29-5

ISSN

0782-6036

Förläggare

Statsrådets kansli
Publikationen som PDF: www.vnk.fi/julkaisut
Ytterligare information: julkaisut@vnk.fi

Distribution och försäljning

Universitetstryckeriet, Helsingfors
www.yliopistopaino.fi/kirjamyynti
Beställningar: books@yliopistopaino.fi

Layout

Statsrådets kansli

Sekretessgrad

Offentlig

Tryckort

Universitetstryckeriet, Helsingfors, 2009

INNEHÅLL

INLEDNING	9
1 DEN INTERNATIONELLA SÄKERHETSUTVECKLINGEN	12
Världsekonomin	12
Teknologin och de kritiska funktionerna	13
Kriser och konflikter	14
Användningen av militära maktmedel	18
Massförstörelsevapen och vapenkontroll	19
Terrorism	21
Mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatsutveckling	22
Smittsamma sjukdomar	22
Globala utvecklingstrender på lång sikt	23
Klimatförändringen och miljön	23
Energi och konkurrensen om naturresurserna	24
Befolkningsutvecklingen	25
Europeiska unionen	26
Utvidgningen och relationen till grannländerna	28
Den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken	29
Europeiska unionens krishantering	32
Samarbetet mellan Europeiska unionen och övriga krishanteringsaktörer ..	35
Världsordning i omvandling	36
Förenta staterna	37
Ryssland	40
Kina	45
Förenta nationerna	46
Nato	50

OSSE	55
Europarådet	56
Säkerhetsutvecklingen i Finlands närområden	57
2 KONSEKVENSERNA FÖR FINLAND AV DEN SÄKERHETSPOLITISKA OMGIVNINGENS UTVECKLING	62
Kriser, konflikter och användning av militära maktmedel	64
Centrala aktörer	65
Den säkerhetspolitiska omgivningens utmaningar för utvecklingen av försvaret	69
3 FINLANDS SÄKERHETS- OCH FÖRSVARSPOLITISKA HANDLINGSLINJE	71
Allmänt	71
Europeiska unionen	71
Multilateralt samarbete	74
Närområdena	74
Ryssland	75
Förenta staterna	76
Förebyggandet av kriser och konflikter	76
Vapenkontroll	77
Tryggandet av samhällets verksamhet	77
Krishantering	79
Nato	80
Finlands försvar	82
4 UTVECKLINGEN AV FINLANDS SÄKERHET	84
Tryggande av samhällets funktioner	84
Ekonomins och infrastrukturens funktionsförmåga	86
Befolkningsfrågor	89
Smittsamma sjukdomar	90

Miljöutmaningar och klimatförändringen	90
Storolyckor och naturkatastrofer	91
Terrorism och internationell organiserad brottslighet.	92
Gränssäkerhet	94
Utvecklingen av Finlands yttre förbindelser	95
Europeiska unionen	97
Nato	99
Krishantering	100
Vapenkontroll	104
Säkerhet och utveckling	105
Utrikesförvaltningens och utrikesrepresentationens utveckling	106
UTVECKLANDET AV FÖRSVARET	108
Användning av försvarsförmågan.	110
Utvecklandet av försvarsförmågan.	115
Resurser	127
 BILAGA 1 FÖRSVARSMAKTENS CENTRALASTE KRIGSTIDA TRUPPER	 128
 BILAGA 2 CENTRALA FÖRKORTNINGAR OCH DEFINITIONER	 129

INLEDNING

Den säkerhets- och försvarspolitiska redogörelsen 2009 är en uppföljning av de redogörelser som har upprättats tidigare år. I redogörelsen görs en helhetsbedömning av Finlands säkerhets- och försvarspolitik och presenteras statsrådets riktlinjer fram till slutet av 2010-talet.

I början av redogörelsen granskas den internationella omvärlden och därefter bedöms vilka konsekvenser förändringarna av den har för Finland. Efter det följer de säkerhets- och försvarspolitiska riktlinjerna och i det sista kapitlet omsetts riktlinjerna till praktiska åtgärder för att utveckla säkerheten i Finland.

Säkerhetspolitikens syfte har traditionellt varit att möta ett militärt eller politiskt hot mot statens säkerhet. Med säkerhet har man avsett existensvillkor i allmänhet, oberoende av om det är fråga om statens suveränitet och beslutsmakt, individens liv eller en befolkningsgrupps kulturella särdrag. Vid sidan av den statscentrerade säkerheten, som är kopplad till suveräniteten, talar man om såväl samhällelig som individuell säkerhet.

Det breda säkerhetsbegreppet innefattar sådana säkerhetsfrågor som kan utvecklas till hot och medföra betydande fara eller skada för Finland, befolkningen eller det finländska samhällets vitala funktioner. De omfattande säkerhetshoten beror på mänskliga aktiviteter såsom användning av militära maktmedel, terrorism och störningar av datanät, på oavsiktliga händelser såsom omfattande funktionsstörningar i elnätet eller på extrema naturfenomen. Modeller över de hot som anses äventyra samhällets vitala funktioner har gjorts upp utifrån det breda säkerhetsbegreppet och de hotmodeller som beskrivs utgör grunden för Finlands beredskapsplanering.

I en värld av ömsesidigt beroende har flera av säkerhetshoten och utmaningarna en gränsöverskridande karaktär och betydande konsekvenser. Hanteringen av dem kräver även andra åtgärder än traditionella säkerhetspolitiska instrument och militärt försvar. Typiskt för säkerhetshot är att de är svåra att förutse och uppstår med kort varsel. Därför krävs det, förutom att man har beredskap och reagerar på hot, att förebyggande och säkerhetsfrämjande åtgärder vidtas.

I redogörelsen behandlas även globala frågor som i princip inte är några direkta säkerhetshot mot Finland, t.ex. klimatförändringen, de knappa energi- och vattenresurserna och befolkningsrörelserna, men som när de utvecklas kan orsaka omfattande förödelse eller undergräva samhällenas stabilitet och orsaka våldsamma konflikter och därmed påverka säkerhetsutvecklingen.

Samtidigt bör det beaktas att det fortfarande är möjligt att använda militära maktmedel för att nå politiska mål. Detta återspeglar sig också i bedömningen av Finlands säkerhetsmiljö.

Denna redogörelse skapar en grund för statsrådets redogörelser, strategier och program som gäller säkerheten och internationella relationer. Hit hör bl.a. strategin för tryggnad av samhällets vitala funktioner, programmet för den inre säkerheten, statsrådets redogörelse om politiken för de mänskliga rättigheterna och EU-redogörelserna, det utvecklingspolitiska programmet, den övergripande krishanteringsstrategin, försvarsministeriets strategiska plan och FN-strategin.

De viktigaste uppgifterna inom Finlands utrikes-, säkerhets- och försvarspolitik är att trygga landets självständighet, territoriella integritet och grundläggande värden, att främja befolkningens säkerhet och välfärd och att upprätthålla ett fungerande samhälle.

Utvecklingen av Finlands säkerhet är nära knuten till den internationella utvecklingen. Finland bär ett globalt ansvar och strävar efter att stärka det internationella samfundets kapacitet att möta säkerhetshot.

Medlemskapet i Europeiska unionen utgör en viktig del av Finlands säkerhetspolitik. Det ligger i Finlands intresse att stärka Europeiska unionens internationella betydelse och unionens säkerhet. I den europeiska säkerhetsstrategin fastställs unionens säkerhetspolitiska utmaningar och mål.

Medlemskapet i EU har erbjudit Finland möjligheter att påverka sin omedelbara säkerhetspolitiska omgivning. Medlemskapet förpliktar Finland att även delta i behandlingen av sådana frågor som enligt det traditionella säkerhetspolitiska tänkesättet inte nödvändigtvis har hört till Finlands prioriteringar.

Europeiska unionen möter säkerhetspolitiska utmaningar på ett övergripande sätt så att unionens uppsättning av instrument utnyttjas så effektivt som möjligt.

* * *

Vid utrikesministeriet gjordes i samband med beredningen av redogörelsen en utredning om Finlands eventuella medlemskap i Nato (12/2007) och en utredning om skyldigheten till ömsesidigt stöd och bistånd i Europeiska unionen (4/2008).

När redogörelsen färdigställdes hade statsrådet till sitt förfogande en rapport (6/2008) som har utarbetats av riksdagens uppföljningsgrupp. Gruppen var tillsatt av statsrådets kansli.

1 DEN INTERNATIONELLA SÄKERHETSUTVECKLINGEN

Världsekonomin

Den globala omgivningen präglas av en allt djupare ekonomisk integration och snabb rörlighet för kapital. Den politiska stabiliteten har ökat, ofta som en följd av att levnadsstandarden har stigit. Tyngdpunkten i den globala tillväxten håller klarare än tidigare på att förskjutas till de växande ekonomierna i Asien.

Den globala ekonomiska utvecklingen har inneburit förutom en effektivare ekonomisk verksamhet också att det ömsesidiga beroendet har ökat. Ekonomins utsatthet för olika störningar och ekonomiska kriser har tilltagit.

Globaliseringen framskrider ojämnt, och gapet mellan industriländerna och utvecklingsländerna förblir ansenligt. Att bli efter i den ekonomiska utvecklingen ökar risken för politisk instabilitet. Globala fenomen, som att matpriset häftigt varierar runtom i världen, har de allvarligaste följderna för fattiga länder, där matkrisen orsakar mänsklig nöd och även kan leda till instabilitet och sammandrabbningar.

Ett aktuellt exempel på detta är turbulensen på den amerikanska finansmarknaden, som började sommaren 2007 och fördjupades och bredde ut sig till en global finanskris fram till hösten 2008. Den har hotat med kollaps för den vanliga verksamheten i det internationella finanssystemet och håller på att leda till den värsta ekonomiska krisen i världen efter andra världskriget.

Effekterna av krisen håller snabbt på att sprida sig till realekonomin. Framför allt Förenta staterna och Europa håller på att råka in i en recession, vars djup och längd det är svårt att bedöma. Man kan inte heller utesluta risken för en djup lågkonjunktur.

Alla effekter krisen har på säkerheten kan ännu inte ses. Krisen har satt igång en diskussion och även i någon mån åtgärder, som antyder att nationella intressen blir starkare och att man är villig att pruta på de spelregler som har överenskommit mellan staterna. Det är sannolikt att de protektionistiska tongångarna förstärks. Krisen leder också till en betydande internationell omfördelning av inkomster och förmögenhet och torde orsaka svåra problem för många länder.

Denna utveckling orsakar oundvikligen nya internationella politiska spänningar och försvagar små staters ställning i relation till stora. Å andra sidan skapar den internationella utvecklingen ett behov att bredda och förnya samarbetet och spelreglerna. En omfattande diskussion har också väckts om behovet att förnya grunderna för det internationella finanssystemet, det s.k. Bretton Woods-systemet. Medlemskap i Europeiska unionen samt även inträde i den ekonomiska och monetära unionen verkar ha rönt nytt intresse i en del länder.

Teknologin och de kritiska funktionerna

De företag och nätverk som är verksamma globalt garanterar att samhällets informations- och kommunikationssystem kan fungera tryggt, men ökar samtidigt det ömsesidiga beroendet. De möjliggör alternativa handlingsätt och en flexibel anpassning till olika störnings- och krissituationer. System som har spritts ut över nationella gränser kan dessutom i vissa förhållanden utgöra varandras reservsystem. Men detta förutsätter långt gående beredskap som sträcker sig över statsgränserna.

Teknologiutvecklingen skapar nya säkerhetslösningar. Teknologin möjliggör bland annat att effektiva system för tidig förvarning och informationsutbyte används globalt. I praktiken baserar sig så gott som alla samhällets kritiska funktioner och tjänster på bruket av tekniska system, i synnerhet sådana som fungerar med hjälp av elenergi och datakommunikation.

I takt med att trådlös informationsöverföring mellan elektroniska kommunikations- och datasystem blir vanligare breddas systemens användbarhet men funktionssäkerheten kan bli sämre. De flesta av de privata och offentliga tjänsterna grundar sig på att de elektroniska systemen fungerar snabbt och tillförlitligt.

När systemen bildar nätverk med varandra ökar risken för att om ett system sviker påverkar detta också övriga tekniska systems funktionsförmåga. Störningarna i systemen kan påverka samhällets funktioner mycket vidsträckt. Utlokaliseringen av de expertresurser som upprätthållandet och underhållet förutsätter ökar effekterna av störningar. Det ökande internationella innehavet i företagen påverkar arrangemangen för beredskapen.

Det att teknologin blir allt dyrare ses framför allt i försvarsmaterielen, där priset har uppskattats fördubblas vart sjunde år.

Den vetenskaplig-teknologiska utvecklingen skapar också nya säkerhetsutmaningar med anknytning till ett eventuellt missbruk av i synnerhet teknologi,

know-how och kunnande vid tillverkningen av kemiska, biologiska eller radioaktiva vapen eller kärnvapen.

Kriser och konflikter

Under 2000-talet har väpnade kriser och konflikter huvudsakligen försiggått inom stater. Långvariga spänningar mellan stater har tidvis fått utlopp i gränsöverskridande sammandrabbningar främst i Mellanöstern och Afrika.

Konflikterna har blivit mera asymmetriska än tidigare och i ökande grad är icke-statliga grupper parter i dem. Våld och terror riktade mot civilbefolkningen används allmänt som medel för krigföring.

Största delen av de säkerhetshot som återspeglar sig på västländerna uppkommer i ett område som sträcker sig från Nordafrika via Mellanöstern och Centralasien till sydöstra Asien. Situationen i Mellanöstern fortsätter att vara krisbenägen. Afghanistan och Irak är fortsättningsvis centrala utmaningar för det internationella samfundet. I Afghanistan strävar olika aktörer, inklusive Europeiska unionen och Nato, efter att hitta effektiva medel för att stabilisera landet. Krispotentialen i Iran och Pakistan är på uppåtgående. Föremål för särskild oro är Irans eventuella kärnvapensträvanden.

I staterna i Centralasien är starka personkulturer, centralledarskap och korruption fortfarande signifikanta fenomen. Stabiliteten i länderna i regionen hotas också av risken för fejder mellan klaner, stammar och regioner, extremreligiösa rörelser, organiserad brottslighet samt människo-, narkotika- och vapensmuggling.

Väpnade konflikter mellan stater är möjliga också i Europa. Exempel på detta är kriserna på Balkan och i Kaukasien. De politiska spänningarna i dessa områden, som ofta anknyter till minoriteter, kom upp till ytan som ett arv efter Jugoslavien och Sovjetunionen. I Kaukasien har tvisterna om Nagorno-Karabachs, Sydossetiens och Abchasiens ställning lett till väpnade sammandrabbningar under 2000-talet. Den allvarligaste risken för en eskalering sammanhängde med konflikten mellan Georgien och Ryssland, som bröt ut i augusti 2008.

Utöver politiska och ekonomiska skäl ligger det ofta historiska skäl samt etniska och religiösa spänningar bakom konflikter. Med konflikterna sammanhänger ofta olaglig vapenhandel och lättheten att få vapen samt frågan om vem som behärskar naturresurserna. Säkerhetspolitiska utmaningar är ofta kopplade till utvecklingsproblem, såsom fattigdom och ojämlikhet samt till andra brister inom området för mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstaten. Den gräns-

överskridande kriminaliteten såsom narkotika- och människohandeln ökar regionalt och globalt.

Korruption, dålig förvaltning, diskriminering samt missbruk av makt förstör tilltron till myndigheterna och är ofta ett bakomliggande skäl till att olagligheterna ökar och extrema rörelser blir starkare. Det att den samhälleliga stabiliteten rubbas gör att i synnerhet handlingsoförmögna stater utsätts för politisk-ekonomiska spänningar, som kan få sitt utlopp i våldsamheter.

På samma sätt har religionens inblandning i politiken ofta fördjupat fördelningslinjerna mellan stater och samfund. Behovet att förstärka dialogen mellan religioner och kulturer accentueras.

Ett stort antal arbetslösa ungdomar och autoritära politiska system är en explosionsfarlig kombination i flera utvecklingsländer. Handlingsoförmögna stater kan inte eller vill inte sörja för sina grundläggande skyldigheter, dvs. säkerhet, skapande och upprätthållande av legitima politiska institutioner, ekonomisk utveckling samt produktion av bastjänster för medborgarna. Detta kan få regionens stabilitet att vackla och sprida sig till konflikter mellan stater, bl.a. genom okontrollerbara flyttrörelser och ökande flyktingskaror.

De tyngsta följderna av konflikter drabbar de mest sårbara grupperna. Det är viktigt att beakta kvinnornas ställning och garantera deras möjligheter att delta i förebyggandet av konflikter och i fredsbyggandet. Attacker mot civilbefolkningen, inklusive sexuellt och annat våld som riktar sig mot kvinnor och barn, utgör allt oftare en del av den terror och krigföring som riktas mot den civila befolkningen. Barn kidnappas och tvångsrekryteras till de stridande trupperna och ökningen av antalet barnsoldater har inte kunnat stoppas.

Konflikten i Gaza

Sedan Israel år 2005 dragit sig ut ur Gazaområdet fortgick Hamas' och andra extrema organisationers raketattacker mot Israel trots kortvariga eldupphör.

Hamas vann den palestinska administrationens parlamentsval i januari 2006 och bildade ensam regering. Hamas och Fatah lyckades bilda en enhetsregering våren 2007. I juni 2007 tog Hamas emellertid med våld över Gaza, och raketattacker från Gaza till Israel ökade märkbart. Israel stängde gränsövergångarna till Gaza och tillät endast att humanitärt bistånd, el, bränsle och ved transporterades till

Gaza. Också gränsövergången i Rafah på gränsen mellan Gaza och Egypten förblev stängd.

Konflikten mellan Israel och Hamas i Gaza tillspetsades i december 2008, då Hamas meddelade att organisationen inte har för avsikt att förnya det sex månader långa eldupphöret som den kommit överens om med Israel i juni 2008. Efter detta meddelande tilltog raketavfyrningen mot Israel. Israels flygvapen inledde flygattacker mot Gaza den 27 december 2008. Operationen Cast Lead var Israels största militära operation i Gaza sedan kriget 1967. Den 3 januari 2009 utvidgades operationen till ett arméanfall.

Israel meddelade som sitt mål att anfalla Hamas' militära infrastruktur, smuggeltunnlarna under gränsen mellan Gaza och Egypten samt ministerierna i Hamas' administration. Militärt var Israel överlägset jämfört med Hamas och de andra palestinska extremrörelserna, vilket också kunde ses i antalet offer. Fram till eldupphörsförklaringen den 18 januari 2009 hade över tusen palestinier dött och cirka 5000 skadats. Av israeliterna hade 13 dött och cirka 100 skadats.

Flyktingar och befolkningsrörelser är de synligaste följderna av konflikter och kriser. Verkningarna av dem kan kännas på global nivå, men den tyngsta bördan bär grannländerna och de regioner som tar emot s.k. interna flyktingar. Flyktingarnas grundläggande rättigheter förverkligas i låg grad, och det är en stor utmaning att återvända till hemtrakterna. Konflikterna främjar också att smittosamma sjukdomar och epidemier bryter ut och sprider sig.

Nya former av väpnade kriser och konflikter samt nya vittomfattande säkerhetsutmaningar riktar förväntningarna mot det internationella systemet och aktörer som FN och andra internationella organisationer.

För att man ska kunna ingripa i väpnade konflikter och besvara nya säkerhetshot förutsätts att nya verksamhetsformer utvecklas och samarbetet fördjupas. FN stöder sig i sin utvidgade krishanteringsverksamhet på regionala organisationer. Europeiska unionens och Natos betydelse som verkställare av krishantering ökar och förstärker det internationella samfundets förmåga att ingripa i kriser. Också afrikanska organisationer utvecklar sin krishanteringsförmåga. Afrikanska unionen är den näst största verkställaren av militär krishantering i Afrika efter FN.

Utöver humanitärt bistånd och utvecklingsbistånd behövs det både militär och civil krishantering i konfliktområden. Exempel på detta är kriserna i Bosnien-Hercegovina, Afghanistan, Kosovo och Afrika. Den militära och den civila krishanteringen har olika metoder, som kompletterar varandra, men samma mål att skapa ett tryggt och fungerande samhälle. Ett övergripande förfaringsätt betonas. På de föränderliga behoven svarar man också genom att utveckla kapaciteten att reagera snabbt i krissituationer.

Krisen i Georgien

Under sommaren 2008 tillspetsades de frysta konflikterna i Sydossetien och Abchasien. I båda konfliktregionerna förekom flera provokationer, som ledde till lokala eldstrider som också krävde dödsoffer.

Georgiska trupper inledde den 7 augusti 2008 mera omfattande krigsåtgärder i syfte att enligt egen utsago återställa "den konstitutionella ordningen" i regionen. Georgien använde lätta infanteritruupper, specialtrupper samt artilleri i sina krigsåtgärder.

Ryska trupper inledde den 8 augusti 2008 ett anfall, som sträckte sig längre än det egentliga krisområdet i Georgien. Till området koncentrerades förutom trupper från Norra Kaukasiens militärdistrikt också enheter från andra ryska militärdistrikt. I operationen användes luftlandsättningsstrupper och motoriserade infanteri- och marininfanteritruupper. Utöver dessa användes specialtrupper, strategisk lufttransportmateriel samt fartyg från Svarta havets flotta.

I operationen anföll de ryska armétrupper som koncentrerats till området Georgien via Sydossetien och Abchasien. Flygvapnet och marinflygvapnet bombade objekt i bl.a. Gori och Tbilisi. Marinen förhindrade användningen av den georgiska marinens fartyg på Svarta havet. Georgiens försvar kollapsade snabbt.

Ryssland genomförde anfallsoperationen som en samoperation mellan alla försvarsgrenar, där flygvapnet hade en stor betydelse. De till regionen koncentrerade armétrupperna tog snabbt över områdena i Sydossetien och Abchasien medan flygvapnet skyddade arméns anfall och påverkade den georgiska arméns verksamhet samt nyckelobjekt inom det georgiska försvaret. Marinen förhindrade sjötrafiken till Georgien från Svarta havet och förstörde flera av georgiska marinens fartyg.

Med konflikten sammanhängde ett kraftigt språkbruk och propagandistisk information på båda sidorna. Rysslands militära verksamhet i samband med krisen i Georgien visade att landets armé, marin och flygvapen har operativ beredskap och kapacitet att snabbt inleda en militär operation. De ryska trupperna har utbildats och övats väl i de lokala förhållandena, de hade tillräcklig lägesmedvetenhet och kapacitet till informations- och datanätskrigföring. Det inträffade visar också på operativa brister, bl.a. i den ryska vapenmaktens ledningssystemens funktion samt i arméns och flygvapnets mörkerkapacitet.

Användningen av militära maktmedel

Militära maktmedel används fortfarande i tvister mellan länder och i interna kriser. Avsikten med användningen av militära maktmedel kan utöver traditionell erövring av områden dock också vara att trygga det internationella samfundets värderingar eller humanitära slutmål. I västländernas och i synnerhet i Europeiska unionens medlemsländers vapenmaktens uppdrag och utvecklandet av dem betonas militär krishantering och stödjandet av civila myndigheter vid bekämpningen av vidsträckta säkerhetshot.

Gränsen mellan krig och fred blir diffusare. För det s.k. gråa stadiet är det typiskt med hot om att militära maktmedel kommer att användas eller att sådana används begränsat i påtryckningssyfte. Med detta stadium sammanhänger också politisk och ekonomisk påtryckning samt medel för informations- och asymmetrisk krigföring, med vilka man eftersträvar att störa samhällets normala funktioner, t.ex. genom datanäts- och informationsattacker. Teknologin, som hela tiden utvecklas, medför allt flera medel för asymmetrisk krigföring och skapar nya användbara metoder, inklusive små kärnvapen.

Ny teknologi och taktik förändrar krigföringen. Snabbheten, tempot, rörligheten, lägesmedvetenheten, påverkans dimension samt möjligheten att utnyttja rymden framhävs. Informationskrigföringen samt samarbetet mellan olika aktörer ökar. Nätverkscentreringen ökar samtidigt som informationsflödet och effekterna av det ökar.

Eldanvändningen blir mera exakt och går allt snabbare, varvid tunga trupper som rör sig långsamt eller som har grupperat sig på plats är lättare att förstöra än tidigare.

Massförstörelsevapen och vapenkontroll

Med det multilaterala vapenkontroll- och nedrustningssamarbetet är aktuella utmaningar förknippade. De återspeglar mera vidsträckt tillståndet i de internationella relationerna. Spänningarna mellan grupper av länder försvårar strävandena att framskrida i de multilaterala vapenkontrollfrågorna. Vapenkontrollen har allt tätare kontakter med andra metoder för konfliktförebyggande och krishantering samt med utvecklingsfrågor mera vidsträckt. Utöver nationella säkerhetsaspekter betonas betydelsen av mänsklig säkerhet.

Utöver utvecklandet av nya avtalsarrangemang och samarbetsformer betonas ett effektivt verkställande av befintliga fördrag och andra multilaterala arrangemang. Förenta staterna och Ryssland står i begrepp att inleda förhandlingar om en fortsättning för START -avtalet. Det finns ett behov att åtgärda avsaknaden av formella verifieringssystem genom förtroendeökande metoder.

Hotet om att massförstörelsevapen sprids och används kvarstår som ett centralt globalt säkerhetsproblem. Särskilda risker sammanhänger med massförstörelsevapen som innehas av instabila stater samt med att massförstörelsevapen och material finner sin väg till icke-statliga aktörer.

Det internationella exportkontrollssamarbetet förstärks. Inom Europeiska unionen harmoniseras försvarsmaterielens exportpraxis och skapas metoder för interna överföringar av försvarsmateriel. Utöver den traditionella exportkontrollen förstärks övervakningen av förmedling och granskningar av vapentransporter som verksamhetsområden för det internationella övervakningssamarbetet.

Användningen av kärnenergi ökar. Detta framhäver internationella atomenergiorganet IAEA:s arbete vid övervakningen av kärnsäkerheten och kärnmaterielen och vid förhindrandet av proliferationshot.

Icke-spridningsavtalet för kärnvapen (NPT), som ansetts som det internationella vapenkontrollsystemets hörnsten, står inför en prövning. Indien, Pakistan och Israel står fortfarande utanför avtalet, och Nordkoreas och Irans brott mot avtalet försvagar det. Inom den närmaste tiden ser det inte ut som om det fullständiga provstoppsavtalet kunde träda i kraft, men i praktiken fungerar kontrollen och informationsutbytet redan. De ökande hotbilder som anknyter till terrorism kan medföra ett nytt slags dynamik och politisk vilja inom vapenkontrollen och nedrustningen på kärnvapensektorn.

Den snabba utvecklingen inom vetenskap och teknologi skapar nya utmaningar när det gäller att förhindra att biologiska och kemiska vapen sprids. Behovet

att bemöta hoten med både nationella och internationella åtgärder ökar. De ökande biologiska hoten försöker man avvärja förutom med traditionella vapenkontrollåtgärder också med andra metoder, såsom metoder enligt världshälsoorganisationens regelverk och Europeiska unionens grönbok om biosäkerhet. Den nedkörning av vapenförråd som förutsätts i fördraget om förbud mot kemiska vapen fortgår långsammare än den ursprungliga tidtabellen.

Inom vapenkontrollen har man framskridit i synnerhet i de frågor som gäller konventionella vapen. Smugglingen av och olaglig handel med små och lätta vapen påverkar breddningen av de regionala konflikterna. De verkningar som ökar instabiliteten i den lagliga vapenhandeln försöker man igen stävja genom ett projekt som siktar till ett internationellt vapenhandelsavtal.

Klustervapnen förblir föremål för internationell uppmärksamhet. I och med Oslokonventionen sätter bl.a. största delen av västländerna i kraft ett förbud mot klustervapen. Av världens klustervapenlager omfattas uppskattningsvis cirka tio procent av konventionen. För att skydda civila mot de skadliga effekterna av klustervapnen måste särskild uppmärksamhet ägnas de begränsningar som också de centrala användarländerna av klustervapen är beredda att godkänna.

Ottawakonventionen som förbjuder infanteriminor har vidsträckt trätt i kraft. Aktuella utmaningar som kvarstår är röjningsarbetet på minfälten, humanitär minröjning, röjning av odetonerade rester liksom också förstörandet av gamla överskottslager, vilka alla ingår i konventionen.

Ryssland har fryst avtalet om konventionella vapen i Europa, KVE-avtalet. Detta har försvagat möjligheterna att förutse militära aktioner. De förtroende- och säkerhetsskapande åtgärder som har utvecklats inom OSSE försöker man använda som exempel också utanför Europa. Målet är att främja genomsynlighet och förtroende mellan staterna i den militära verksamheten.

För att det multilaterala avtalssystemet ska kunna fortgå är det viktigt att nedrustningskonferensen i Genève har förutsättningar att inleda förhandlingar efter en paus på flera år. Ett eventuellt tema för förhandlingarna kunde vara förbud mot produktion av kärnmateriel. Ifall det traditionella förhandlingssystemet, som leds av FN, inte klarar av att leva upp till förväntningarna är det möjligt att enskilda förhandlingsprocesser, som Ottawa- och Osloprocessen, blir vanligare.

Europeiska unionen förblir en stark aktör inom hela vapenkontrollsektorn. Unionens aktiviteter på vapenkontrollsektorn utvecklas utgående från en stra-

tegi som gäller spridning av massförstörelsevapen samt en strategi för små och lätta vapen.

Terrorism

Den internationella terrorismen är ett långtidsverkande hot. I centrum för den står för närvarande en terrorism som baserar sig på extremrörelser. Internet används som medel också vid främjandet av radikaliserings och rekrytering av personer som utför terrordåd. Självordsterrorism är allmän som sätt att utföra dåden. Terroristorganisationerna använder allt mera sådana metoder som är typiska för den organiserade brottsligheten för att finansiera sin verksamhet.

De flesta terrordåden görs fortfarande med hemgjorda sprängladdningar, men risken för att kemiska, biologiska, radioaktiva eller andra farliga ämnen används i terrordåd utgör ett allvarligt hot. Kombinationen av terrorism och massförstörelsevapen anses som det allvarligaste säkerhetsshotet i Förenta staternas, Rysslands, Europeiska unionens och Natos säkerhetsstrategier.

Utöver ett stödområde för terrorismen har Europa också blivit ett målområde. Det största hotet utgörs av grupper, självständiga celler och enskilda personer, som bor i Europa och förenar sig ideologiskt med Al Qaida. Deras verksamhet är svår att förutse. Bland annat Storbritannien, Tyskland, Danmark och Belgien har rapporterat om planerade terrordåd som har förhindrats i sista stund.

Det internationella samarbetet mot terrorismen blir fortsättningsvis bredare och mångsidigare. Ett avtalsnätverk mot terrorism, sanktioner och program för tekniskt bistånd utvecklas fortsättningsvis. Det att den internationella terrorismen håller på att få större förstörelsekraft än tidigare har riktat uppmärksamheten särskilt på förebyggandet av terrordåd. I den globala strategin mot terrorism, som godkändes av FN:s generalförsamling hösten 2006, ägnas uppmärksamhet bl.a. åt respekten för de mänskliga rättigheterna och möjligheterna att påverka de skäl som ligger bakom terrorismen. Till terrorismens bakgrundsfaktorer hör bland annat olösta konflikter, kränkning av de grundläggande rättigheterna, fattigdom och marginalisering.

Förhindrandet av radikaliserings och den värvning som är förknippad med terrorism är en stor utmaning. Europeiska unionen godkände 2005 en strategi och ett handlingsprogram mot radikaliserings och värvning för terrorism. Enligt strategin strävar unionen efter att ingripa i terroristnätverkens verksamhet och värvning samt att förstärka moderata synpunkter mot extrema element. Det

centrala budskapet är att säkerhet, rättvisa, demokrati och likvärdiga möjligheter ska tryggas.

Mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatsutveckling

Omfattande kränkningar av de mänskliga rättigheterna, avsaknad av demokrati och rättsstat samt samhällelig olikvärdighet ökar instabiliteten och orsakar konflikter.

Förändringen i konflikternas natur, ländernas interna konflikter och asymmetrisk krigföring lyfter starkare än tidigare fram de hot som riktas mot civilbefolkningen. Det är viktigt att sörja för de nödlidande och skyddslösa befolkningsgruppernas ställning och rättigheter.

Också omfattande anfall inom staterna, vilka riktas mot civilbefolkningen, har tolkats som ett hot mot den internationella freden och säkerheten. Enligt principen om skyldigheten att skydda civilbefolkningen som godkändes vid FN:s toppmöte år 2005 bör det internationella samfundet överväga att ingripa i situationer där en stat är ovillig eller oförmögen att skydda den civila befolkningen eller själv orsakar en humanitär katastrof. Internationell rätt erkänner dock ingen humanitär intervention utan mandat från säkerhetsrådet.

Skyddandet av civilbefolkningen och avvärjandet av allvarigare internationella brott förutsätter för staternas del att efterlevnaden av de internationella förpliktelserna övervakas effektivare. Med tanke på individerna behövs mekanismer för att genomföra ett personligt straffrättsligt ansvar. Den internationella brottmålsdomstolens betydelse är central.

Smittsamma sjukdomar

Enligt Världshälsoorganisationen WHO är sannolikheten för en global influensaepidemi, såsom fågelinfluensan, större än någon gång efter år 1969. Organisationen har uppmanat sina medlemsländer att bereda sig på en pandemi, även om det är omöjligt att förutse dess omfattning eller tidpunkt. Hittills har det konstaterats att fågelinfluensan inte lätt smittar från en människa till en annan.

Risken för spridning av smittsamma sjukdomar ökar i och med människors, djurs och livsmedels rörlighet. Klimatförändringen kan göra att sjukdomar sprids till nya områden. Det kan förväntas att tidigare okända smittsamma sjukdomar, såsom SARS, och modifierbara kända sjukdomsalstrare, såsom influensa A-viruset, kan leda till globala epidemier som snabbt sprider sig från en

befolkning till en annan. Dessa kan äventyra samhällets vitala funktioner och orsaka betydande och långvariga samhällsekonomiska olägenheter.

Sjukdomsalstrare som avsiktligt sprids ut och som eventuellt är genmodifierade kan i framtiden utgöra ett mera omfattande hot än för närvarande.

Globala utvecklingstrender på lång sikt

Klimatförändringen och miljön

Det har varit svårt att förutse hur snabb och våldsam klimatförändringen är. En del av ändringen är omedelbar, en del sker på medellång sikt och en del på mycket lång sikt. Problemet är världsomspännande, men dess lokala verkningar är mycket olika.

Utan betydande åtgärder kommer uppvärmningen av klimatet oundvikligen att framskrida. Den internationella klimatpanelen har bedömt att klimatet inte får värmas upp mera än två grader jämfört med den förindustriella tiden för att jordens och mänsklighetens utveckling inte ska äventyras. För att nå detta mål borde de globala utsläppen av växthusgaser fås att vända nedåt under de kommande 10–15 åren och utsläppen borde fås att minska till klart under hälften fram till år 2050.

Vid klimatkonferensen på Bali 2007 inleddes förhandlingar om ett nytt internationellt fördrag, som gäller tiden efter år 2012. I dessa förhandlingar deltar alla stater. Syftet är att förhandlingarna ska avslutas med klimatkonferensen i Köpenhamn i slutet av året 2009.

Klimatförändringens miljökonsekvenser står i nära relation till fattigdomen och de kan ha särskilt allvarliga skadliga verkningar på stater som redan från förr är oförmögna till handling. Klimatförändringen kan i betydande grad medverka till att naturkatastrofer och konflikter fördjupas samt att resurserna omfördelas globalt. Klimatförändringen har också konsekvenser för näringsproduktionen och tillgången på sötvattenförråd.

Till följd av torka och ökenspridning kan klimatförändringen på lång sikt leda till stora folkvandringar och omfattande migration. Detta leder till att instabiliteten ökar i gränsområden som redan från förr är känsliga samt till stora etniska förändringar, till en mera obalanserad fördelning av befolkningen mellan

staterna samt till humanitära kriser. Detta kan direkt inverka på Europa i form av ökande flyktingströmmar från Nordafrika.

Miljö- och naturresursfrågor kan skapa konflikter som också kan få militära dimensioner. Föreningar som överskrider gränserna kan skärpa relationerna mellan stater om ett land förorenar ett annat lands territorium. En tvist kan också uppkomma om besittningsrättigheterna till vattenresurser i gränsområden. Konflikterna skadar miljön.

I nordpolsområdena ökar klimatförändringen å ena sidan möjligheterna att utnyttja naturresurserna, såsom olja och gas, som en följd av issmältningen och av att havsrutterna blir fria från is och å andra sidan också risken för tvister om vem som får utnyttja naturresurserna.

Energi och konkurrens om naturresurserna

Det ökande behovet av energi och världsekonomin beroende av världsmarknadspriserna på råvaror är betydande faktorer som styr världspolitiken. Särskilt kraftig är konsumtionstillväxten i de länder som är stadda i utveckling såsom Kina och Indien. Den internationella konkurrensen om energitillgången skärps. Energifrågorna blir en allt centralare del av den utrikes- och säkerhetspolitiska agendan. Energin – tillgången på den, överföringsrutterna och resurserna – används som instrument för politisk påverkan och påtryckning.

Under de närmaste decennierna kommer olja, kol och naturgas att förbli de viktigaste energikällorna. Det krävs år för att få nya olje- och gasfält i produktion, och för att få ut produkterna på marknaden förutsätts investeringar också i infrastruktur och logistik. Till exempel det ökande oljebehovet i de länder som är stadda i kraftig utveckling, såsom Kina och Indien, och begränsningarna i tillgången på oljan kan få betydande ekonomiska och politiska följder.

Av de kända oljereserverna i världen finns 60 % runt Persiska viken, vilket framhäver regionens världspolitiska betydelse. Länderna i Asien och i synnerhet Japan är mest beroende av oljan från Persiska viken.

Betydelsen av energireserverna i de nordliga regionerna ökar. I de arktiska områdena finns enligt uppskattning 13 % av de outnyttjade oljeresurserna och 30 % av de outnyttjade naturgasresurserna i världen. Kapplöpningen om energiresurserna i regionen intensifieras. Med utnyttjandet av de naturresurser som finns på havsbotten sammanhänger internationella rättsliga frågor som ännu inte har lösts.

Faktorer som på lång sikt påverkar olje- och gaskonsumtionen och därigenom prisnivån är en förbättrad energieffektivitet, utsläppavgifter och övergång till andra bränslen.

Prisstegringen och den sämre tillgången på olja har ökat intresset för att använda kärnkraft och kol. Av de stora aktörerna håller Förenta staterna, Kina, Indien och Ryssland på att kraftigt bygga ut sin kärnkraftsproduktion. Kärnkraften stiger fram som ett alternativ i utvecklingsländerna.

Konsumtionen av kol, som är skadlig med tanke på klimatet och miljön, ökar snabbt i synnerhet i Asien. Kolreserver finns det ännu gott om, och inget tyder på att kolen skulle ta slut under det närmaste seklet. Tekniken för upptagning och lagring av koldioxid utvecklas kraftigt för att klimatförändringen ska kunna stävjas.

De förnybara energikällornas betydelse i den globala energipolitiken är tills vidare liten. Redan under slutet av nästa decennium kan situationen vara en annan. Europeiska unionen har förbundit sig att öka andelen förnybar energi i energiproduktionen. Produktionen av biobränslen konkurrerar i en del länder med matproduktionen i synnerhet innan produktionen av den s.k. andra generationens biobränslen blir allmänna.

Befolkningsutvecklingen

Centrala trender inom befolkningsutvecklingen är minskande nativitet och en allt mera ålderstigen befolkning i de utvecklade länderna, en snabb befolkningstillväxt i de länder som är stadda i utveckling, ökande inflyttning till städerna samt flyttningsrörelser. En åldrande befolkning kan göra att de utvecklade ländernas ekonomiska tillväxt går långsammare och skärpa konkurrensen om aktörer och kunnande. En central utmaning är att få de invandrare som flyttar efter arbete att känna sig hemmastadda för att förhindra marginalisering och eventuella följder av den.

Människorna har blivit mera rörliga såväl inom Europeiska unionens territorium som även mera vidsträckt. Huvudsakligen har konsekvenserna av detta varit positiva. Den kraft som sätter igång en invandringsrörelse är ofta sysselsättningen och hoppet om en bättre förtjänstmöjlighet.

Emellertid påverkar framför allt regional instabilitet, omfattande kränkning av de mänskliga rättigheterna, utvecklingsproblem, konflikter och miljökatastrofer uppkomsten av egentliga befolkningsrörelser. Bakomliggande faktorer till befolkningsrörelserna är ofta mänskligt lidande, olikvärdighet och skillnader

i levnadsstandarden. Befolkningsrörelserna kan i sin tur öka instabiliteten, de ekonomiska belastningarna samt risken för epidemier.

Det är svårare att förutse riktningarna i fråga om invandring än naturlig befolkningstillväxt, och effekterna av dem kan vara kraftigare på kort sikt. Kriser och instabilitet orsakar olika grader av oreglerad invandring. I Europeiska unionen och dess grannländer uppehåller sig miljoner människor olagligt. Organiserandet av olaglig invandring utgör en betydande del av den internationella organiserade brottsligheten. Europeiska unionen harmoniserar de åtgärder som gäller invandring, asylförfaranden samt gränsbevakning.

Den organiserade brottsligheten och den grå ekonomin drar nytta av den ökade friheten att röra sig. Den ökande människohandeln är en allvarlig utmaning för de mänskliga rättigheterna. Fattigdom, kränkning av de mänskliga rättigheterna, krig och konflikter har lett till människohandel. I synnerhet efterfrågan på billig arbetskraft samt den olagliga affärsverksamhet som sammanhänger med prostitution i mälländerna främjar människohandeln.

Europeiska unionen

Den europeiska integrationen har ökat stabiliteten och välbefindandet i hela världsdelen. Bemötandet av de föränderliga säkerhetsutmaningarna har varit ett motiv till integrationen, och detta motiverar utvecklingen också i framtiden. Genom sin omfattande yttre verksamhet har Europeiska unionen utvecklats till en synligare och mera inflytelserik global aktör än tidigare. Unionen främjar säkerheten och välfärden i världen.

Utvidgningen och fördjupningen av integrationen kvarstår som betydande förändringskrafter i den europeiska politiken. Unionen bevarar sin karaktär som en politisk och ekonomisk gemenskap som bildas av dess medlemsstater och medborgare.

Fördjupningen av integrationen, inklusive den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken, stabiliseringen och förstärkningen av euroområdet, en fungerande inre marknad och det samarbete som stärker säkerheten i området för fri rörlighet, ökar medlemsländernas gemensamma säkerhet.

Finanskrisen och den långsammare ekonomiska tillväxten kan återspegla sig på medlemsländernas inbördes solidaritet och ses i en betoning av nationella intressen samt i en ökad protektionism. Å andra sidan har krisen visat att ett gemensamt agerande ger den effektivaste verkan.

Utmaningarna för unionens inre säkerhet bemöts genom att området för frihet, säkerhet och rätt utvecklas. Inom detta område ligger tyngdpunkterna i unionens verksamhet på en förstärkning av de grundläggande rättigheterna för unionens medborgare, bekämpning av terrorism, frågor som hänför sig till invandring, ibruktage av en mera enhetlig övervakning av den yttre gränsen och enhetliga asylförfaranden samt letandet efter ett strategiskt förhållningssätt för bekämpning av den organiserade brottsligheten.

Vid sidan av förstärkandet av Europeiska unionens internationella politiska roll samt utvecklandet av den ekonomiska konkurrenskraften är avväjningen av klimatförändringen central. Målet är att ett globalt klimatavtal ska fås till stånd år 2009. Unionen har fogat beaktandet av klimatförändringens säkerhetspolitiska konsekvenser till sin inre och yttre verksamhet.

Även för att främja de klimatpolitiska målen har unionen utvecklat en energipolitik och den siktar också till att trygga medlemsländernas energitillgång och att minska importberoendet.

Stödandet av de mänskliga rättigheterna och demokratiutvecklingen intar en central ställning i Europeiska unionens samtliga yttre relationer. I unionens människorättspolitik betonas bl.a. att dödsstraff och tortyr ska avskaffas samt att kvinnors, barns och minoriteters rättigheter ska tryggas.

Europeiska unionens utvecklingspolitik har en central betydelse med tanke på den globala utvecklingen och stabiliteten. Unionen har till sitt förfogande ett brett utbud av instrument med hjälp av vilka den stöder långsiktig utveckling och minskning av fattigdomen samt konfliktförebyggande och fredsbyggande. Av unionens finansiering för externa relationer räknas 90 % som officiellt utvecklingsbistånd.

Svårigheten att förnya Europeiska unionens grundfördrag har också försvårat effektiverandet av verksamheten. I unionen har sedan år 2002 pågått ett projekt som gäller ändring av grundfördragen. Ett av målen för projektet är att göra unionens yttre handlingsförmåga och beslutsfattande effektivare.

Lissabonfördraget undertecknades i december 2007. Irland förkastade fördraget vid en folkomröstning i juni 2008 och frågan om huruvida fördraget kommer att träda i kraft är öppen. Ikraftsättandet av fördraget har en central betydelse också för unionens säkerhetspolitiska roll när dess behörighet utvidgas.

I och med att fördraget sätts i kraft förstärks unionens internationella politiska roll bl.a. i och med att unionen får ställning som juridisk person, en hög repre-

sentant som svarar för genomförandet av Europeiska unionens yttre åtgärder och en avdelning för yttre åtgärder inrättas. Den höga representanten och avdelningen för yttre åtgärder skapar beständighet i skötseln av den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken.

Utvidgningen och relationen till grannländerna

Utvidgningspolitiken är ett centralt säkerhetspolitiskt instrument för Europeiska unionen. Utvidgningarna har förstärkt stabiliteten och välfärden i Europa. Under de närmaste åren prioriterar utvidgningspolitiken västra Balkan. Förhandlingar om Turkiets medlemskap har pågått sedan år 2005.

Europeiska unionen har en central roll vid stabiliseringen av västra Balkan. Kärnan i denna verksamhet är en stabiliserings- och associationsprocess för vilken målet är EU-medlemskap när länderna uppfyller de kriterier som ställts på ett medlemskap. Av länderna på Balkan förs medlemskapsförhandlingar som bäst med Kroatien, och dessutom har Makedoniens medlemskandidatur erkänts år 2005. Unionen har dessutom stabiliserings- och associationsavtal med Bosnien-Hercegovina, Albanien, Montenegro och Serbien. Aktuellast av utmaningarna är att stärka Kosovos ställning och att utveckla relationerna till Serbien på basis av stabiliserings- och associationsavtalet.

Turkiets EU-medlemskap bedöms främja säkerheten och den ekonomiska utvecklingen i världsdelen. En utmaning vid förhandlingarna om ett turkiskt medlemskap är Turkiets egen förmåga att genomföra de reformer som ett medlemskap förutsätter. Turkiets medlemskap har väckt motstridiga åsikter bland medlemsländerna.

Med hjälp av grannskapspolitiken, som skapades år 2004, utvecklar Europeiska unionen sina relationer till de länder som inte omfattas av utvidgningspolitiken. Grannskapspolitiken omfattar totalt 15 stater, bland dem Ukraina, Georgien och Moldavien samt de Medelhavsländer som ingår i Barcelonaprocessen.

Sommaren 2008 kom man överens om att fördjupa samarbetet med de länder som ingår i Barcelonaprocessen med hjälp av den s.k. Medelhavsunionen. Målet med den är att sporra parterna till gemensamma projekt som överskrider gränserna bl.a. inom trafikens, miljöpolitikens eller ekonomins sektorer.

Unionen effektiviserar utgående från den europeiska grannskapspolitiken sin politik gällande de östliga partnerländerna och eftersträvar att på detta sätt bredda det område för fred och stabilitet som baserar sig på gemensamma

värderingar. De östliga partnerländerna är Ukraina, Moldavien, Vitryssland, Georgien, Armenien och Azerbajdzjan.

Relationen mellan Europeiska unionen och Ryssland har en stor inverkan på det allmänneuropeiska säkerhetsutvecklingen. Unionen har länge haft som mål att komma överens om ett nytt täckande grundfördrag som förstärker det strategiska partnerskapet med Ryssland. Förhandlingar om detta har inletts. Det ekonomiska beroendet mellan parterna är starkt, och i det ingår en kraftig energipolitisk dimension.

Den nordliga dimensionen är en gemensam politik för Europeiska unionen, Ryssland, Norge och Island, genom vilken man strävar efter att öka den ekonomiska välfärden och säkerheten i Nordeuropa. Exempel på konkreta framgångar för den nordliga dimensionen är investeringar i miljöpartnerskap. Samarbete görs också inom ramen för social- och hälsopartnerskap samt vid utvecklandet av trafik-, logistik- och kulturpartnerskap.

Den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken

Europeiska unionens utbud av yttre åtgärder har breddats och omfattar politiska, humanitära, utvecklingspolitiska, handelspolitiska och ekonomiska instrument samt militär och civil krishantering. Politisk dialog, deklarationer, medlemsländernas gemensamma framträdanden och gemensamma ståndpunkter och i vissa situationer även sanktioner är centrala påverkningssmetoder.

Den gemensamma säkerhets- och försvarspolitikerna är en del av den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. En central ställning intar unionens kris- och katastrofhanteringsoperationer samt utvecklandet av de kapaciteter som behövs i dem och samverkan i fall av terrorism, naturkatastrofer och storolyckor.

Europeiska unionens säkerhetsstrategi (2003) drar upp riktlinjer för unionens säkerhetspolitiska verksamhet. Strategin definierar som centrala säkerhetsutmaningar terrorism, spridning av massförstörelsevapen, regionala konflikter, handlingsoförmögna stater och organiserad brottslighet. Strategin uppdaterades i december 2008. I uppdateringen framhävs en effektivare och mera konsekvent användning än tidigare av unionens omfattande utbud av instrument, förstärkandet av den europeiska säkerhets- och försvarspolitikens strukturer samt utvecklandet av grannskapspolitiken och det multilaterala samarbetet. På ett nytt sätt fästs uppmärksamhet bl.a. vid datanäts- och energisäkerheten samt klimatfrågor.

Lissabonfördraget utvecklar unionens verksamhet inom krishantering och förenhetligar den helhet som utgörs av den militära och den civila krishanteringen. En mekanism för ett bestående strukturellt samarbete står öppen för alla medlemsländer och ger nya möjligheter att fördjupa det ömsesidiga samarbetet för att utveckla de militära resurserna.

Med **den ömsesidiga biståndsskyldigheten** eftersträvas att medlemsländernas ömsesidiga solidaritet ska förstärkas samt att de ska engagera sig i utvecklandet av en gemensam säkerhets- och försvarspolitik.

”Om en medlemsstat skulle utsättas för ett väpnat angrepp på sitt territorium, är de övriga medlemsstaterna skyldiga att ge den medlemsstaten stöd och bistånd med alla till buds stående medel i enlighet med artikel 51 i Förenta nationernas stadga. Detta ska inte påverka den särskilda karaktären hos vissa medlemsstaters säkerhets- och försvarspolitik.

Åtagandena och samarbetet på detta område ska vara förenliga med åtagandena inom Nordatlantiska fördragsorganisationen, som för de stater som är medlemmar i denna också i fortsättningen ska utgöra grunden för deras kollektiva försvar och den instans som genomför det.” (Ny artikel 42.7 i fördraget om Europeiska unionen)

Skyldigheten till ömsesidigt bistånd, som genom Lissabonfördraget fogades till fördraget om Europeiska unionen, behandlas i detalj i utrikesministeriets rapport, som offentliggjordes den 10 april 2008.

Enligt **solidaritetsklausulen** handlar unionen och dess medlemsstater gemensamt i en anda av solidaritet, om en medlemsstat utsätts för en terrorattack eller drabbas av en naturkatastrof eller en katastrof som orsakas av människor och ber om hjälp. Europeiska rådet antog den 26 mars 2004 en deklaration om solidaritet vid bekämpningen av terrorism, enligt vilken medlemsstaterna handlar i enlighet med den solidaritetsklausul som ingår i förslaget till fördrag om Europas grundstadga gemensamt i en anda av solidaritet, om någon av dem blir föremål för en terrorattack.

”1. Unionen och dess medlemsstater ska handla gemensamt i en anda av solidaritet om en medlemsstat utsätts för en terrorattack eller drabbas av en naturkatastrof eller en katastrof som or-

sakas av människor. Unionen ska mobilisera alla instrument som står till dess förfogande, även de militära resurser som medlemsstaterna tillhandahåller, för att

a)

- förhindra terroristhot på medlemsstaternas territorier,
- skydda de demokratiska institutionerna och civilbefolkningen från en eventuell terroristattack,
- bistå en medlemsstat på dess territorium på begäran av dess politiska myndigheter vid en terroristattack,

b)

- bistå en medlemsstat på dess territorium på begäran av dess politiska myndigheter vid en naturkatastrof eller en katastrof som orsakas av människor.

2. Om en medlemsstat utsätts för en terroristattack eller drabbas av en naturkatastrof eller en katastrof som orsakas av människor, ska de andra medlemsstaterna lämna bistånd på begäran av den drabbade medlemsstatens politiska myndigheter. Medlemsstaterna ska i detta syfte samordna sina åtgärder inom rådet.

3. Närmare bestämmelser för hur unionen ska genomföra denna solidaritetsklausul ska anges i ett beslut som antas av rådet på gemensamt förslag av kommissionen och unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik. Om detta beslut har försvarsmässiga konsekvenser, ska rådet besluta i enlighet med artikel 15 b.1 i fördraget om Europeiska unionen. Europaparlamentet ska underrättas.

Rådet ska, inom ramen för denna punkt och utan att det påverkar tillämpningen av artikel 207, biträdas av kommittén för utrikes- och säkerhetspolitik, med stöd av de strukturer som utvecklats inom den gemensamma säkerhets- och försvarspolitik, och av den kommitté som avses i artikel 61 d, vilka i förekommande fall ska lägga fram gemensamma yttranden för rådet.

4. Europeiska rådet ska, för att unionen och dess medlemsstater ska kunna handla effektivt, regelbundet utvärdera de hot som unionen utsätts för." (Artikel 222 i fördraget om Europeiska unionens funktionsätt)

Bestämmelserna i Lissabonfördraget är till många delar redan praxis: Europeiska försvarsbyrån har grundats, krishanteringsuppgifterna har preciserats, snabbinsatsstyrkor har skapats och solidaritetsklausulen tillämpas i anknytning till terrorism.

Europeiska försvarsbyrån har till uppgift att stöda utvecklandet av de militära resurserna samt att fördjupa försvarsmaterielsamarbetet mellan EU-länderna och försvarssektorns forsknings- och teknologisamarbete. Byrån främjar också öppnandet av en marknad för försvarsmateriel inom unionen och förstärker grunden för den europeiska försvarsindustrin.

Europeiska unionens krishantering

Under de senaste åren har Europeiska unionens krishanteringsuppgifter ökat kraftigt i antal och de har också blivit mera utmanande. Unionen har utvecklat instrument både för den militära och den civila krishanteringen. Krishanteringsåtgärder vidtas parallellt med unionens andra yttre åtgärder, inklusive politiska och diplomatiska metoder, Europeiska kommissionens åtgärder, såsom stöd enligt stabiliseringsinstrumentet, utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd, samt medlemsländernas bilaterala åtgärder. Utmaningar är att garantera att unionens verksamhet utåt är konsekvent, och att åstadkomma ett övergripande förfaringsätt.

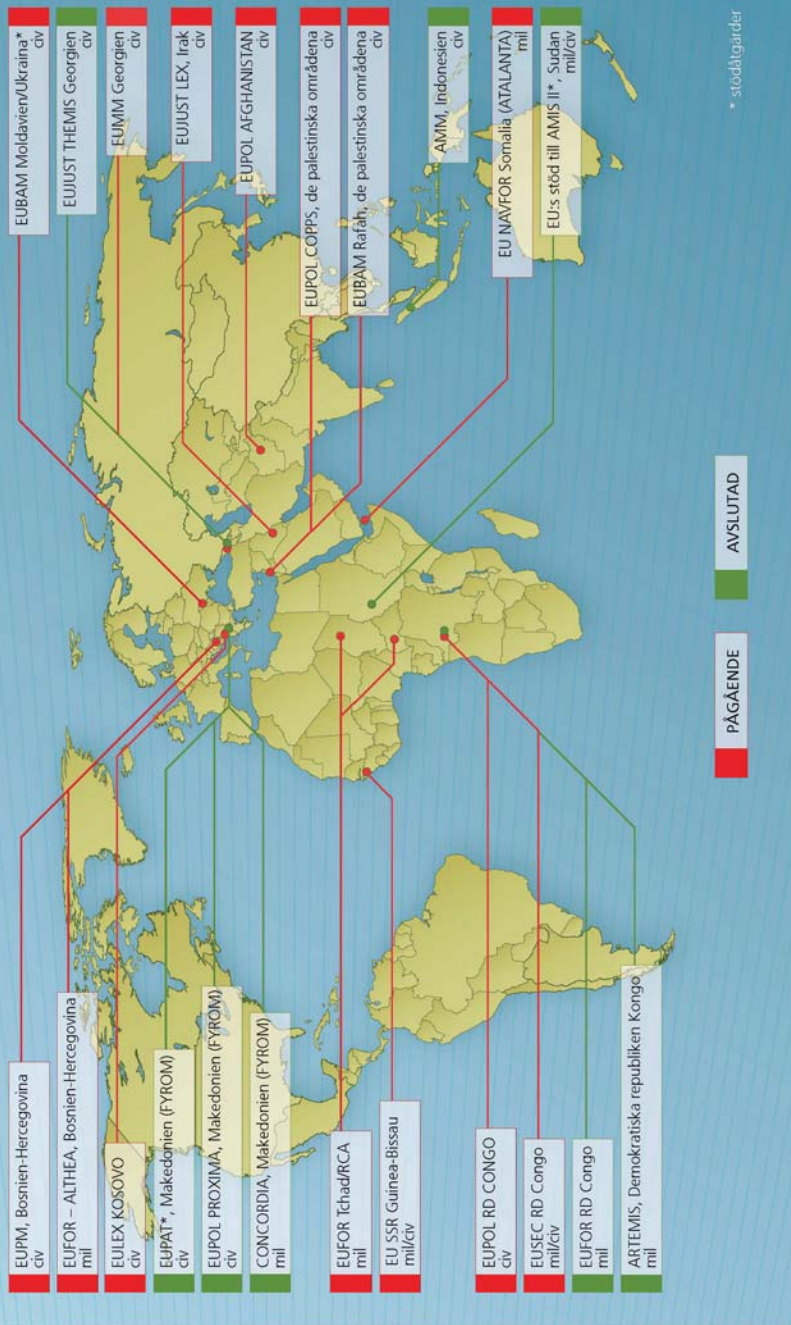
Utgångspunkten för unionens krishantering är att man tillsammans förbinder sig vid åtgärderna och att medlemsländerna ställer de resurser som behövs till förfogande.

I Amsterdamfördraget gavs unionen fullmakt att verkställa militära krishanteringsuppgifter i enlighet med de s.k. Petersbergsuppdragen. Dessa uppdrag preciserades i Lissabonfördraget. I de preciserade Petersbergsuppdragen, i samband med vilka unionen kan använda civila och militära resurser, ingår gemensamma åtgärder för nedrustning, humanitära insatser och räddningsinsatser, militära rådgivnings- och biståndsinsatser, konfliktförebyggande och fredsbevarande insatser, insatser med stridsstyrkor för krishantering, inklusive insatser för återupprättande av fred och stabiliseringsåtgärder efter konflikter. Med alla dessa insatser kan terrorismbekämpningen främjas, också genom att stöd ges till tredje länder för att bekämpa terrorism på deras territorier.

Unionens förmåga att planera och genomföra krishanteringsuppdrag effektivteras och krishanteringens mekanismer utvecklas. Vid rådets sekretariat verkar en enhet för planering och tidig förvarning, en lägescentral, en militärstab och en i samband med den inrättad cell bestående av civila och militärer.

EU:S PÅGÅENDE OCH AVSLUTADE KRISHANTERINGSOPERATIONER

december 2008

EU:s pågående och avslutade krisanteringsoperationer

Planeringskapaciteten vid Europeiska unionens militärstab har stegvis förstärkts. Vid rådets sekretariat har en planerings- och ledningsstruktur för den civila krishanteringen inrättats. Med hjälp av den förstärks planeringen, inledandet och ledningen av civila operationer.

Europeiska unionen genomför krishanteringsoperationer av mycket olika typ. Huvuddelen av krishanteringsuppdragen har varit självständiga operationer av Europeiska unionen, men unionen har också genomfört två militära krishanteringsoperationer med stöd av Natos stabsstrukturer.

I unionens operativa verksamhet har civil krishantering betonats. I december 2008 hade unionen 3 militära och 11 civila krishanteringsoperationer på gång. Den sammanräknade styrkan i de militära operationerna var cirka 6700 soldater. Med sina operationer har unionen strävat efter att stöda FN och främja internationell fred och stabilitet.

Europeiska unionen har verkställt flera operationer på västra Balkan, i Mellanöstern och Afrika. Civila krishanteringsoperationer har dessutom genomförts i Georgien, vid gränsen mellan Ukraina och Moldavien, i Aceh i Indonesien, i Irak och i Afghanistan.

På västra Balkan har unionen deltagit i stabiliseringen av regionen med både militära och civila krishanteringsmetoder. I Bosnien-Hercegovina har Europeiska unionen som bäst en militär operation samt en civil operation som stöder förnyelsen av polismakten och verksamheten mot organiserad brottslighet. Operationen i Kosovo är Europeiska unionens största operation någonsin, en civil krishanteringsoperation som i sin fulltaliga styrka består av cirka 2000 internationella sakkunniga. Dess tyngdpunkter ligger på rättsstats- och polis-sektorn.

Ett tyngdpunktsområde för Europeiska unionens krishantering, som ökar i betydelse, är Afrika. Den nyaste operationen är bekämpningen av sjöröveriet vid Somalias kust. Utöver egna krishanteringsoperationer stöder Europeiska unionen Afrikanska unionens krishanteringsoperationer som den största finansören samt ger sakkunnigbistånd.

Europeiska unionen förutsätts kunna upprätthålla flera militära krishanteringsoperationer samtidigt. I unionens resursarbete utvecklas till buds stående resurser för genomförande av krishanteringsoperationer. Detta utgör en central del av unionens säkerhets- och försvarspolitik som är stadd i utveckling.

Europeiska unionens medlemsländer har betydande militära resurser, även om det finns ett och annat att utveckla vad gäller deras användbarhet vid kris-
hanteringsoperationer. Enligt statistik från Europeiska försvarsbyrån fanns det
totalt knappt 78 000 soldater från unionens medlemsländer i internationella
operationer (Europeiska unionen, FN, Nato) år 2007.

Europeiska unionen har utvecklat sin snabbinsatskapacitet som svar på kris-
hanteringsens föränderliga behov. I unionens stridsgrupp finns 1600-2700 sol-
dater, och trupperna ska vara handlingsberedda på operationsområdet inom
10 dagar efter att ministerrådet har fattat beslut i saken. Stridsgrupperna har
varit i full handlingsberedskap sedan början av år 2007. Unionen utvecklar
också snabbinsatskapaciteter för marinen och flygvapnet.

Möjliga uppdrag för stridsgruppen är att skilja åt parter med maktmedel, att
förhindra en konflikt dvs. att använda krishanteringsstrupper i förebyggande
syfte, att evakuera i svåra förhållanden samt att stöda ett humanitärt bistånds-
uppdrag. Stridsgrupperna är huvudsakligen multinationella. Genom samarbet-
et förstärks unionens medlemsländers förmåga att samverka.

Med hjälp av den civila krishanteringsens resursarbete eftersträvas att de
sakkunniga som medlemsländerna är beredda att ge till unionens civila kris-
hanteringsoperationer ska utökas både till kvantitet och kvalitet. Målet är att
säkerställa att unionen med kort varsel kan sända ett tillräckligt antal högtkva-
lificerade sakkunniga till ett operationsområde för civil krishantering.

Europeiska unionens snabbinsatser inom den civila krishanteringen består av
civila beredskapsgrupper. Syftet är att en civil beredskapsgrupp bestående av
cirka fem personer ska finnas på ett konfliktområde inom 5-10 dagar efter att
ministerrådet har fattat beslut om att sända gruppen. De civila beredskaps-
grupperna kan få till uppgift bl.a. att göra en första lägesbedömning på ett
konfliktområde, uppgifter som anknyter till inledandet av en ny operation eller
att ge en redan pågående operation mera sakkunskap.

Samarbetet mellan Europeiska unionen och övriga krishanteringsaktörer

I krisområden är ofta flera internationella organisationer verksamma, såsom
Förenta nationerna, Europeiska unionen, Nato, OSSE, Afrikanska unionen och
medborgarorganisationer. Detta förutsätter att organisationerna kan samordna
sina åtgärder.

Mellan Europeiska unionen och Nato kom man år 2003 överens om ett samarbetsarrangemang inom ramen för vilket unionen i sina militära krishanteringsoperationer, om den så vill, kan stöda sig på Natos militära resurser. Med detta s.k. Berlin+ -arrangemang har samarbete mellan organisationerna genomförts med framgång i Makedonien och Bosnien-Hercegovina.

En ny dimension i krishanteringssamarbetet har Europeiska unionens och Natos parallella verksamhet i Kosovo, Afghanistan och Darfur medfört. De tidigare överenskomna samarbetsarrangemangen täcker inte denna verksamhet, och samarbetet har man eftersträvat att genomföra med praktiska arrangemang från fall till fall. Utöver detta framhäver Europeiska unionens allt starkare säkerhets- och försvarspolitiska dimension behovet att leta efter nya lösningar på samarbetet mellan organisationerna, vilket av politiska skäl är svårt framför allt till följd av konflikten mellan Turkiet och Cypern.

Europeiska unionens och Natos samarbete gällande resursarbetet försöker man utveckla. De brister och utmaningar som sammanhänger med kapaciteterna är gemensamma: båda organisationerna utnyttjar i stor utsträckning samma militära resurser. Unionen och Nato ordnar också gemensamma övningar på besluts- och stabsnivå.

Samarbetet med FN främjas utgående från samarbetsdeklarationen från år 2003 och den resolution som gavs sommaren 2007. Nära samarbete har bedrivits bl.a. i Demokratiska republiken Kongo. Också den mångsidiga internationella närvaro som ska genomföras i Tchad och Centralafrikanska republiken förutsätter ett nära samarbete mellan organisationerna.

Den gemensamma strategi med handlingsplaner för Europeiska unionen och Afrika, vilken godkändes i december 2007, erbjuder en god grund för att förstärka partnerskapet på fredens och säkerhetens område. Europeiska unionen stöder utvecklandet av afrikanska krishanteringskapaciteter t.ex. genom att stöda bildandet av beredskapstrupper.

Världsordning i omvandling

Det multilaterala systemet har visat sig ha en bristfällig handlingsförmåga. Flera multilaterala organisationer, såsom FN, OSSE, WTO, IMF och Världsbanken, har inte kunnat förnya sig tillräckligt för att anpassa sig till tiden efter det kalla kriget. De inofficiella grupperingarna har därmed ökat i betydelse. I inofficiella arrangemang av det slag som G8- eller G20-ländernas sammanträden står för

kan man hitta lösningar på enskilda problem men de klarar inte av långsiktiga lösningar gällande hanteringen av det globala.

Klimatförändringen och finanskrisen som skakar om hela den globala ekonomin visar hur maktlösa nationalstaterna är ensamma. Globaliseringen ökar staternas ömsesidiga beroende. Problem som överskrider staternas gränser kan inte lösas utan samarbete. Till de gemensamma globala säkerhetsutmaningarna hör att minska fattigdomen, klimatpolitiken, matkrisen, krishanteringen, förhindrandet av spridningen av massförstörelsevapen och bekämpningen av terrorismen.

Förenta staterna är fortfarande den ledande politiska, ekonomiska och militära aktören i internationell politik, också om utvecklingen visar på en riktning mot flerpolaritet. Rysslands ställning beror på hur landet lyckas förnya sin ekonomi och sitt samhälle. Det att Kina och Indien har dykt upp vid sidan av Japan, som har en stark ställning, förstärker Asiens världspolitiska roll jämsides med Förenta staternas och Europas. Även Brasiliens, Sydafrikas och Indonesiens betydelse ökar. Europeiska unionens starkare roll framhäver också betydelsen av dialog mellan regionerna.

Relationerna mellan stormakterna inverkar fortfarande i betydande grad på den internationella utvecklingen. En militär konflikt mellan dem är synnerligen osannolik. Upprätthållandet av den militära makten har dock en viktig effekt på deras relationer. Stormakterna har visat att de har beredskap att använda militär makt för att försvara sina egna intressen och stärka sin ställning som stormakt.

Förenta staterna

Förenta staterna förblir politiskt, ekonomiskt och militärt den centralaste stormakten. Dess beslut och handlingar har en väsentlig verkan på den internationella säkerhetsutvecklingen.

I egenskap av den största ekonomin i världen inverkar Förenta staterna centralt på den internationella ekonomiska utvecklingen. Detta kan ses i det att finanskrisen, som började i Förenta staterna, direkt påverkade hela världsekonomin.

Förenta staterna är den enda stormakt som har både globala intressen och global handlingsförmåga. Landet agerar aktivt inom utrikes- och säkerhetspolitikens område överallt i världen, och dess militära närvaro sträcker sig så gott som över hela världen. Som huvudpelare i Förenta staternas nationella säker-

hetsstrategi har skrivits in främjande av frihet, demokrati, rätt och människovärde samt agerande för att bekämpa gränsöverskridande utmaningar, såsom terrorism, spridning av massförstörelsevapen och människohandel. Landet har också varit berett att använda sin vapenmakt utanför sitt territorium för att trygga sina ekonomiska och säkerhetspolitiska intressen.

Garanterandet av den nationella säkerheten blev det dominerande temat i Förenta staternas säkerhetspolitik efter terrordåden på amerikansk mark år 2001. Efter terrordåden och orkanen Katrina har den nationella beredskapen och samarbetsförmågan utvecklats.

Förenta staternas nya administrations utrikes- och säkerhetspolitik utformas ännu. Många förväntningar riktar sig mot president Obama. Sättet att driva politik samt sättet att uttrycka utrikes- och säkerhetspolitiska mål kan komma att förändras. Inom utrikes- och säkerhetspolitiken kan dessutom den multilaterala verksamheten få större betydelse.

Terrorismen ses som ett globalt och långvarigt säkerhetsproblem, vars utgångspunkter erkänt ligger i den extrema islamismen och regionalt i synnerhet i Afrika norr om Sahara, i Mellanöstern, Persiska viken och vissa delar av Asien.

Det är fortfarande en central utrikespolitisk prioritering för Förenta staterna att åstadkomma fred i Mellanöstern. Främjandet av fredsprocessen i Mellanöstern liksom också bemötandet av det säkerhetshot som Iran ställer anses som en förutsättning för fred i hela regionen. Också en stabilisering av Irak har en direkt kontakt med stabiliteten i hela Mellanöstern, med framskridandet av demokratin, striden mot terrorismen och energisäkerheten.

Afghanistan är en stor utmaning för Förenta staterna. Förenta staterna har berett sig på att stöda Afghanistan länge. En stabilisering av Pakistan är jämsides med Afghanistan ett centralt mål i södra Asien.

I östra Asien har Förenta staterna gett Taiwan en säkerhetsgaranti, men uppmanar i enlighet med politiken ett Kina Taiwan att undvika att situationen tillspetsas. För förhindrande av proliferation av kärnvapen samt för stabilisering av situationen i östra Asien strävar Förenta staterna efter att försäkra sig om att Nordkoreas kärnvapenkapacitet omintetgörs. Förenta staterna bedriver säkerhetssamarbete med flera länder i Asien och har under de senaste tiderna intensifierat sina relationer med till exempel Indien.

Afrika har fått större betydelse för Förenta staterna. Världsdelen lider av fattigdom och instabilitet och där kombineras faktorer som möjliggör en grogrund som är mottaglig för terrorism och extrema grupperns aktiviteter. De afrikanska oljeresurserna och andra naturresurser intresserar också amerikanerna. Ett bevis på detta är att Förenta staternas vapenmakt har grundat en AFRICOM-ledningscentral.

Förenta staterna har fortsättningsvis en central roll när det gäller att bevara stabiliteten i Europa och även i Östersjöområdet. I säkerhetspolitiken är Nato för Förenta staterna ett centralt samarbetsforum med de europeiska länderna.

Europeiska unionen och dess medlemsländer är Förenta staternas mest betydande politiska, ekonomiska och militära partner. Förenta staterna för en dialog med unionen också i centrala frågor som gäller den internationella säkerhetspolitiken. Sådana är utöver frågorna om multilateralt samarbete framför allt Mellanöstern, Afghanistan/Pakistan och Ryssland. I och med bekämpningen av terrorismen har den transatlantiska dialogen utvidgats till att gälla rättsliga och interna frågor, sanktionssystem och internationella rättsliga ramar för verksamheten mot terrorism. Klimat-, energi- och utvecklingsfrågorna har också blivit mera synliga på den transatlantiska agendan.

Förenta staterna har under de senaste åren förhållit sig kritiskt till FN. Sättet att förhålla sig till multilateral verksamhet, internationella fördrag och det berättigade i att använda maktmedel avviker från europeisk praxis. Förenta staterna går inte alltid med på att binda sig vid sådana internationella fördragsarrangemang, som kan begränsa landets möjligheter att agera i framtiden, bl.a. klimatkonventionen från Kyoto eller det avtal som gäller den internationella krigsförbrytardomstolen. Förenta staterna tillåter fortfarande dödsstraff.

Förenta staterna eftersträvar i första hand samarbete med sina allierade och att förvärva internationellt berättigande för sina maktmedelsåtgärder. Landet har dock varit berett att i vissa fall agera ensamt eller i koalitioner med frivilliga länder, utan internationellt rättsligt mandat, om landets nationella intressen har krävt det. Förebyggande användning av maktmedel utesluts inte. Erfarenheterna från Irakkriget har dock förstärkt inriktningen mot multilateralism samt en vidsträckt och förebyggande syn inom krishanteringen, vilken betonar uppbyggnaden av samhällets olika sektorer.

Förenta staternas vapenmakt har en styrka på cirka 1,3 miljoner soldater och en försvarsbudget på cirka 560 miljarder dollar. Försvarspolitikens centralaste riktlinjer gäller fortsatt transformation av vapenmakten, ett långvarigt "krig mot terrorismen" och operationer för att stabilisera och återuppbbygga krisom-

råden. Målet för transformationen av vapenmakten är kapacitet att effektivare och mångsidigare svara för landets försvar, bemöta det hot som massförstörelsevapen orsakar och svara för bekämpningen av terrorism. Vapenmakten utvecklas så att den går snabbare och lättare att flytta till ett aktionsområde. Spaningen och specialtrupper ökar i betydelse. Förenta staterna har byggt ett eget missilförsvarssystem.

I försvarspolitiken har de allierades och partnernas betydelse samt behovet att effektivera samarbetet mellan myndigheterna ökat. Förenta staterna önskar att de europeiska länderna moderniserar sina vapenmakter och aktivare deltar i krishanteringsoperationerna.

Förenta staterna upprätthåller en kommandostruktur, vars ansvarsområden täcker hela jorden. Tyngdpunkten för Förenta staternas militära uppmärksamhet har mera än tidigare förskjutits till Mellanösternregionen, Stilla havet och även i någon mån till Afrika.

Kriget i Irak har kännbart förbrukat vapenmaktens personal och materiel. Å andra sidan utvecklar kriget också handlingsförmågan och handlingsberedskapen hos landets vapenmakt. Krigets effekter sträcker sig djupt in i samhället till följd av att nationalgardet och reservisterna står för en större andel av ledningen än tidigare. Det antas att Förenta staterna kommer att stanna länge i Irak.

Förenta staterna är den mest betydande utvecklaren och tillverkaren av försvarsteknologi i världen. Landet använder över fem gånger mera medel på militär produktutveckling och forskning än Europeiska unionens medlemsländer tillsammans.

Förenta staterna fortsätter att minska sina trupper i Europa. Också i andra världsdelar kommer Förenta staterna att gallra i och minska sina baser. Tyngdpunkten för de trupper som är förlagda till Europa överförs till östra och sydöstra Europa. På längre sikt kommer högst 50 000 amerikanska soldater att vara stationerade i Europa. I Polen, Rumänien och Bulgarien grundas små och lätta övnings- och operationsbaser för armén. Förenta staterna håller på placera ut delar av sitt missilförsvarssystem i Tjeckiska republiken och Polen.

Ryssland

Ryssland strävar efter att återta sin ställning som stormakt. För Ryssland är det viktigt att ändra de avgöranden som träffades på 1990-talet och som landet upplever som oförmånliga.

Valet till ryska duman i november 2007 och presidentvalet våren 2008 förstärkte kontinuiteten i Ryssland. Resultaten under president Putins period var att den politiska och ekonomiska stabiliteten återställdes.

Under de senaste åren har makten koncentrerats till statsledningen. Premiärministerns ställning inom inrikes- och utrikespolitiken håller på att bli starkare. Stabiliteten i det politiska systemet och kontinuiteten i maktstrukturen kulminerar å ena sidan i relationerna mellan duman, regeringen och presidenten och å andra sidan i garanterandet av ställningen för en tämligen stor grupp som åtnjuter ekonomiska fördelar. En betydande del av folket önskar sig och stöder en stark ledare, som också visar i vilken riktning staten ska utvecklas.

Ryssland har anslutit sig till så gott som alla centrala internationella strukturer och fördrag som behandlar mänskliga rättigheter. Trots detta finns det stora brister i hur de mänskliga rättigheterna och medborgarfriheterna realiserats i Ryssland.

Ryssland har också mycket att göra för att undanröja korruptionen och trygga ett oberoende rättsväsen. Dessa problem försvagar medborgarnas och näringslivets förtroende för myndigheternas verksamhet.

I och med Rysslands ekonomiska uppgång och landets starkare ställning i den internationella politiken har ryssarnas nationalkänsla stärkts. Åberopandet av nationalkänslan är allmänt. Den ryska ledningen använder i stor utsträckning medierna för att stöda sina egna mål.

Ryssland kritiserar att OSSEs verksamhet prioriterar människorätts- och demokratifrågor och motsätter sig en utvidgning av Nato till OSS-regionen. Ryssland har tagit initiativ till en ny säkerhetsstruktur för Europa.

Samarbetet mellan Rysslands och Europeiska unionens centrala organ håller på att utformas. Ryssland upprätthåller intensiva bilaterala relationer med EU-länderna och försöker påverka vilka frågor som tas upp på den bilaterala agendan och vilka på EU-Ryssland –agendan.

Ryssland och Europeiska unionen har samarbetsmöjligheter inom säkerhetspolitiken till exempel i en fredlig lösning av frysta konflikter och i frågan om Mellanöstern samt i verksamheten mot terrorism. I praktiken har samarbetet varit obetydligt.

Europeiska unionen är Rysslands viktigaste handelspartner. Av landets handel idkas över hälften med EU-länderna. Unionen och Ryssland är i hög grad beroende av varandra, framför allt vad gäller energi.

Rysslands utrikespolitiska och geografiska tyngdpunkt ligger i OSS-området. Samarbetet baserar sig på bilaterala relationer och ömsesidigt beroende som härleds ur geografin och historien. I regionen finns fortfarande långvariga konflikter i Nagorno-Karabach, Transnistrien, Abchasien och Sydossetien. Samtidigt har Ryssland agerat för att bygga upp regionala styrkegrupperingar, såsom Shanghai-samarbetet.

Ryssland är berett att använda militära maktmedel för att främja sina intressen också utanför sina gränser, vilket den tillspetsade krisen i Georgien i augusti 2008 visade. I krisen följde Ryssland inte det internationella samfundets centrala principer. Krisen kan återspegla sig på andra frysta konflikter. Den kan också skapa nya spänningar i relationerna mellan Ryssland och Ukraina.

Rysslands missnöje med de europeiska säkerhetsfrågorna hänger i stor utsträckning samman med de internationella beslut som fattades och de händelser som inträffade under 1990-talet. Sådana är bl.a. OSSEs ändrade roll, problem i anknäytning till KVE-avtalet, utvidgningen av Nato och de händelser som ledde till att Kosovo blev självständigt. Utplaceringen av delar av Förenta staternas missilförsvarsprojekt i Tjeckiska republiken och Polen upplevs som ett projekt riktat mot Ryssland.

Verksamhet mot terrorism har varit en viktig del av Rysslands säkerhetspolitiska agenda ända sedan kriget i Tjetjenien. Efter 9/11-händelserna definierade Ryssland kriget mot Tjetjenien som ett krig mot terrorismen. Ett särdrag för terrorismen i Ryssland är att den uppkommer inifrån. De flesta dåden förknippas med den instabila situationen i norra Kaukasien.

Den positiva ekonomiska utvecklingen är en central faktor som ligger bakom stabiliteten i Ryssland. Den ekonomiska politikens huvudmål är att statsekonomins goda tillstånd ska bevaras och den snabba ekonomiska tillväxten upprätthållas. Under den senaste tiden har det starkare än tidigare visat sig att statens roll förstärks inom ekonomin, bl.a. på energisektorn. Den internationella ekonomiska krisen samt energiprisernas kraftiga nedgång försvårar kännbart de ekonomiska utsikterna också för Ryssland.

Energien är grunden för den ryska ekonomin. Över 60 % av exportinkomsterna härrör från energiexporten, och 50 % av inkomsterna i statsbudgeten erhålls genom att produktionen och exporten av energi beskattas. Det starka bero-

endet av utvecklingen av världsmarknadspriserna är uppenbart. Energisektorn sysselsätter emellertid endast ett par procent av befolkningen. De stora energiresurserna och det omfattande överföringsnätverket ökar landets utrikespolitiska inflytande och strategiska ställning i energipolitiken i världen.

Unionen är Rysslands viktigaste marknad för energiexport. Europas beroende kan bli en säkerhetsrisk, eftersom det är osäkert om Ryssland klarar av att leverera tillräckligt med energi för att tillgodose Europas behov.

Med tanke på produktionsstrukturens mångsidighet och utvecklingspotentialen för ekonomin på lång sikt är det oroväckande att de strukturella reformerna av ekonomin har framskridit endast långsamt sedan början av 2000-talet. Produktionsinfrastrukturen och annan infrastruktur för energi är i dåligt skick, och som en följd av ineffektiv användning hör även brist på el och gas till hotbilderna för den ryska ekonomin under de närmaste åren. Produktionskostnaderna för energi är mycket högre i Ryssland än t.ex. i Saudiarabien, och de stora investeringar som krävs ökar skillnaderna ännu mera.

Fattigdomen och de stora regionala utvecklingskillnaderna har råkat i skuggan av den starka ekonomiska tillväxten under de senaste åren.

Utvecklingsutsikterna för Rysslands militära kapacitet

Rysslands politiska och militära ledning ser som hotbilder bl.a. Förenta staternas strävanden efter hegemoni, västs ökande ekonomiska, politiska och militära närvaro på Rysslands traditionella inflytelseområden samt Natos utvidgningsprocess. Dessa hot strävar Ryssland efter att bemöta genom att upprätthålla en vapenmakt, som utgör ett tillräckligt hinder mot hotet. Tyngdpunkter för utvecklandet av vapenmakten är bl.a. upprätthållandet av en tillräcklig kärnvapenpotential och kvalitativt utvecklande av vapenmakten på vissa delområden.

Den ekonomiska utvecklingen i Ryssland skapar förutsättningar också för att förnya vapenmakten. Ryssland planerar att under de närmaste åren använda ansevärliga summor på att utveckla och förvärva ny försvarsmateriel. Syftet är framför allt att förbättra kvaliteten på vapenmakten. Som helhet sett kommer Rysslands militära kapacitet att bli bättre.

Den ryska försvarsbudgeten har vuxit under hela 2000-talet. Rysslands offentliga försvarsbudget uppgick till cirka 28 miljarder euro år 2008. Försvarsbudgetens andel av bruttonationalprodukten har utgjort 2,6–2,8 procent. Utöver detta har frågor med anknytning till försvaret inbegripits i andra förvaltningsområdens

budgetar, vilket gör att den totala summan ökar märkbart. Premiärminister Putin har meddelat att landets försvarsbudget kommer att öka med 27 procent i år.

Ryssland strävar efter att skaffa sig en ställning där dess möjligheter att påverka den säkerhetspolitiska omgivningen står i proportion till dess statliga makt. Den ryska vapenmaktens huvuduppgifter är att avvärja militära och militärpolitiska hot mot Rysslands intressen eller säkerhet, att trygga landets ekonomiska och politiska intressen, att använda maktmedel i fredstid (bekämpning av terrorism och krishanteringsuppdrag) samt att använda militära maktmedel, inklusive ett snabbt överraskande anfall, för att garantera säkerheten. Rysslands ledning har i flera sammanhang konstaterat att Ryssland vid behov använder vapenmakt för att trygga sina medborgare som bor utanför gränserna.

Betydelsen av Östersjöområdet är central för landets utrikeshandel, vilket också har sin militära och politiska dimension. Kolahalvöns strategiska betydelse för Ryssland kvarstår och kan t.o.m. öka.

Inom den ryska vapenmakten pågår en förändring från traditionell massarmé till mindre och kvalitativt effektivare militär kapacitet. Efter företagna organisationsreformer i vapenmakten förbättras kapaciteten genom att personalsystemet, beväpningen och materielen utvecklas. Också den ryska vapenmaktens övningsverksamhet har blivit märkbart livligare jämfört med den slumrande tillvaron under 1990-talet.

Den ryska regeringens vapenanskaffningsprogram för åren 2007–2015 är till sitt värde cirka 145 mrd euro. Syftet med programmet är att kvarhålla kärnvapnens avskräckande effekt och samtidigt utveckla den konventionella vapenmakten. Målet med anskaffningsprogrammet är att ersätta 45 % av den nuvarande materielen, och resten av den materiel som ska bevaras uppdateras fram till 2020. Syftet med planen är att möjliggöra "framtidens krigföring". Ifall finansieringen av programmet realiserar och serieproduktion kan inledas, kan de praktiska verkningarna av moderniseringen av den ryska vapenmakten börja ses under nästa decennium.

Övergången till en yrkesarmé kommer att fortgå. Inom den ryska vapenmakten är de problem som sammanhänger med personalen stora. Personalproblemen kan också bli säkerhetsrisker till exempel i och med olaglig vapenhandel eller smuggling av olagliga ämnen och material.

När Sovjetunionen kollapsat hade Rysslands vapenmakt en personalstyrka på 2,8 miljoner soldater. Det planeras att en styrka på cirka en miljon soldater ska

bibehållas. Syftet är att den nya materielen och kontraktssoldaterna i första hand ska anvisas till vapenmaktens högberedskapsgrupper. Sådana finns det av i alla försvarsgrenar. Armén, luftlandsättningstrupperna och marininfanteriet kommer att ha totalt cirka 20 högberedskapsdivisioner och –brigader, och dessa har kompletterats med yrkespersonal och modern materiel samt beväpning.

Kina

Kinas internationella roll påverkas i detta nu mest av dess betydelse som världens fjärde största ekonomi som växer synnerligen snabbt och med 1,3 miljarder invånare. Kina är en kärnvapenmakt och ständig medlem i FN:s säkerhetsråd.

Kinas utrikespolitik har varit tämligen moderat och betonat i synnerhet den nationella suveräniteten och att utomstående inte ska ingripa i ett lands interna angelägenheter. Ett centralt undantag har de frågor utgjort som anknyter till politiken om ett Kina och Kinas regionala enhetlighet.

Kina motsätter sig starkt Taiwans strävanden att bli självständigt och har till och med varit berett att antyda möjligheten att använda maktmedel i denna fråga. Det kan följaktligen bedömas att ökningen av Kinas militära kapacitet till stor del har haft samband med situationen vid det taiwanesiska sundet. Västländerna har å ena sidan poängterat för Kina att användningen av maktmedel inte kommer i fråga som lösningsmetod för situationen i Taiwan och å andra sidan samtidigt försökt få Taiwan att avstå från sådana åtgärder som provocerar Kina och som syftar till självständighet. Detta i enlighet med politiken ett Kina.

Kinas internationella roll präglas av dess behov av energi och råvaror som orsakas av den snabba ekonomiska tillväxten. Kina agerar aktivt på flera kontinenter för att försäkra sig om den tillgång på råvaror och energi som dess ekonomiska tillväxt och politiska stabilitet förutsätter. Landet har samtidigt blivit föremål för kritik bl.a. för att stöda tvivelaktiga administrationer i instabila länder som är rika på naturresurser och för sin verksamhet i Afrika som åsidosätter de utvecklingspolitiska principerna.

Som en följd av kritiken har Kina något mera än tidigare deltagit i det internationella samfundets strävanden att lösa svåra situationer och kriser bl.a. i Nordkorea, Sudan och Burma/Myanmar. Samtidigt har landet strävat efter att besvara utmaningen som ett land som agerar jämsides med västländerna och siktar till att lösa internationella problem. Denna utveckling torde fortgå under

den närmaste framtiden, även om den är mera begränsad än vad EU-länderna eller Förenta staterna skulle önska.

Även om Kina utvecklas mot en marknadsekonomi, går utvecklingen av medborgarsamhället mycket långsammare än reformen av den ekonomiska strukturen. På utvalda sektorer har den till och med uppmuntrats, men aktivism som kritiserar partiet och maktstrukturerna tolereras fortfarande inte. Internationellt oroande är situationen i fråga om de mänskliga rättigheterna i Kina, såsom användningen av dödsdomar, samt begränsningarna i informationsförmedlingen och att censuren fortgår trots den snabba moderniseringen av landet. Kina anser att de mänskliga rättigheterna och Tibet är nationella frågor. Europeiska unionen för en kontinuerlig dialog i människorättsfrågor med Kina.

I och med att Kina är intensivt kopplat till den internationella ekonomin har landet på samma sätt som de utvecklade ekonomierna blivit mera beroende än tidigare av ekonomins lagbundenheter och samtidigt synnerligen beroende av västländernas marknader. EU-området och Förenta staterna är dess mest betydande handelspartner och viktiga källor till investeringar. Å andra sidan har Kina med sina betydande valutareserver och placeringar en väsentlig roll med tanke på den internationella ekonomin, vilket igen orsakar beroende i motsatt riktning. Vid bekämpningen av klimatförändringen kommer den roll som Kina har tillägnat sig att vara av global betydelse.

Kina ökar målmedvetet resurserna för att förnya och utveckla sin vapenmakt. Detta har lett till ett säkerhetscentrerat samarbete och tätare kontakter med vissa centrala länder i Asien och vid Stilla havet, inklusive Förenta staterna.

Kina utmanar inte i dagens läge Förenta staternas militära position eller stabiliteten i regionen vid Stilla havet, men en tillspetsning av situationen i Taiwan måste tas med i beräkningen. Trots satsning på marinen och rymdteknologi är Kinas militära handlingsförmåga fortfarande regionalt begränsad.

Förenta nationerna

De tre grundpelarna i Förenta nationernas verksamhet är fred och säkerhet, utveckling och minskning av fattigdomen samt mänskliga rättigheter och demokrati.

Förenta nationerna har behållit sin ställning som den centrala normskaparen för det internationella systemet, som förhandlingsforum, aktör och verkställare av den internationella rätten. FN har en betydande roll vid hanteringen av globaliseringen samt vid utvecklandet av en övergripande globalpolitik, en

politik för mänskligheten. FN och framför allt dess ekonomi- och socialråd och de kommissioner som är underställda rådet samt FN:s specialorganisationer har fortfarande en ytterst viktig roll när det gäller att höja levnadsstandarden, främja frågor som gäller full sysselsättning samt ekonomiska och sociala frågor, eftersom en hållbar utveckling är det effektivaste sättet att förebygga konflikter. FN:s millenniedeklaration och de millenniemål som sammanhänger med den intar en central ställning när det gäller att verkställa dessa frågor.

I en allt globalare värld har FN fått nya gränsöverskridande hot på sin agenda. Av dem kan nämnas till exempel klimtförändringen, internationell terrorism, organiserad brottslighet, smittosamma sjukdomar, frågan om huruvida energin och maten räcker till samt ohanterbara flyttningsrörelser.

De mänskliga rättigheterna utgör en väsentlig del av det breda säkerhetsbegreppet och realiserandet av mänsklig säkerhet. En förstärkning av rättsstatsprincipen både allmänt i internationella relationer och i samhällen efter konflikter utgör också en betydande utmaning för FN. En särskilt stor utmaning är att nå samförstånd bland medlemskåren om de metoder med vilka man reagerar på de nya globala utmaningarna. Samtidigt bör FN reformera sina egna strukturer så att de motsvarar kraven från den förändrade omvärlden.

Möjligheterna att åstadkomma en helhetsbetonad reform, som är central med tanke på FN:s handlingsförmåga och trovärdighet, fördröjs av att medlemsstaterna har intressen som avviker från varandra. De industriländer som bär den största bördan vid finansieringen av organisationen är beredda till mera vidsträckta och djupgående förändringar. Utvecklingsländerna igen bromsar upp reformerna och är rädda för att de försvagar FN:s betydelse som utvecklingsorganisation.

Denna motsättning mellan nord och syd kan också ses i många politiska frågor och förknippas ofta med diskussionen om staternas suveränitet och ansvar för sina medborgares säkerhet. I säkerhetsrådet har frågan om skyldigheten att skydda civilbefolkningen indirekt kunnat ses bl.a. i samband med behandlingen av situationerna i Kosovo, Darfur och Burma/Myanmar.

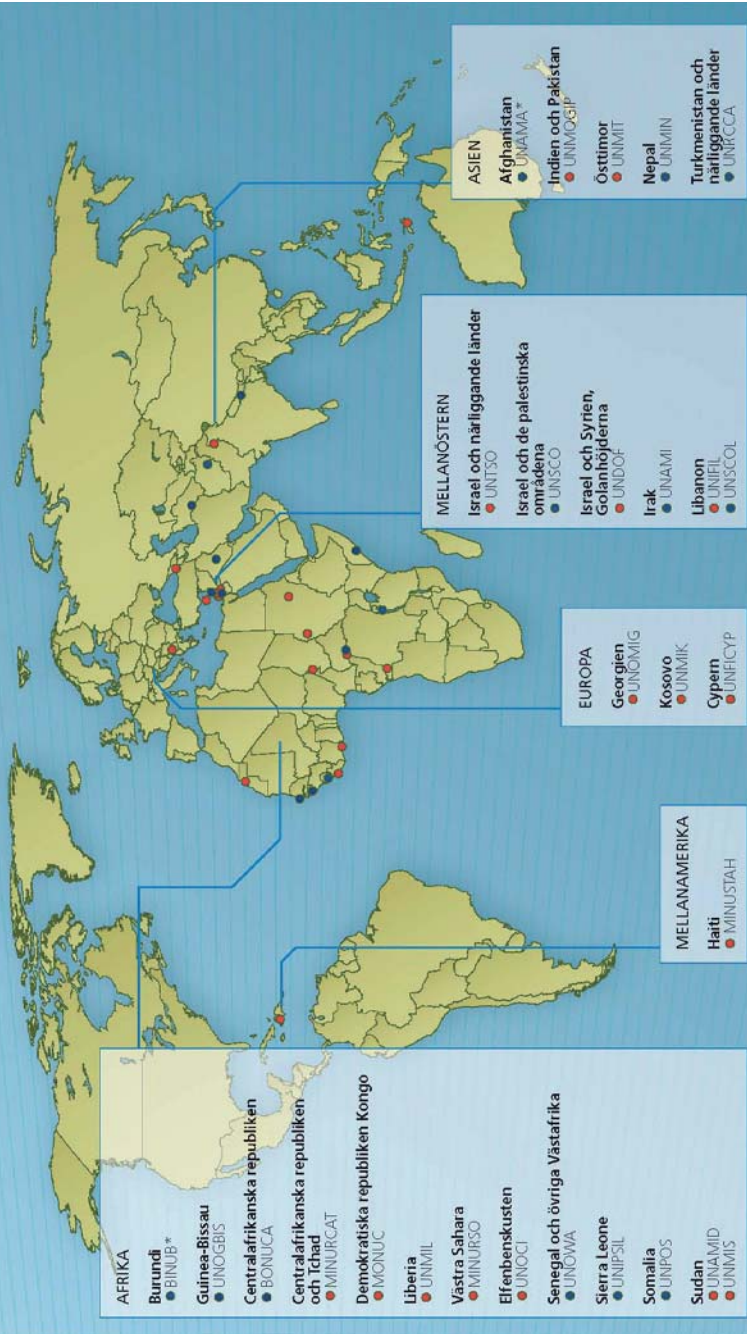
FN:s verksamhet uttrycker långt de rådande maktförhållandena i det internationella systemet. Kinas ökande ekonomiska och politiska inflytande har också kunnat ses i FN. I FN-miljön har Europeiska unionens roll framhävts under de senaste åren.

FN utgör en omgivning, där enskilda medlemsländer utöver unionens gemensamma linje ofta kan agera aktivt också för att främja sina egna nationella in-

FN:S PÅGÅENDE FREDSBEVARANDE OCH CIVILA OPERATIONER

december 2008

● FREDSBEVARANDE OPERATIONER ● CIVILA OPERATIONER

* Civil operation som lyder under FN:s avdelning för fredsbevarande operationer (DPKO)

FN:s pågående fredsbevarande och civila operationer

tressen. Den europeiska avdelningen för yttre åtgärder, som ska grundas i och med Lissabonfördraget, förväntas göra unionens verksamhet effektivare också inom FN. Det intensivare samarbetet i synnerhet i frågor med anknytning till säkerhetsrådet betjänar förstärkandet av unionens gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik också utåt.

FN:s säkerhetsråd

FN:s säkerhetsråd har det främsta ansvaret för upprätthållandet av den internationella freden och säkerheten. Dess resolutioner har internationellt rättsligt bindande verkan. Säkerhetsrådet behandlar i första hand enskilda kriser, men har under de senaste åren utsträckt sin agenda till att gälla också mera vidsträckt teman med anknytning till fred och säkerhet.

Säkerhetsrådets internationella betydelse torde kvarstå också i framtiden. För detta sörjer de nuvarande ständiga medlemmarna, som har intresse av att bevara sin egen specialställning. Säkerhetsrådets effektivitet och handlingsförmåga varierar dock beroende på innehållet i den fråga som behandlas och stormaktsrelationernas aktuella tillstånd.

Säkerhetsrådets sammansättning i fråga om de ständiga medlemmarna motsvarar fortfarande situationen efter andra världskriget. Dess medlemskår och verksamhet har man försökt reformera. Syftet med reformarbetet är ett säkerhetsråd som har förnyat sitt arbetssätt och som mera jämlikt återspeglar det nuvarande internationella systemet.

Som en följd av den nordiska rotationen driver ett av fem länder i praktiken hela tiden en kampanj för inträde i säkerhetsrådet. Finland är på förslag till medlem i FN:s säkerhetsråd för perioden 2013–14.

FN:s krishanteringsverksamhet

De olika krishärdarna i Afrika har inneburit en betydande ökning av FN:s krishantering. I dagens läge administrerar FN 16 krishanteringsoperationer och två politiska operationer. I dem arbetar 112 000 soldater och civila, av vilka fredsbevararna i uniform, de militära observatörerna och poliserna utgör cirka 90 000. Antalet personer ökar. Utöver detta kan Europeiska unionen, OSSE och Nato, liksom också Afrikanska unionen, genomföra krishanteringsoperationer med FN-mandat.

FN:s krishantering har ändrat karaktär på många sätt. Utvecklingsländerna är de stater som överlåter de största trupperna. Ett övergripande FN-förfaringsätt

täcker hela krishantering från förebyggande åtgärder till uppdrag efter en konflikt. I FN:s krishantering ingår både traditionella fredsbevarande uppgifter och civil krishantering.

FN strävar efter att förbättra sin kapacitet till tidig förvarning i synnerhet med hjälp av förebyggande medling samt förstärkande av närvaron i regionen. Det har emellertid varit arbetsdrygt att skaffa politiskt stöd för det strukturförstärkande som behövs för den förebyggande verksamheten, eftersom en del av medlemsländerna är rädda för att nya strukturer och ny praxis leder till att deras suveränitet kränks. FN har tillsammans med de regionala aktörerna en viktig roll i de internationella fredsmäklingsuppdragen.

Den fredsbyggande kommissionen som grundades som en del av en mera omfattande FN-reform år 2006 har till uppgift att medverka till att stabilisera fredssituationen efter en konflikt och att förhindra att en ny kris bryter ut.

Nato

I och med utvecklingen i den säkerhetspolitiska omgivningen har Nato allt tydligare förändrats till en vidsträckt säkerhetspolitisk multilateral organisation som bedriver krishantering. Samtidigt har dess medlems- och partnerskapsarrangemang breddats till ett nätverk som täcker över 60 länder inklusive Ryssland. Alliansen söker samarbete och strävar efter att knyta globala partnerskapsrelationer.

Natos verksamhet och utvecklingen i den säkerhetspolitiska omgivningen behandlas i detalj i utrikesministeriets rapport om verkningarna av ett eventuellt finländskt Natomedlemskap, som offentliggjordes den 21 december 2007.

Nato har en upprätthållande och främjande effekt på säkerheten och stabiliteten. Samtidigt som krishanteringsuppgifterna har framhävts, har det kollektiva försvaret förblivit alliansens kärnuppgift. I enlighet med artikel 5 i Natos stadga är ett anfall på en medlem ett anfall på alla. Härvid är varje medlem förpliktad att bistå den medlem som har blivit föremål för ett anfall på det sätt som medlemmen anser nödvändigt i enlighet med artikel 51 i FN:s stadga.

Nato har en särställning som transatlantisk försvars- och säkerhetsorganisation. Av Natos 26 medlemsländer är 21 också medlemmar i EU. Förenata staternas ställning som Natos viktigaste enskilda ekonomiska, teknologiska och militära aktör betonar betydelsen av det samarbete som bedrivs inom Nato också i en situation där Europeiska unionens säkerhets- och försvarspolitiska betydelse förstärks.

Nato gör en bedömning av alliansens säkerhetspolitiska omgivning, av de uppgifter som kan härledas till alliansen av detta samt av sina relationer till samarbetspartnerna. Detta görs i samband med att det strategiska koncept som fastställer Natos uppgifter justeras. Grunden för detta läggs vid det toppmöte som Nato ordnar våren 2009 för att fira sina 60 år.

Natos krishantering

I och med ISAF-operationen som Nato realiserar i Afghanistan, operationen för övervakning av Medelhavet, utbildningsmissionen i Irak och det transport- och utbildningsstöd som getts Afrikanska unionen i Darfur har den geografiska tyngdpunkten i Natos operativa verksamhet småningom förskjutits ut ur Europa. Natos marinkomponent har också använts för att skydda FN:s matbiståndstransporter mot sjörövare vid Somalias kust. I fortsättningen torde Natos uppmärksamhet klarare än tidigare riktas mot ett område som sträcker sig från Mellanöstern till Asien och Afrika. Nato har också skött humanitära biståndsoperationer för att lindra förstörelsen efter orkanen Katrina och jordbävningen i Pakistan. KFOR-operationen i Kosovo är Natos enda krishanteringsuppdrag i Europa.

ISAF-operationen, som Nato genomför i Afghanistan med FN-mandat och i vilken över 40 länder deltar, är alliansens mest krävande krishanteringsoperation, som har haft en betydande effekt såväl på utvecklandet av militära kapaciteter som på breddandet av alliansens partnerskaps- och samarbetsnätverk. Samtidigt har ISAF-operationen visat på flera medlemsländers svårigheter att sammanställa och upprätthålla tillräckligt med styrkor för det militärt krävande uppdraget. Diskussion förs om Nato-ländernas ömsesidiga solidaritet och fördelning.

I och med operationen i Afghanistan har Nato tillägnat sig en vidsträckt handlingsmodell för krishantering, där vikten av samarbete mellan civila och militärer och det ömsesidiga beroendet mellan stabilitet och utveckling betonas. I fråga om viktiga kapaciteter till civil krishantering stöder man sig på resurser från andra aktörer. Natos relationer till övriga internationella aktörer, framför allt FN och Europeiska unionen, har blivit mera centrala än tidigare. Nato har efterlyst en starkare roll för FN vid samordningen av arbetet i Afghanistan.

Krishanteringsuppgifterna kommer också i framtiden att vara Natos mest betydande uppdrag och ISAF-operationen i Afghanistan alliansens centralaste utmaning. Problemen med att finansiera operationerna och avsaknaden av kapaciteter torde man under de närmaste åren söka lösning på genom en större gemensam finansiering av operationerna.

Utvecklandet av Natos partnerskaps- och samarbetsprogram

I de ökande krishanteringsuppdragen behövs utöver medlemsländernas resurser också resurser från de nuvarande partnerskapsländerna och övriga eventuella samarbetsländer. Natos samarbetsprogram har öppnats också för sådana länder som står utanför Euroatlantiska partnerskapsrådet. Samtidigt har tillgången till information om operationerna utvecklats samt möjligheterna att delta i beredningen av det beslutsfattande som gäller operationerna.

Utöver betoningen på krishantering intar främjandet av stabiliteten i partnerskaps- och samarbetsländerna en viktig plats i Natos verksamhet. Det förväntas att de utvecklade partnerskapsländerna ska delta i denna verksamhet med en egen insats, som exempel kan nämnas stödandet av reformerna inom säkerhets- och försvarssektorn.

Euroatlantiska partnerskapsrådet har minskat i betydelse. Partnerskapsländerna är sinsemellan olika både vad gäller intressen och resurser med anknytning till Natosamarbetet. En viktig utvecklingstrend är ett partnerskapslands möjlighet att utveckla och inrikta sitt samarbete enligt intresse och behov. Ett exempel på detta är öppnandet av NRF-trupperna för intresserade partnerskapsländer som uppfyller nödvändiga kriterier samt ett strategiskt lufttransportprojekt. Inga strukturella förändringar förväntas i Natos partnerskaps- och samarbetsprogram fastän de utvecklas till innehållet.

Syftet med Natos planerings- och bedömningsprocess är att främja partnerskapsländernas och medlemsländernas truppers förmåga att samverka i krishanteringsoperationer. Flexibla samarbetsformer utvecklas för att de partnerskapsländer som har förmåga och intresse ska kunna delta i ökande grad.

Natos civila beredskapsverksamhet är så gott som helt öppen för partnerskapsländerna. Med Natos civila beredskapsplanering stöds den nationella beredskapen och harmoniseras resurserna. Inom Nato verkar också ett samordningscenter för den euroatlantiska räddningstjänsten. Centret förmedlar hjälp i kris- och katastrofsituationer samt arrangerar övningar.

Utvidgning

Utvidgningen av Nato, liksom också av Europeiska unionen, har haft en central betydelse vid utökandet av stabiliteten och undanröjandet av skiljelinjerna i Europa efter det kalla kriget. Nato har meddelat att dess dörrar står öppna för nya medlemsländer som uppfyller kriterierna.

Albanien och Kroatien har undertecknat anslutningsavtal och de förväntas bli Nato-medlemmar inför toppmötet våren 2009. Av länderna på västra Balkan eftersträvar också Makedonien (FYROM), Bosnien-Hercegovina och Montenegro ett Nato-medlemskap. Vid toppmötet i Bukarest gavs dessutom Georgien och Ukraina löfte om medlemskap.

I och med utvidgningen av Nato och förändringarna i den säkerhetspolitiska omgivningen är alliansens inre kohesion lösare än under det kalla kriget, då en klar hotbild förenade ett färre antal medlemsländer. Natos europeiska medlemsländer har integrerat sin försvarsförmåga i nära samband med Nato. Frankrikes eventuella återinträde i Natos militära kommandostruktur påverkar både Nato och den europeiska säkerhetsarkitekturen mera vidsträckt.

Natos försvarsplanering

Inom Nato övergick man efter det kalla kriget huvudsakligen till en kapacitetsbaserad försvarsplaneringsmodell. Nato utarbetar inte i dagens läge landsvisa försvarsplaner med tanke på ett storskaligt krig för alla medlemsländer. Natos gemensamma försvarsplanering samt kommando- och truppstruktur utvecklas emellertid flexibelt i enlighet med rådande strategiska lägesbedömning. Inom Nato har det bedömts att om det i framtiden uppkommer hot om ett storskaligt militärt anfall, har alliansen under ett sådant utvecklingsförlopp tillräckligt med tid för att inleda den successiva försvarsplanering som detta förutsätter.

Innehållet i begreppet kollektivt försvar har dock i och med utvecklingen inom den säkerhetspolitiska omgivningen utvidgats, och det uppfattas inte längre enbart som tryggnad av den territoriella integriteten hos Natos medlemsländer. Operationen för övervakning av Medelhavet, som inletts utgående från artikel 5, är ett exempel på det kollektiva försvarets nuvarande uppgifter. För denna operation har också flera partnerskapsländer, såsom Ryssland och Ukraina, erbjudit sitt stöd.

Natos försvarsplanering framhäver ett övergripande säkerhetsbegrepp och betonar att resurserna bör utvecklas så att de kan bemöta olika säkerhetshot. Medlemsländerna och deras vitala intressen försvaras vid behov utanför alliansens eget område och även med andra än militära åtgärder.

Inom Nato anses terrorism, spridning av massförstörelsevapen, kollapsande stater, regionala kriser, missbruk av nya teknologier samt avbrytandet av livsviktiga energileveranser som direkta hot. I verksamheten mot terrorism ingår i Natos uppgifter att skydda kritisk infrastruktur och bistå civila myndigheter i situationen efter ett terrordåd. I och med krishanteringsoperationen i

Afghanistan har behovet att skydda Natos egna styrkor mot terrorism accentuerats.

I skyddandet mot nya teknologier ingår bl.a. ett projekt för att skapa missilförsvarskapacitet för Nato och ett eventuellt kopplande av den till Förenta staternas nationella missilförsvar.

Produktionen av de kapaciteter som behövs i krävande krishanteringsuppdrag effektiverar också Natos förmåga att sörja för försvaret av det egna territoriet om så behövs. Uppmärksamheten riktas mot möjligheterna att utveckla i synnerhet de europeiska Nato-ländernas kapaciteter och samarbetsförmåga. Förnyandet av Natos gemensamma kommando- och truppstruktur fortgår också. Målet är att bilda lättare och flexiblare strukturer än tidigare.

Natos snabbinsatsstyrkor är av central betydelse vid utvecklandet av både alliansens och nationella kapaciteter. Dessa truppers uppgiftsfält är omfattande och det sträcker sig över allt från evakueringsuppgifter till krishantering, bekämpning av terrorism och uppgifter inom det gemensamma försvaret i enlighet med artikel 5. I praktiken hänför sig behovet att utveckla snabbinsatskapaciteterna särskilt till krishanteringen.

I Natos försvarsmaterielsamarbete utvecklas alliansens militära kapaciteter och säkerställs användningen av kompatibel utrustning i Natos operationer. Inom materielsamarbetet utvecklas i synnerhet kompatibla spanings-, övervaknings- och ledningssystem samt förbättras utrustningen enligt de krav som uppgifterna ställer. Företräde ges också skyddande mot kemiska, biologiska och radioaktiva hot, förbättrande av den strategiska transportkapaciteten och effektiverande av det logistiska stödet. Nato-standarderna fungerar som bas för den internationella samarbetsförmågan. Det internationella samarbetet inom underhållet och upprätthållandet av materiel kommer att öka. Natos underhålls- och anskaffningsorganisation NAMSA och motsvarande arrangemang ökar i betydelse.

Nato-Ryssland -relationerna

Nato-Rysslandrådet, som är samarbetsforum för Nato och Ryssland, består av de 26 medlemsländerna i Nato och av Ryssland. Rådet ger Ryssland en specialställning jämfört med övriga länder inom partnerskapet för fred i förhållande till Nato och möjliggör en regelbunden politisk dialog med Nato-länderna om aktuella säkerhetspolitiska och regionala frågor. Också Ukraina och Georgien har motsvarande arrangemang med Nato.

Nato-Rysslandrådetets teman är bl.a. militärt samarbete, verksamhet mot terrorism, civil- och räddningstjänst, utbyte av luftlägesbilder och försvarsreform. Det synligaste av de praktiska samarbetsprojekten mellan Nato och Ryssland är ett projekt med anknytning till bekämpningen av de droger som kommer från Afghanistan. Dessutom har Ryssland beslutat stöda ISAF-operationen genom att tillåta transitering genom sitt territorium.

De ändringar i atmosfären som sker i relationerna mellan väst och Ryssland återspeglar sig också på relationerna mellan Nato och Ryssland. Under konflikten i Georgien försvårades arbetet i Nato-Rysslandrådet.

Rysslands attityd till Natos utvidgning till OSS-området har varit kritisk.

OSSE

OSSE är en säkerhetsorganisation som bildas av 56 deltagarstater. Det är den enda europeiska organisationen som har deltagare i hela den euroatlantiska och euroasiatiska regionen. Till OSSEs särskilt starka sidor hör utöver en omfattande deltagarkrets ett metodutbud som omspannar många sektorer, baserar sig på samarbete samt flexibilitet.

Grunden för OSSE är ett nätverk av politiska förbindelser som baserar sig på Helsingforsavtalets slutakt. Nätverket täcker frågor som anknyter både till traditionell militär säkerhet och till mänsklig säkerhet i vidare bemärkelse. Utgående från det eftersträvas en förstärkning av säkerheten samt bättre realisering av principerna för demokrati, mänskliga rättigheter och rättsstaten inom hela OSSE-regionen. OSSE är i Europa den främsta aktören i synnerhet vid valobservering, minoritetsfrågor samt skaparen av militär öppenhet, förtroende och demokratisk övervakning av vapenmakter.

I organisationens verksamhet betonas bemötandet av nya säkerhetsutmaningar. Nya samsarbetsbranscher är gränssäkerhet och gränsövervakning, verksamhet mot terrorism, begränsning av hotet från lätta vapen och olaglig vapenhandel samt bekämpning av narkotika- och människohandel. Tyngdpunkten i organisationens verksamhet håller på att förskjutas från sydöstra Europa till södra Kaukasien och Centralasien.

OSSE har utvecklat mångsidiga verktyg inom områdena för förhindrande av konflikter, tidig förvarning, krishantering och medling i konflikter. En central del av dessa utgör operationerna på fältet. OSSE kan reagera snabbt och flexibelt anpassa sin mångsidiga verksamhet på fältet när kriserna förändras. Hösten

2008 kunde OSSE tack vare sitt snabba handlande utöka sina militära observatörer i Georgien inom en dryg vecka. Detta bekräftar OSSEs handlingsförmåga

I egenskap av en organisation som är beroende av konsensus är OSSE utsatt för fluktuationer i de internationella relationerna. Under de senaste åren har man inom organisationen tvistat om verksamhetens geografiska prioriteringsområden och i synnerhet om demokrati- och människorättsarbetets betydelse i relation till traditionella frågor om militär säkerhet. I centrum för tvisten har valobservationen stått.

Europarådet

Europarådet har till uppgift att stöda främjandet av demokrati, mänskliga rättigheter och rättsstaten för att förstärka stabiliteten och säkerheten i Europa. Europarådet har en viktig roll som utvecklare av ett konventionsnätverk. För de viktigaste konventionerna har internationella övervakningssystem skapats. Europarådet ägnar särskild uppmärksamhet åt främjandet av tolerans och realiserandet av minoriteters rättigheter. Europarådets konvention om förebyggande av terrorism från år 2005 har fått uppmärksamhet som ett instrument som förenar effektiva åtgärder mot terrorism och en täckande människorättsaspekt.

Utvidgningen av Europarådet har gett en möjlighet att påverka stabiliseringen av demokratin och reformeringen av rättssystemet i övergångsländer. Också efter de lagstiftningsreformer och samhällliga reformer som medlemskapet förutsätter räcker det år och förutsätter bevakning för att människorättstanken och demokrati ska rota sig i ett samhälle. Instrument för observeringen är etablerade parlamentariska och andra förfaranden samt oavhängiga institutioner som Europeiska människorättsdomstolen och Europarådets kommissionär för mänskliga rättigheter.

Förebyggandet av marginalisering, social ojämlikhet och konflikter samt kampen mot den organiserade brottsligheten och korruption är fortsättningsvis aktuella uppgifter. Konstaterandet av brott mot standarderna fungerar som ett system för tidig förvarning. Ingripande i rätt tid av kommissionären för mänskliga rättigheter samt den på grundlagar specialiserade Venedigkommissionen, övervakningskommittén mot tortyr och den parlamentariska generalförsamlingens rapportörer har ofta hindrat kriser från att utvecklas eller gett det internationella samfundet större vetskap om dem. Med hjälp av de kontaktbyråer som finns på fältet erbjuder organisationen värdregeringar och andra internationella organisationer sakkunskap.

Säkerhetsutvecklingen i Finlands närområden

Utvidgningen av Europeiska unionen och Nato samt den politiska och ekonomiska förändringen i Ryssland har stabiliserat förhållandena i Finlands närområden. Trots detta kan spänningarna framför allt mellan de baltiska länderna och Ryssland samt mellan Polen och Ryssland ännu ses.

Rysslands användning av militära maktmedel i Georgien återspeglar sig på säkerhetstänkandet också i Finlands närområden. Detta kan leda till att försvarsarrangemangen omvärderas i synnerhet i de baltiska länderna.

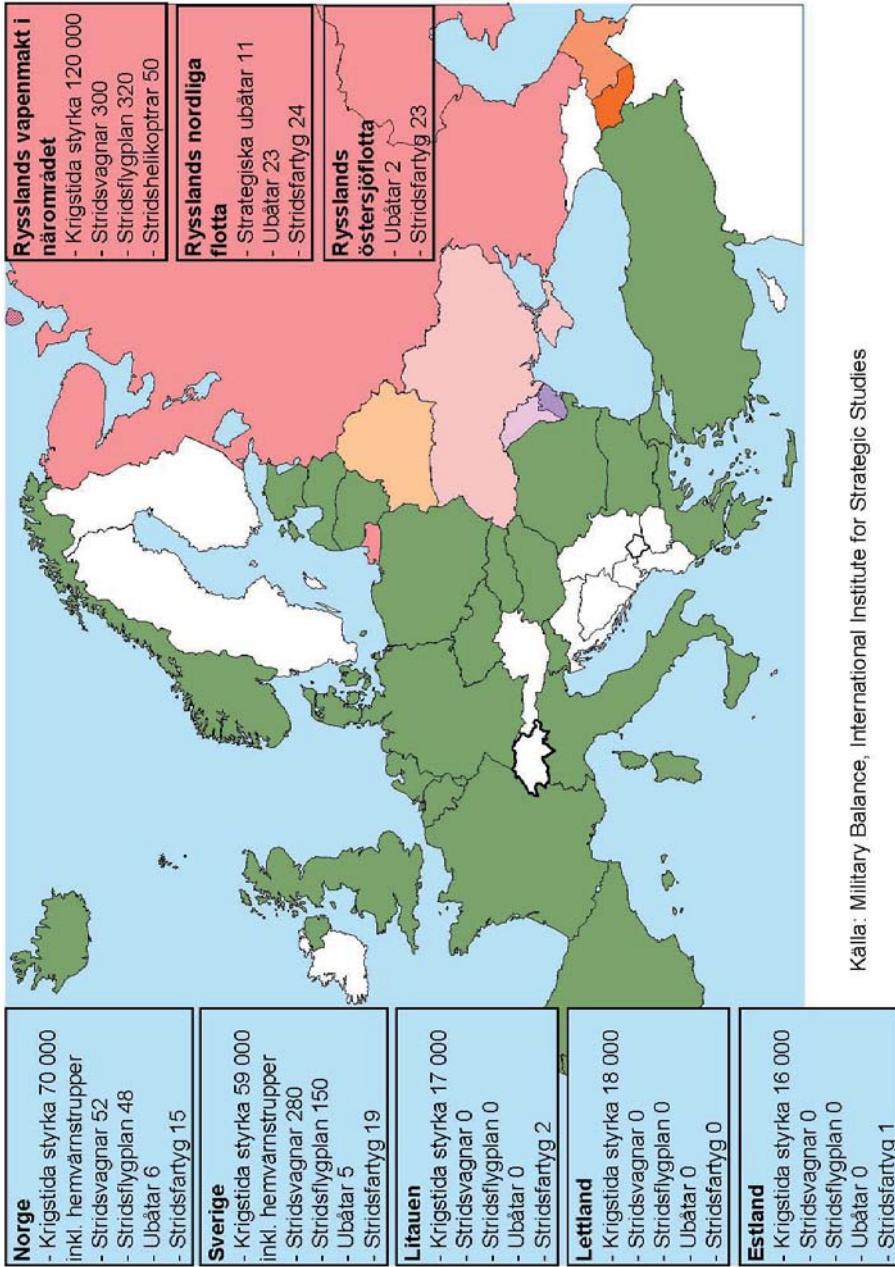
Utöver de militära säkerhetshoten har det uppkommit nya hot: Estlands och Georgiens erfarenheter visar att attacker mot datanät är ett konkret säkerhetshot. Försvårandet av råvaru- och energileveranser kan användas som ett politiskt påtryckningsmedel. De säkerhetshot som hänför sig till bland annat miljön, kärnsäkerheten, organiserad brottslighet, narkotika- och människohandel, och smittosamma sjukdomar är sådana som överskrider gränserna mellan stater. I och med utvidgningen av Schengen-området omfattas de baltiska länderna och Polen av den fria rörligheten inom Europeiska unionen.

Tillståndet för miljön runt Östersjön berör alla stater längs dess kuster. Till följd av de ökande sjötransporterna är Östersjön hela tiden hotad. Risker för en förödande miljöolycka ökar. Klimatförändringen kan komma att orsaka en kapplöpning om vem som får möjlighet att utnyttja energiresurser och andra naturresurser i de nordliga områdena. Detta kan också ha säkerhetspolitiska och militära dimensioner.

Utvidgningen av Europeiska unionen har framhävt betydelse av Östersjösamarbetet. Med hjälp av Östersjöstrategin och EU-program försöker unionen stärka miljön, handeln, trafiken och uppkomsten av sociala kontakter i Östersjöregionen samt stabiliteten i regionen.

Utöver EU- och Natosamarbetet finns det flera andra samarbetsarrangemang i Finlands närområden med vilka ett intensivare umgänge mellan länderna i regionen främjas och stabiliteten stärks. De centralaste av dem är det nordiska samarbetet och samarbetet mellan de nordiska och de baltiska länderna, Europeiska unionens nordliga dimension och Östersjöstaternas råd.

Rysslands strategiska intressen i Finlands närområden går ut på att trygga transportruterna på havsområdena i norr, till de militära baserna på Kolahalvön, till regionen runt landets "andra huvudstad" Petersburg och på Östersjön. På Kola finns basen för Rysslands norra flottas strategiska kärnbestyckade u-båtar,

Källa: Military Balance, International Institute for Strategic Studies

Den militära makten i Finlands närområden i krigstid

och regionens strategiska betydelse kommer att förbli stor och kan till och med öka. Kolahalvön förblir viktig för det ryska försvaret också till följd av olje- och gasförekomsterna i Barents hav.

Försvarsministeriets och övriga trupper i Leningrads militärdistrikts område har en styrka på över 100 000 soldater. Militärdistriktet har kapacitet att använda taktiska kärnvapen. I armén i Leningrads militärdistrikt ingår utöver vapenlagstrupper två motoriserade infanteribrigader som står i hög beredskap, en artilleribrigad samt flera brigader och divisioner som inte har full styrka. Dessas styrka kan vid behov höjas. Dessutom är högsta ledningens luftlandsättningsdivision verksam inom militärdistriktets område.

Ryska flygvapnet har 14 flygbaser i Finlands närområde. I dem finns totalt över 200 strids- och spaningsplan. Dessutom använder ledningsplan och plan för elektronisk krigföring samt helikoptrar basen som stöd.

Ryssland har meddelat att landet kommer att förstärka sin flotta i Östersjön.

För Ryssland är det viktigt att trygga de rutter som används vid utrikeshandeln och dess tillväxtpotential i Östersjön. Av den ryska oljeexporten transporteras cirka 40 % via Östersjön. I och med det planerade gasröret blir Finska vikens innersta del strategiskt viktigare än tidigare för Ryssland.

Norden håller på att intensifiera sitt utrikes-, säkerhets- och försvarspolitiska samarbete. Länderna reder också ut hur regionala samarbetsavtal kan förstärkas och anpassas till Barents- och Östersjöregionen.

Till följd av sina likartade samhällen har de nordiska länderna gemensamma mål på många sektorer som är centrala med tanke på säkerheten, såsom vid bekämpningen av klimatförändringen samt strävan att agera tillsammans i den allt mera globaliserade världen. Långtgående integration har genomförts mellan länderna.

Norden har möjlighet att ta upp gemensamma mål och föra dem vidare också inom andra fora, som FN, Europeiska unionen, OSSE och Nato. Ett framgångsrikt delområde av det nordiska samarbetet är krishanteringssamarbetet. Intensivt samarbete görs i olika sammansättningar på västra Balkan, i Afghanistan och Afrika bl.a. för att utveckla utbildningen, samarbetet mellan civila och militärer och krisregionernas egna krishanteringsresurser.

Den centrala utmaningen för de nordiska försvarsmakterna är att få den finansiering som kan användas på försvaret att räcka till. De nordiska länderna

utvecklar nya samarbetsområden och samarbetsformer som går längre än de nuvarande och som när de förverkligas är kostnadseffektiva och ger bättre förutsättningar för verksamheten vid ländernas försvarsmakter. Avsikten är att samarbetet ska utsträckas längre än till krishanteringsarbetet, och att det i vid bemärkelse ska gälla försvarsmakternas verksamhet, såsom havs- och luftövervakning, logistik, utbildning, forskning och analys samt försvarsmaterielsamarbete.

Sverige fortgår med att utveckla samarbetsförmågan både med andra EU-länder och med Nato. Den svenska vapenmaktens basstruktur utgörs för närvarande av operativa trupper. Sverige deltar med cirka 800 personer i internationella krishanteringsoperationer. Målet är att antalet som befinner sig utomlands ska öka till cirka 2 000 personer.

För det lokala försvaret svarar hemvärnstrupperna, som stöds med mobila operativa trupper. Sverige torde under nästa decennium övergå till en professionell vapenmakt. Vid utvecklandet av den svenska vapenmakten har man koncentrerat sig på internationell krishantering, eftersom det enligt den nuvarande hotbedömningen inte anses föreligga något militärt hot mot Sverige. Den senaste tidens händelser kan leda till en omvärdering av situationen.

Norges vapenmakt har till uppgift att upprätthålla en sådan försvarskapacitet med vilken en attack mot Norge kan avvärjas med stöd från Nato och norska intressen i de nordliga regionerna tryggas. Norge håller på att förstärka sin militära närvaro i de nordliga delarna av landet. Nationella uppgifter förblir vapenmaktens huvuduppgift. En andra uppgift är internationell krishantering tillsammans med allierade och partner. Norge deltar i internationella operationer med en styrka på cirka 600 personer. Utöver detta upprätthåller Norge en förstärkt bataljon samt element inom flygvapnet och marinen, vilka anvisas för Natouppdrag.

Huvuddelen av den norska vapenmaktens krigstida trupper utgörs av hemvärnstrupperna. Den avlönade personalen har en styrka på cirka 15 000. Norge har allmän värnplikt. Natos betydelse som grund för det norska försvaret kvarstår, och alliansens roll vid upprätthållandet av stabiliteten i regionerna i norr betonas. De norska försvarsanslagen bibehålls på en högre nivå än genomsnittet i de europeiska Natoländerna, cirka 2 % av bruttonationalprodukten.

De centrala uppgifterna för de **baltiska ländernas** vapenmakter är att övervaka det egna territoriet och avvärja kränkning av territoriet samt anfall. En viktig plats intar också internationell militär krishantering. Till exempel Estland har totalt över 200 soldater i operationer i Kosovo, Irak och Afghanistan.

Dessutom deltar Estland i Natos snabbinsatsstyrkor. De baltiska ländernas nationella förmåga att försvara det egna territoriet utan stöd från Nato är ännu begränsad.

De baltiska ländernas försvarsmakter förblir små till sina styrkor under 2010-talet. Lettland har avskaffat den allmänna värnplikten, Litauen är på väg att göra det och även i Estland realiseras värnplikten bara partiellt. I skyddandet av objekt, försvar av territoriet, genomförande av mobilisering, mottagande av bistånd från de allierade samt i internationella krishanteringsuppgifter betonas frivilligsystemen. De baltiska ländernas ömsesidiga försvarssamarbete har en central betydelse vid utvecklandet av resurserna.

2 KONSEKVENSERNA FÖR FINLAND AV DEN SÄKERHETSPOLITISKA OMGIVNINGENS UTVECKLING

Globaliseringen har i huvudsak positiva konsekvenser för Finland. Finland och finländarna har dragit nytta av globaliseringen tack vare en förändringsberedskap, sociala skyddsnet, en hög utbildningsnivå och ett effektivt utnyttjande av ny teknik. Samtidigt har de globala nätverken gjort landet sårbarare.

För att möta de utmaningar som globaliseringen för med sig krävs en målinriktad och effektiv förvaltning, internationella påverkningsmöjligheter och förmåga att reagera snabbt på förändringar i omvärlden. Beredskapsarbetet inför omfattande hot bör ske som en del av de europeiska och globala samarbetsstrukturerna och organisationerna inom vilka samarbetet på bl.a. det politiska, ekonomiska, militära, vetenskapliga och teknologiska området bidrar till att stärka de nationella resurserna. För Finland är det viktigt att det multilaterala systemet fungerar och att de stora länderna förbinder sig till de gemensamma spelreglerna.

Staternas ömsesidiga beroende ökar. Förändringar i den globala säkerhetsituationen, störningar i världsekonomin och klimatförändringen har återverkningar även på Finland. Exempelvis kan störningar i energi- och råvaruproduktionen även i avlägsna områden bromsa upp Finlands ekonomiska tillväxt. Det ligger i Finlands intresse att försöka minska de långsiktiga konsekvenserna av sådana förändringar, även om de inte direkt påverkar Finland.

Som en följd av klimatuppvärmningen kommer Finland eventuellt att få en längre växtperiod på lång sikt. Däremot kommer de skador som orsakas av stormar, översvämningar, långvarig torka och markbränder att öka. På lång sikt kan bl.a. en höjning av havsvattennivån och snabba förändringar i väderförhållandena medföra allvariga problem och öka behovet av myndighets-samarbete.

Finland har för närvarande en stark offentlig **ekonomi**. Finlands ekonomi är nära knuten till världsekonomin och dess utveckling. En global ekonomisk kris får oundvikligen konsekvenser för landet, bl.a. blir tillväxten långsammare.

På medellång sikt försämras ekonomins tillväxtmöjligheter främst på grund av det minskade utbudet av arbetskraft, vilket beror på att befolkningen blir äldre. En tillräcklig ekonomisk tillväxt och en garanterad kompetens för att bevara konkurrenskraften är i nyckelposition när det gäller att stärka sysselsättningen och den offentliga ekonomins hållbarhet på lång sikt.

De senaste årens kraftiga integrationsutveckling har i hög grad förändrat Finlands omvärld. De förändrade företags- och ägarstrukturerna på den finländska marknaden påverkar också Finlands krisberedskap.

De elektroniska kommunikations- och informationssystemen har en positiv effekt på både civil och militär verksamhet. På grund av de elektroniska kommunikations- och informationssystemens struktur är det dock också möjligt att använda dessa system i brottsligt syfte och att påverka samhällets vitala funktioner även utanför landets gränser. Informationskrigföring, t.ex. angrepp mot informationssystem, kan rikta sig mot beslutsfattare, medborgare, medier, energikällor, datanät eller viktiga element i försvaret, t.ex. luftvärnet.

Inom Europeiska unionen övergår man stegvis till en effektivare och öppnare försvarsmaterielmarknad. Den positiva marknadsutvecklingen kan bromsas upp av vissa länders protektionism.

I internationell jämförelse har Finland en god **försörjningsberedskap**. Dess utmaningar är dock bl.a. beroendet av importerad energi och att kritisk infrastruktur och infrastrukturproduktion samt tjänster övergår i utländsk kontroll. I beredskapsförberedelserna anses det allvarligaste hotet vara en krissituation där förmågan att producera kritiska varor och tjänster eller skaffa dem från utlandet har försvårats eller tillfälligt upphört. Detta gäller i synnerhet informations- och kommunikationssystem.

Transporternas funktionssäkerhet försämras av att materielen för sjö-, luft- och landsvägstransporter i allt högre grad ägs och kontrolleras av aktörer utanför landets gränser.

Försvarsmakten är beroende av det övriga samhällets försörjningsberedskap och därmed av en produktion som stöder det militära försvaret och upprätthåller landet av systemen.

Även om det bedöms att inget egentligt **terroristhot** riktas mot Finland för närvarande, kan ett sådant hot uppstå och således måste förhandsförberedelser vidtas. Under de senaste åren har hotet om terrorism ökat och konkretiserats i de nordiska länderna. Finländare kan även bli mål för terrorism utomlands, bl.a. i krishanteringssuppdrag och andra internationella uppdrag eller när de reser. Finland kan användas som bas för finansiering av terroristverksamhet eller för att stödja terrorism på något annat sätt.

Befolkningens stigande medelålder är ett problem med tanke på konkurrenskraften och den demografiska försörjningskvoten. I Finland ökar behovet

av arbetskraftsinvandrare. För staten är det en utmaning att behålla sin ställning som en konkurrenskraftig arbetsgivare när befolkningen blir äldre. Den hårdnande konkurrensen om kompetent personal gäller även försvarsmakten. De minskande åldersklasserna kommer att leda till en minskning av försvarsmaktens krigstida trupper redan på 2010-talet.

Den organiserade brottsligheten och den ekonomiska gråzonen gagnas av den ökade rörelsefriheten. Den ökade människohandeln är en allvarlig utmaning för de mänskliga rättigheterna på det internationella planet och i våra närområden. Finland är i viss mån ett genomfartsland för människohandel och i enstaka fall också ett destinationsland.

Förekomsten av farliga **smittsamma sjukdomar** och allvarliga djur- och växtsjukdomsepidemier, t.ex. sars, hiv/aids och fågelinfluensa, på olika håll i världen är ett betydande hot även för Finland. Livsmedelskriserna inom Europeiska unionens territorium uppstår ofta till följd av djursjukdomar som utvecklas långsamt och är farliga för människan eller för att mycket smittsamma djursjukdomar överförs till husdjur. Främmande ämnen i livsmedelskedjan kan leda till att en betydande mängd foder och livsmedel dras bort från marknaden. Risken för spridning av smittsamma sjukdomar ökar i takt med att människornas rörlighet ökar.

I Finlands närområden förekommer läkemedelsresistent tuberkulos och man har inte lyckas stoppa ökningen av antalet hiv-smittade.

Kriser, konflikter och användning av militära maktmedel

De komplexare kriserna och konflikterna förutsätter att Finland tillämpar ett aktivt och övergripande tillvägagångssätt som beaktar samordningen av civila och militära insatser.

I framtiden kommer krishanteringsinsatserna sannolikt att genomföras under allt svårare förhållanden där stödet från värdlandet eventuellt saknas helt och utrustningen slits i snabb takt. I krisområden framhävs behovet av samordning och samarbete mellan olika organisationer och internationella aktörer. Insatserna blir en ännu större utmaning på grund av att den lokala befolkningen i vissa situationer kan vara öppet fientlig mot krishanteringsstyrkorna. Insatserna kan vara förknippade med hot om terrorattacker också i Finland.

Militär krishantering förutsätter att Finland utvecklar snabbinsatsstyrkorna och den specialkompetens och specialmateriel som behövs. Insatserna genomförs på geografiskt mer avlägsna platser än tidigare, vilket medför en betydande

kostnadsökning. Detta förutsätter att Finland kontinuerligt bedömer sin kris-
hanteringsförmåga och att de ekonomiska resurserna ökas.

Realiserade kostnader för krishantering/fredsbevarare			
Afganistan	Bosnien och Hercegovina	Kosovo	Tchad (uppskattning)
150 000 €/år	124 000 €/år	89 000 €/år	221 000 €/år

Förväntningarna på Finlands deltagande i civila krishanteringsuppdrag ökar. Den nationella beredskapen för civil krishantering måste utvecklas och göras mångsidigare så att den motsvarar de ökade behoven.

Under hela den tid Finland har deltagit i fredsbevarande verksamhet har det funnits en risk för förluster i samband med krishanteringsinsatser. I och med att förhållandena blir svårare ökar även hoten mot experterna inom den civila krishanteringen. Särskild uppmärksamhet ska fästas vid de arrangemang som gäller krishanteringspersonalens säkerhet. Hotet om användning av kemiska, biologiska och radioaktiva ämnen kräver att såväl de nationella myndigheterna som krishanteringsstyrkorna vidtar förberedelser på förhand och utvecklar skyddsförmågan.

Försvarsmaktens främsta uppgift är även i fortsättningen att försvara Finland. Vid sidan av krishanteringen måste Finland även i fortsättningen ha beredskap att förebygga och avvärja militära hot mot landets territorium eller samhällets vitala funktioner.

Genom globala processer för vapenkontroll stärks den internationella säkerheten och stabiliteten. Kriser och konflikter kan även föra med sig snabbt framskridande processer för vapenkontroll av enskilda konventionella vapen. Processerna innebär i sin tur utmaningar för Finlands försvarspolitik och utvecklingen av försvarsmakten. Behovet av att samarbeta med likasinnade stater och påverka internationella processer accentueras.

Oslokonventionen om ett förbud mot klustervapen har betydande konsekvenser för Finlands försvar och försvarets resursbehov, trots att Finland inte har anslutit sig till konventionen.

Centrala aktörer

Förenade nationernas ställning som den mest täckande globala organisationen har stor betydelse för Finland. Det har lagts fram önskemål om att Finland ska stärka deltagandet i FN:s verksamhet för att främja utvecklingen, freden

och säkerheten liksom även deltagandet i krishantering och utvecklingen och utbildningen inom den.

Europeiska unionen verkar enligt FN:s principer och stöder dess verksamhet. Unionen är Finlands viktigaste referensram och forum för påverkan när det gäller yttre förbindelser och avvärjande av flera betydande säkerhetshot.

Genom att verkställa Europeiska unionens klimat- och energipolitiska beslut kan Finland trygga sin energiförsörjning på ett hållbart sätt. EU:s mångsidiga politik för att bekämpa internationell brottslighet och terrorism ökar även Finlands säkerhet.

Inom den gemensamma säkerhets- och försvarspolitik prioriteras krishantering, bekämpning av terrorism och försvarsmaterielsamarbete. Detta motsvarar även Finlands behov.

Europeiska unionen ansvarar för allt mer krävande militära och civila krishanteringsinsatser. Detta bör beaktas när Finlands beredskap utvecklas.

Förmågan till snabba insatser är ett nytt kvalitativt element som EU:s stridsgrupper har tillfört unionens militära krishantering. Unionen har inrättat civila beredskapsgrupper för situationer som kräver snabba insatser. Finland förväntas delta aktivt i utvecklingen av snabbinsatskapaciteten och i den praktiska verksamheten.

Solidaritetskyldigheten och skyldigheten till ömsesidigt stöd och bistånd vid ett väpnat angrepp stärker unionens inre säkerhet och solidariteten mellan medlemsländerna. Skyldigheterna stöder också Finlands säkerhet.

Finland har redan ändrat sin lagstiftning så att det är möjligt att bistå ett annat EU-land i en situation enligt solidaritetsklausulen. Finland måste bedöma sin beredskap att fullgöra skyldigheten till ömsesidigt stöd och bistånd. Några planer på att utveckla ett gemensamt territoriellt försvar för Europeiska unionen finns dock inte, eftersom största delen av EU-länderna sköter sitt försvar genom Nato.

I takt med att Europeiska unionens säkerhets- och försvarspolitik stärks ökar betydelsen av samarbetet med **Nato** ytterligare. Medlemsmässigt är EU och Nato i hög grad överlappande organisationer. Om Frankrike återvänder till Natos militära kommandostruktur kommer organisationerna att ytterligare närmas varandra. För de EU-länder som står utanför Nato kan det bli en utmaning att utöva inflytande.

Finland utvecklar sin militära kapacitet enligt Nato-standarderna.

Finland följer Natos förändring, där följande fas kommer att vara att förnya det strategiska koncept som definierar alliansens uppgifter. Den diskussion som förs i samband med förnyandet avspeglar sig också i EU-samarbetet.

Nato strävar efter ett mer övergripande tillvägagångssätt i krishantering. Detta förutsätter ett Finland samarbetar allt intensivare med Nato.

Ett aktivt deltagande i det samarbete och den krishantering som erbjuds Nato-partner stöder utvecklingen av Finlands militära kapacitet och internationella kompatibilitet och ökar Finlands säkerhet. Med tanke på den militära kapaciteten och kompatibiliteten är Natos planerings- och utvärderingsprocess samt operativa resurskoncept av central betydelse för Finland. Deltagandet i Natos snabbinsatsstyrkors supplementära verksamhet kräver att Finland utvecklar den egna snabbinsatskapaciteten.

Den verksamhet inom den civila beredskapen som nästan i sin helhet står öppen för Natos partnerskapsländer är ett växande delområde. Finlands deltagande i verksamheten har visat sig vara till nytta inom flera sektorer och Finland förväntas delta i den på ett mångsidigt sätt.

OSSEs verksamhet fokuserar på nya säkerhetshot och den regionala tyngdpunkten har förflyttats till södra Kaukasien och Centralasien. Detta ger Finland och Europeiska unionen nya instrument för att stödja stabiliteten och tillnärningen till europeiska värderingar i dessa områden.

Förenta staterna har även i fortsättningen det starkaste inflytandet i den internationella säkerhetspolitiken. För Finlands del är det viktigt att upprätthålla relationerna till Förenta staterna inom såväl Europeiska unionens som Natos verksamhet, samtidigt som aktiva bilaterala relationer upprätthålls.

De viktigaste aspekterna med tanke på Finlands säkerhetspolitiska omvärld är **Rysslands** politiska och ekonomiska stabilitet och utvecklingen av landets internationella relationer.

Ryssland har politiska, ekonomiska och militära intressen i våra närområden.

Finlands gränser och Nordeuropas gränser över lag är Rysslands mest stabila gränsområden. Möjligheten till förändringar i säkerhetssituationen och användning eller hot om användning av militära maktmedel i Finlands närområden kan dock inte uteslutas.

I Georgienkrisen visade Ryssland att landet är berett att använda militära maktmedel för att främja sina egna intressen. Krisen kan skapa spänningar i Europa under en längre tid och försvåra det säkerhetspolitiska samarbetet. Georgienkrisen visade också att händelser som utspelar sig långt från Finland genom relationerna mellan Europeiska unionen och Ryssland kan ha negativa konsekvenser även för Finlands ställning.

Ryssland moderniserar sina väpnade styrkor och sin militära utrustning, vilket även påverkar Finlands närområden. Antalet trupper kommer sannolikt inte att ökas, men kvaliteten på de väpnade styrkornas materiel utvecklas och kapaciteten ökar. Det kommer att finnas ryska kärnvapen utplacerade i Finlands närområden även i framtiden.

Hur säkerhetssituationen i **Finlands närområde** utvecklas beror också på utvecklingen i relationerna mellan Europeiska unionen, Ryssland och Nato. De ökade sjötransporterna, frågan om tillgångarna i Barents hav och de minskade krigstida trupperna i närområdesländerna har medfört nya säkerhets- och försvarspolitiska utmaningar i våra närområden.

På grund av förnyelseprocesserna minskar de väpnade styrkornas personalstyrka i de nordiska och baltiska länderna. I de övriga nordiska länderna blir internationell militär krishantering en allt viktigare uppgift för de väpnade styrkorna.

Flera av hoten mot kuststaterna kring Östersjön gäller den övergripande säkerheten, såsom storolyckor och miljöhot som är förknippade med sjötransporter och kärnsäkerhet. Även internationell organiserad brottslighet, narkotikahandel, människohandel och smittsamma sjukdomar kräver uppföljning i Finland. Det förvaltningsövergripande myndighetssamarbetet på det nationella och internationella planet får ökad betydelse.

Rysslands ökade oljetransporter och andra sjötransporter i Östersjön medför ett betydande miljöhot för Finland. Även Rysslands bristfälliga infrastruktur, föråldrade kärnkraftverk och miljöbelastande industri innebär stora utmaningar för Finland.

EU-länderna är i hög grad beroende av Ryssland som energiproducent. Detta kan ha säkerhetspolitiska återverkningar också i Nordeuropa, om Ryssland använder sina energitillgångar som medel för politiskt inflytande och påtryckningsmedel. Det ökade ömsesidiga beroendet mellan Ryssland och EU-länderna binder också länderna närmare varandra på ett positivt sätt som ökar den regionala stabiliteten.

Det fossila bränslet kommer även i fortsättningen att importeras till Finland huvudsakligen från Ryssland. På grund av den ekonomiska tillväxten är Rysslands elproduktion redan nu tidvis otillräcklig, och elektriciteten måste ransoneras. Detta kan även få följder för Finland, om elimporten blir osäkrare. I regeringens klimat- och energistrategi, som sträcker sig till 2020, är målet att Finland blir kalkylmässigt självförsörjande inom elproduktionen.

I Ryssland pågår en omfattande omorganisering av gränskontrollen. Vid gränsen mot Finland har personalvolymen och antalet gränsbevakningsstationer minskats avsevärt, vilket leder till att det ryska gränskontrollsystemet är lättare att passera. Kraven på Finlands förmåga att övervaka gränsen och hantera gränstilldragelser ökar.

Kinas påverkan når Finland framför allt via den globala ekonomin, den bilaterala handeln, investeringar och de sociala och miljömässiga frågor som berör Kina. Finland har ett något större beroende av ekonomiskt samarbete med Kina än det övriga Europa.

Den säkerhetspolitiska omgivningens utmaningar för utvecklingen av försvaret

Finland ska ha kapacitet att förebygga användning eller hot om användning av militära maktmedel. Om militära maktmedel trots det används mot Finland, ska försvarsmakten ha kapacitet att avvärja ett angrepp på egen hand och med ett eventuellt stöd från andra länder. En väldimensionerad försvarsförmåga stärker och upprätthåller stabiliteten i den säkerhetspolitiska omgivningen.

Vid sidan av sin huvuduppgift fokuserar försvarsmakten på att stödja andra myndigheter och delta i internationell militär krishantering.

I Finland koncentreras samhällets kärnfunktioner och befolkningen till städer, vilket ställer nya krav på försvaret och skyddet av befolkningen liksom även på tryggheten av det civila samhällets funktioner. I utförandet av försvarsmaktens uppgifter betonas förmågan att på ett flexibelt sätt kunna utnyttja försvarsmaktens kapacitet enligt behov i regionalt, tidsmässigt och operativt hänseende.

Användning av den militära kapaciteten i hanteringen av omfattande säkerhetsutmaningar kräver nationellt och internationellt samarbete. Det är inte alltid möjligt att avvärja nya hot enbart med metoder som utvecklats för traditionell krigföring.

Försvarsmakten ska fokusera på sina kärnfunktioner, integreras allt mer i samhället och utnyttja näringslivets och det övriga samhällets resurser.

Den snabba prisstegringen, den tekniska utvecklingen och tillgången på försvarsmateriel liksom även beroendet av internationell försörjningsberedskap förutsätter nationellt och internationellt samarbete och tillräckliga resurser för att försvarsförmågan ska kunna utvecklas.

Eftersom Finland inte hör till någon militärallians kan man inte använda utomstående militärt stöd som grund för planeringen av det militära försvaret. Finland måste dock förbereda sig för möjligheten att ta emot och lämna internationellt bistånd.

Till följd av den förändrade krigsbilden bemöts olika hot bäst med flexibla, situationsmedvetna och rörliga trupper. Utgångspunkten för utvecklingen av Finlands försvarssystem ska vara kapaciteten. Därför övergår man till truppstrukturer med mindre numerär och större kapacitet.

Eldkraften är även i fortsättningen en central och förebyggande faktor. Metoderna för användning och betydelsen av precisionsvapen med lång räckvidd, elektronisk påverkan, satellitteknologi och informationskrigföring kommer att öka.

Det nordiska samarbetet inom försvarssektorn kan leda till samarbetsformer och projekt som ökar säkerheten och på lång sikt ger inbesparingar och ökad effektivitet. Det nordiska samarbetet utesluter dock inte behovet av att fördjupa samarbetet i Europeiska unionen och med Nato.

En allt större del av den civila forskningen och innovationsmiljön kan även utnyttjas inom försvars- och säkerhetssektorn. Utmaningen är att identifiera och utnyttja forskning och innovationer på ett tillräckligt tidigt stadium i utvecklingen av försvarsförmågan.

3 FINLANDS SÄKERHETS- OCH FÖRSVARSPOLITISKA HANDLINGSLINJE

Allmänt

De viktigaste uppgifterna för den finska utrikes-, säkerhets- och försvarspolitiken är att trygga Finlands självständighet, territoriella integritet och grundläggande värderingar, att främja befolkningens säkerhet och välfärd samt att upprätthålla ett fungerande samhälle.

I den säkerhets- och försvarspolitiska handlingslinjen beaktas ändringarna i den globala omgivningen i enlighet med ett vidsträckt säkerhetsbegrepp. Globaliseringen förutsätter en målinriktad, konsekvent och förutsägbar verksamhet samt förmåga att reagera snabbt på de ändringar som sker i omgivningen. Nationella intressen främjas bäst i internationellt samarbete.

Finland främjar och förstärker sina bilaterala relationer både i hela världen och i synnerhet med grannländerna.

Finland främjar med sitt agerande en starkare och handlingskraftigare utrikes- och säkerhetspolitik inom Europeiska unionen samt bär för sin egen del ett globalt ansvar.

Finland främjar med säkerhets- och försvarspolitiska medel aktivt säkerhet och samverkan. Finland upprätthåller och utvecklar en i relation till sin omgivning rätt dimensionerad och trovärdig försvarsförmåga. Försvarsmakten används förutom för att försvara Finland också för att stöda andra myndigheter och för internationell militär krishantering. Den internationella verksamheten förstärker det nationella försvaret.

Åland har en etablerad ställning i internationell rätt. Landskapets specialställning hindrar inte att Finland intensifierar sitt militära samarbete inom Europeiska unionen och i internationella organisationer.

Europeiska unionen

Medlemskapet i Europeiska unionen förstärker Finlands säkerhet. En internationellt stark och handlingskraftig union står i Finlands intresse.

Medlemskapet i europeiska unionen är ett grundläggande säkerhetspolitiskt val för Finland. Som medlem av unionen är Finland en del av en tät politisk allians vars medlemmar förenas av en stark känsla av samhörighet och vilja att agera tillsammans. Finland har starkt förbundet sig till detta.

Europeiska unionen har betydelse för den finska säkerhetspolitiken på många nivåer. Å ena sidan utvecklas unionens verksamhet inom säkerhetspolitiken målmedvetet (utrikes- och säkerhetspolitiken, krishanteringen, materielsamarbetet, den inre säkerheten), å andra sidan är unionen en central aktör också på många andra verksamhetssektorer som direkt påverkar säkerheten (t.ex. energi, trafik, smittsamma sjukdomar).

En trovärdig gemensam utrikes- och säkerhetspolitik i Europeiska unionen främjar realiserandet av de finska säkerhetspolitiska målen. Finland förbinder sig starkt till unionens gemensamma mål och sörjer för att dess egna säkerhetspolitiska intressen blir beaktade vid unionens beslutsfattande.

Europeiska unionens verksamhet i sig fördjupar medlemsländernas samhörighet, vilket har en direkt positiv effekt på medlemsländernas säkerhetspolitiska ställning. Unionens yttre verksamhet breder samtidigt ut stabiliteten i dess närmiljö. I detta har utvidgningspolitiken en särskild uppgift och den betjänar bl.a. stabiliseringen av västra Balkan.

Finland strävar efter att utveckla Europeiska unionen till en effektivare och mera enhetlig aktör än tidigare. Detta har en direkt positiv betydelse för Finlands säkerhet och ställning internationellt. Finlands intresse är en union som är så effektiv som möjligt och har inflytande på den internationella politiken.

Europeiska unionens trovärdiga gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik främjar uppnåendet av de finska säkerhetspolitiska målen. Finland engagerar sig starkt i unionens gemensamma mål och sörjer för att dess egna säkerhetspolitiska intressen blir beaktade i unionens beslutsfattande.

Finland anser det viktigt att Europeiska unionen har en säkerhetsstrategi som definierar de gemensamma säkerhetspolitiska hotbilderna och stöder styrningen av politiken.

Finlands och hela Europeiska unionens gemensamma säkerhet blir starkare i och med fördjupningen av Europeiska unionens integration, utvidgningen och de omsorgsfullt skötta grannrelationerna samt i och med ett fungerande partnerskap mellan Europeiska unionen och Ryssland.

Finland stöder ett övergripande tillvägagångssätt, där den inre och yttre säkerheten är kopplade till varandra.

Enligt finsk syn är det viktigt att unionens område med frihet, säkerhet och rättvisa utvecklas.

Solidaritetsklausulen i Lissabonfördraget effektiviserar ibruktageandet av unionens och medlemsstaternas medel och resurser samt förstärker medlemslänternas inbördes solidaritet. Finland agerar i enlighet med solidaritetsklausulen.

Unionens styrka ligger i dess förmåga att främja säkerheten genom sitt mångsidiga metodutbud såsom politisk dialog, krishantering samt människorätts-, utvecklings- och handelspolitik. Unionens verksamhet främjar säkerheten inom unionen, i dess närområden och globalt.

Fördjupandet av Europeiska unionens säkerhets- och försvarspolitik stärker den finska säkerheten. Finland agerar aktivt inom unionen för att utveckla den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken och deltar fullt ut i drivandet av den.

Det är förenligt med finskt intresse att delta aktivt i unionens krishanteringsoperationer, i resursarbetet inom civil och militär krishantering samt i Europeiska försvarsbyråns verksamhet. Ett bestående strukturellt samarbete erbjuder en användbar mekanism för utvecklandet av de militära resurserna. Finland ställer sig positivt till ett bestående strukturellt samarbete och deltar i det.

Finland stöder ett intensivare samarbete mellan Europeiska unionen och Nato. Det är viktigt att sammanjämka det arbete som gäller utvecklandet av resurserna och som ska göras inom Europeiska unionen och Nato. Inom krishanteringen kompletterar organisationerna varandra, de är inte konkurrerande aktörer.

Finlands utgångspunkt är att unionens medlemsländers ömsesidiga skyldighet att bistå varandra befäster medlemsstaternas ömsesidiga solidaritet och förpliktar alla medlemsländer i lika hög grad. Finland bistår övriga medlemsländer i enlighet med biståndsskyldigheten och förväntar sig att de övriga medlemslänternas agerar på samma sätt. Finland anser att en biståndsskyldighet som även omfattar militära medel är ett åtagande som faller sig naturligt i ett sådant nära förbund som unionen utgör. Det är klart att den starka samhörigheten i unionen också återspeglar sig på den militära verksamheten och på beredskapen att försvara andra medlemsländer med alla till buds stående medel.

Den ömsesidiga biståndsskyldigheten är en skyldighet som direkt binder medlemsstaterna och ibrukttagandet av den kräver inget enhälligt beslut på unionsnivå. Varje medlemsstat fattar ett eget beslut om att ge bistånd och om formerna för det.

I sin politik beaktar Finland att unionen inte har en egen försvarsplanering och inte heller arrangemang för ett gemensamt försvar. Via krishanteringen uppkommer samverkansförmåga vad gäller att ta emot och ge militärt bistånd. Möjligheten att få bistånd från övriga unionsländer höjer tröskeln för ett anfall och förbättrar Finlands förmåga att förebygga ett eventuellt anfall.

Multilateralt samarbete

Finland agerar för att förstärka det multilaterala samarbetet och den internationella rätten. Finland betonar att FN är den mest täckande multilaterala arbetsorganisationen. Säkerhetsrådet är den viktigaste aktören när det gäller att upprätthålla internationell fred och säkerhet. Finland stöder en reformering av FN så att organisationen effektivare kan besvara de utmaningar som en värld stadd i förändring medför.

Finland påverkar inom FN både nationellt och via samarbetet med Europeiska unionen och Norden. Finland agerar för att effektivera Europeiska unionens synlighet och ståndpunktstagande också inom FN. Unionen har ett stort inflytande i världsgenerationen, i synnerhet när den är enad i sitt agerande.

Finland strävar efter att bli medlem i säkerhetsrådet åren för 2013–14.

Finland stöder OSSEs och Europarådets arbete för att förstärka stabiliteten, säkerheten, rättsstatsprincipen och de mänskliga rättigheterna. OSSEs missioner ute på fältet intar en central roll i organisationens verksamhet.

Närområdena

Främjandet av säkerheten och stabiliteten i norra Europa är ett centralt mål för den finska säkerhets- och försvarspolitikerna.

Sverige och Norge är nära säkerhetspolitiska samarbetspartner till Finland. Finland betonar betydelsen av det nordiska samarbetet liksom också av samarbetet mellan Norden och Baltikum.

Finland fördjupar sitt säkerhets- och försvarspolitiska samarbete med de nordiska länderna och med länderna i Östersjöregionen bl.a. genom multilaterala övningar.

Finland agerar för att utveckla verkställandet av Europeiska unionens nordliga dimension och dess partnerskap framför allt inom sektorerna miljö, social- och hälsovård, trafik och kultur.

Arrangemangen för det regionala samarbetet runt Östersjön måste göras klarare. Finland har som mål att alla länder i regionen ska förbinda sig vid gemensamt uppställda mål.

Det ligger i finskt intresse att främja stabiliteten i de nordliga områdena. Finland har också handelsökonomiska intressen med anknäytning till utnyttjandet av naturresurserna i det arktiska området. Finlands arktiska politik drivs här hemma och inom Europeiska unionen samt i bilateralt och multilateralt samarbete. Av särskilt stor betydelse är det att delta i arbetet inom Barents euroarktiska råd och Arktiska rådet.

Bland annat med hjälp av Europeiska unionens Östersjöstrategi, som är under beredning, vill Finland att unionens åtgärder och resurser effektivare än tidigare inriktas på att förstärka miljön, handeln, trafiken och de sociala kontakterna i Östersjöområdet.

Ryssland

Finlands mål är att Ryssland ska engagera sig i det internationella samarbetet och i institutionernas verksamhet och därvid känna sitt globala ansvar och respektera principerna för den internationella rätten. Det ligger i finskt intresse att Ryssland utvecklas till en fungerande demokrati, en rättsstat som respekterar mänskliga rättigheter och till ett land med marknadsekonomi.

Finland utvecklar sina relationer till Ryssland både bilateralt och som medlem av Europeiska unionen. Växelverkan på politisk nivå, mellan myndigheter, i näringslivet och i medborgarsamhällena intensifieras.

Mellan Europeiska unionen och Ryssland måste en fungerande dialog fås till stånd, och den bör spegla parternas ömsesidiga beroende.

Finland stöder ett ryskt medlemskap i WTO och agerar för att ett nytt grundfördrag och ett modernt frihandelsavtal ska kunna åstadkommas mellan Europeiska unionen och Ryssland.

Finland följer utvecklingen i Ryssland som en av de centralaste faktorerna som påverkar den finska säkerhetspolitiska omgivningen. Om Rysslands och Natos relationer utvecklas, främjar det stabiliteten i regionen. Finland anser att det är viktigt att relationerna mellan Ryssland och de baltiska länderna kan utvecklas, och verkar för att stärka det multilaterala samarbetet runt Östersjön.

Förenta staterna

Finland utvecklar samarbetet med Förenta staterna inom områdena politik, ekonomi och säkerhet både bilateralt och som medlem av Europeiska unionen. De bilaterala relationerna intensifieras genom en aktiv dialog och samarbete för att lösa centrala internationella problem. Inom försvarssektorn prioriteras i synnerhet materielsamarbete.

Finland verkar för att främja att partnerskapet mellan Europeiska unionen och Förenta staterna intensifieras bl.a. för att förhindra klimatförändringen, undanröja fattigdomen och lösa problemen för den globala ekonomin.

Partnerskapssamarbetet med Nato främjar det transatlantiska säkerhetspolitiska samarbetet.

Förebyggandet av kriser och konflikter

Finland är med om att förebygga kriser och konflikter framför allt med utvecklings-, människorätts- och vapenkontrollpolitikens metoder samt genom att delta i den internationella krishanteringen.

Genom en konsekvent utvecklingspolitik stärker Finland samhällenas förmåga att tillgodose medborgarnas behov och att undanröja bakgrundsskäl till säkerhetshoten samt främjar stabilitet, säkerhet och en hållbar utveckling. Finland har förbundit sig att höja anslaget för utvecklingssamarbete till 0,51 procent av bruttonationalprodukten fram till år 2010 och till 0,7 procent av bruttonationalprodukten fram till år 2015. Med utvecklingssamarbetet stöder Finland förebyggande verksamhet, medling och fredsprocesser, återuppbyggnad efter konflikter samt eftervård vid kriser och naturkatastrofer.

Finland verkar aktivt för att mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatsprincipen ska respekteras i högre grad överallt i världen. Respekten för mänskliga rättigheter och skapandet av förutsättningar för ett människovärdigt liv för samhället och dess medlemmar är en central del av säkerheten i vidsträckt bemärkelse. Finland ägnar särskild uppmärksamhet åt kvinnors och barns

ställning vid konflikter. Finland stöder arbetet vid Internationella brottmålsdomstolen och andra internationella domstolar.

Vapenkontroll

Finland deltar i strävandena att effektivisera den multilaterala vapenkontrollen såsom icke-spridningssystemet för kärnvapen. I sin verksamhet beaktar Finland särskilt vapenkontrollens samband med främjandet av den internationella säkerheten och stödandet av en helhetsbetonad utveckling. Finland betonar FN:s betydelse som grund för det multilaterala vapenkontroll- och nedrustningssystemet och som främsta forum för multilaterala avtalsarrangemang.

Finland deltar i centrala internationella vapenkontrollprocesser samt intensifierar sitt samarbete med de stater som hyser samma åsikter. Finland har till följd av särdragen i det nationella försvaret ett behov att påverka de internationella vapenkontrollprocesserna.

Finland undertecknade inte konventionen om förbud mot klustervapen i Oslo år 2008. Finland anser trots det att konventionen är viktig ur humanitär synvinkel och stöder konventionens mål och strävandena att göra den universell.

Finland återkommer till Oslokonventionen när en undersökning av försvarsmaktens kapacitet har gjorts och det internationella utvecklingsarbetet på klustervapen, möjligheterna att skaffa sådana och kostnadsalternativen har retts ut. Utrikes- och säkerhetspolitiska utskottet följer årligen utvecklingen.

Finland kommer att delta i verkställandet av Oslokonventionen via den humanitära minverksamheten.

Finland upprätthåller och utvecklar en exportkontroll som grundar sig på icke-spridningspolitiken i enlighet med de normer som utarbetats i internationellt samarbete och nationella riktlinjer. I sin exportkontrollpolitik verkställer Finland Europeiska unionens gemensamma bestämmelser, deltar i utvecklandet av dessa bestämmelser och strävar efter att förstärka regelverkets ställning.

Trygghandet av samhällets verksamhet

Finland bereder sig på säkerhetshot både nationellt och som medlem av centrala europeiska och globala samarbetsstrukturer och organisationer.

Beredskapen på och bemötandet av säkerhetshoten kräver att Finland samarbetar intensivt både internationellt och nationellt, att det finns på förhand överenskomna samarbetsarrangemang mellan olika myndigheter, näringslivet och medborgarorganisationer, samt att verkställandet i enlighet med strategin för trygghet av samhällets vitala funktioner (TSVF) och programmet för den inre säkerheten är effektivt. Under regeringsperioden görs en övergripande utredning av samhällets beredskap, inklusive den s.k. modellen för totalförsvaret.

Inom Europeiska unionen bereds ett program för skydd av Europas vitala funktioner för att förhindra och minimera de störningar som riktar sig mot dem eller olägenheter som beror på att de inte fungerar. Finland deltar aktivt i realisandet av programmet.

Genom försörjningsberedskapen säkerställs att samhällets funktioner kan fortgå. Finland upprätthåller en nationell försörjningsberedskap och stöder utvecklandet av unionens försörjningsberedskap. En fungerande inre marknad inom Europeiska unionen och internationell handel skapar en grund för försörjningsberedskapen. Finland utnyttjar också partnerskap mellan den offentliga och den privata sektorn samt bi- och multilaterala internationella avtalsarrangemang. Den kritiska infrastrukturen upprätthålls för att samhällets funktionsduglighet, försvarsförmåga och medborgarnas utkomstmöjligheter inte ska äventyras.

Samhällets vitala funktioner tryggas genom att bränsleförsörjningen, kapaciteten att producera el och värme samt energiöverföringen och energidistributionen säkerställs för händelse av eventuella störningar i importen. Den inhemska energiproduktionen utvecklas för att energitillgången ska kunna tryggas och importberoendet minskas. Den nordiska elmarknadens funktion ombesörjs.

I de elektroniska kommunikations- och informationssystemens verksamhet säkerställs att kommunikationsnäten och de arrangemang som anknyter till dem fungerar i första hand nationellt men också med stöd av internationellt samarbete. I synnerhet försäkras man sig om statsledningens och säkerhetsmyndigheternas kommunikation.

Finland agerar för att stävja uppvärmningen av klimatet och påverkar aktivt behandlingen av klimatförändrings- och energifrågor både inom Europeiska unionen och i globala fora. Finland anser det viktigt att säkerhetsfrågor som anknyter till miljön och klimatförändringen behandlas i FN samt vid andra relevanta säkerhetsfora. Finland stöder de fattigaste och mest sårbara ländernas anpassning till följderna av klimatförändringen.

Finland bereder sig på att bekämpa terrorism och förebygga våldsamt radikaliserings. Finland utarbetar en strategi för nationell terrorismbekämpning där myndigheternas ansvar och roller vid terrorismbekämpningen fastslås och förtydligas. Finland deltar också i samarbetet inom Europeiska unionen samt i FN och andra internationella organisationer för att minska hotet från terrorismen och för att påverka bakgrundsskäl till terrorismen.

Finland effektiviserar och breddar det nationella och internationella myndighets-samarbetet vid bekämpningen av terrorism samt internationell organiserad brottslighet.

Finland deltar aktivt i utvecklandet av Europeiska unionens gränssäkerhet med betoning av att det är de nationella myndigheterna som har det främsta ansvaret. Gränstrafiken görs smidigare och säkrare genom att de internationella gränsövergångsstälernas funktion och personalresurser utvecklas.

Finland beaktar de effekter som eventuell spridning av smittsamma sjukdomar har på tryggheten av samhällets vitala funktioner. I enlighet med den nationella beredskapsplanen ska varje förvaltningsområde sörja för att det har sammanjämkade planer för händelse av pandemier och smittsamma sjukdomar.

De nationella myndigheternas beredskap och samarbete effektiviserar för att hoten från kemiska, biologiska och radioaktiva ämnen ska kunna bemötas.

Krishantering

Finland förstärker sitt deltagande i den internationella krishantering för att främja fred och säkerhet, utveckling samt respekt för mänskliga rättigheter. Deltagandet i krishantering är en del av Finlands byggande av säkerhet och internationella ansvarstagande och det stärker samtidigt den nationella försvarsförmågan.

Utbudet av metoder inom den militära och den civila krishantering förstärks fortsättningsvis. Krishantering anvisas tillräckligt med nationella ekonomiska och materiella resurser och personalresurser. Finland utvecklar internationellt kompatibla, mångsidiga kapaciteter som uppfyller de kvalitativa kriterierna inom den civila och den militära krishantering. Med dessa kapaciteter kan man delta i hanteringen av olika slags konfliktsituationer.

Finland deltar i Europeiska unionens, Natos, FN:s och OSSEs krishanteringsoperationer med en betydande insats. Finland upprätthåller och utvecklar sin militära kapacitet och beredskap till snabbinsatser genom att delta i Europeiska

unionens snabbinsatsstyrkor. Finland strävar efter att delta i utbildningen, övningen och bedömningen av Natos snabbinsatsstyrkor. Inom den civila krishanteringen deltar Finland i utvecklandet av Europeiska unionens förmåga att reagera snabbt. Finland stärker sitt deltagande i FN:s krishantering. Kvinnornas deltagande i krishanteringsuppdrag utökas.

Finland stärker sitt deltagande i internationell civil krishantering via olika organisationer och samarbetsstrukturer. Antalet finländare som deltar i den civila krishanteringen och de nationella resurserna utökas.

Finland förstärker det övergripande perspektivet i krishanteringen samt i situationer efter kriser. Finland anser det viktigt att den militära och den civila krishanteringen å ena sidan och utvecklingssamarbetet och den humanitära hjälpen å andra sidan samordnas sinsemellan för att bästa möjliga samverkan och hållbara resultat ska kunna åstadkommas.

Samarbetet mellan förvaltningsområdena effektivteras vid användningen av resurserna för utvecklingssamarbetet på förebyggandet av konflikter, stödjandet av fredsprocesser och eftervården av konflikter.

Finland betonar i sin verksamhet utvecklandet av krisområdenas egna säkerhetsstrukturer och krishanteringsresurser och utbildandet av säkerhetsaktörer som en del av förstärkandet av samhällets basstrukturer. Finland stöder beaktandet av naturresurs-, klimat- och miljöfrågor vid förebyggandet, lösningen och eftervården av kriser.

Nato

Finlands strategiska tänkande siktar till ett brett europeiskt samarbete och till integration med hjälp av vilka motsättningar undanröjs och säkerhetshot förebyggs.

Det bedöms att ingen militär påtryckning eller användning av militära maktmedel riktas mot Finland, om den inte utgör en del av en mera omfattande internationell konflikt.

Nato är en politisk-militär allians, som har grunden för sin existens i Nordatlantiska fördraget och i dess artikel 5. I sin praktiska verksamhet är Nato först och främst en krishanteringsorganisation. Den är en central samarbetsorganisation för sina medlemmar och partner.

Finland deltar aktivt i det samarbete som är öppet för partnerskapsländer samt i utvecklandet av partnerskaps- och samarbetsprogrammen. Finland för en regelbunden politisk dialog med Nato och deltar i Natoleda krishanteringsoperationer.

Finland strävar efter att delta i den supplementära verksamheten till Natos snabbinsatsstyrkor för att utveckla de kapaciteter som behövs vid internationell krishantering samt för att förstärka sin nationella försvarsberedskap. Detta stöder också Finlands deltagande i Europeiska unionens stridsgruppers verksamhet samt i Europeiska unionens resursarbete.

Finland stöder Natos stabilitetsfrämjande arbete och det arbete som siktar på att förnya försvarssektorerna i Natos samarbetsländer och deltar fortsättningsvis i Natos civila verksamhet och räddningstjänstverksamhet.

Ett eventuellt finskt medlemskap i Nato återspeglar sig på säkerhetssituationen i Nordeuropa och i närområdena.

Enligt utrikesministeriets rapport om ett eventuellt finskt Natomedlemskap skulle ett medlemskap i alliansen ha en förebyggande verkan som stärker säkerheten i Finland. Ett medlemskap i Nato skulle ge Finland säkerhetsgarantier i enlighet med alliansens artikel 5. Samtidigt förpliktar ett eventuellt medlemskap Finland att bistå övriga medlemsländer, ifall de blir föremål för ett anfall.

Ett eventuellt medlemskap är det skäl att granska både med tanke på Finlands utrikespolitiska ställning och försvar och med tanke på krishanteringssamarbetet som är statt i utveckling. Europeiska unionen har skapat jämbördiga möjligheter för sina medlemmar att delta i krishanteringssamarbetet. Som medlem i Nato skulle Finland vara med fullt ut i alliansens beslutsfattande. Som medlem i Nato skulle Finland också delta i Nato-Rysslandrådet.

Å andra sidan, om Finland var medlem skulle starkare politiska förväntningar än tidigare riktas mot Finland utgående från den allmänna bördefördelningen och solidariteten gällande ett deltagande i de krishanteringsuppgifter som alliansen har på sitt ansvar eller dess enskilda medlemsländers operationer. Finland skulle dock själv bestämma om deltagande i operationerna, liksom hittills. Även utanför Nato har Finland kunnat delta i krishantering på det sätt landet har önskat.

Finland anser att Natos mål för att främja internationell stabilitet och säkerhet är överensstämmande med Finlands och Europeiska unionens utrikes- och säkerhetspolitiska mål.

Som medlem skulle Finland vara med i alliansens försvarsplanering och försvarsmaterielsamarbete, vilket förbättrar den finska försvarsförmågan och kompatibiliteten i uppgifter inom det nationella försvaret, myndighetssamarbetet och den internationella krishanteringen. Som medlem skulle Finland delta i alliansens militära försörjningsberedskapsarrangemang. Ett medlemskap i Nato främjar dessutom Finlands internationella räddningstjänstsamarbete, förstärker förmågan att ta emot internationellt bistånd och dessutom kunde den finska försvarsindustrin dra nytta av det. Nato rekommenderar sina medlemmar att använda två procent av bruttonationalprodukten på försvaret. År 2007 uppfyllde fem av Natos 26 medlemsländer detta mål. När man överväger ett medlemskap bör det också bedömas vilken verkan Natoländernas inriktning från värnplikt mot yrkesarméer skulle ha på det finska försvarssystemet.

Också som medlem i Nato skulle Finland själv besluta om de centrala principerna för sitt försvar.

Riksdagens uppföljningsgrupp har i sin rapport konstaterat att "de grundläggande riktlinjerna för den finska säkerhetspolitiken är hållbara och förutsätter inga väsentliga justeringar. Finland bör också i fortsättningen sörja för sitt eget trovärdiga försvar och delta i det europeiska säkerhets- och försvarssamarbetet som utvecklas som bäst. Utgångspunkten är att hela landet försvaras och som grund för försvarssystemet kvarstår den allmänna värnplikten. Finland är ett land som inte hör till någon militär allians och bedriver samarbete med Nato samt upprätthåller möjligheten att ansöka om medlemskap i Nato".

Det finns också i fortsättningen starka grunder för att överväga ett finskt Natomedlemskap. Ett omfattande politiskt samförstånd är nödvändigt och beaktandet av medborgarnas åsikt är viktigt när man fattar beslut om ett eventuellt medlemskap.

Finlands försvar

Grunden för det finska försvaret är en framgångsrik utrikes- och säkerhetspolitik. Utgångspunkten för försvaret är dock att risken för att militära maktmedel används mot Finland eller att någon hotar med sådana inte kan uteslutas.

Finland upprätthåller ett trovärdigt nationellt försvar, som så väl som möjligt beaktar det internationella avtalssystemet, samt bereder sig på att avvärja de militära maktmedel som används mot vårt land eller hotet om sådana. Målet är förebyggande verksamhet på så sätt att den försvarsförmåga som upprätthålls och vår försvarsberedskap i varje situation redan vid en förhandsbedömning gör det olönsamt att inrikta militära åtgärder mot vårt land. Grunden för tro-

värdigheten utgörs av välutbildade kapaciteter och modernt utrustade trupper samt en hög försvarsvilja.

Det finska försvaret baserar sig på principen om territoriellt försvar, på allmän värnplikt och på en omfattande reserv samt på en stark försvarsvilja och internationellt militärt samarbete. Försvarssystemet, som baserar sig på territoriella trupper och riksomfattande rörliga trupper, täcker hela landet.

Den finska försvarsförmågan dimensioneras i enlighet med de krav som garanterandet av landets självständighet, säkerställandet av medborgarnas levnadsmöjligheter och statsledningens handlingsfrihet ställer. Finlands territoriella integritet tryggas i alla situationer.

Försvarssystemets beredskap regleras i enlighet med hur läget i den säkerhetspolitiska omgivningen utvecklas. Detta kräver god förmåga till tidig förvarning, en tidsenlig lägesbild, kontinuerlig ledningsberedskap samt trupper med kapacitet. Trupperna bör ha utrustning enligt uppgifterna och kunnig personal.

Finland försvaras genom att hela samhällets resurser koncentreras på detta i enlighet med principerna för totalförsvaret och strategin för tryggandet av samhällets vitala funktioner.

Man förbereder sig på att använda försvarsmaktens kapaciteter också för att stöda andra myndigheter för att samhällets funktioner ska kunna tryggas både i Finland och internationellt.

Medborgarnas försvarsvilja och engagemang i försvaret av Finland stöds genom att möjligheterna till frivillig verksamhet utvecklas.

Det internationella militära samarbetet stöder det finska försvaret och dess trovärdighet. Deltagandet i internationell krishantering ökar säkerheten i Finland och skapar kapacitet till internationell samverkan. Förmågan att ta emot och ge internationell hjälp måste skapas under normala förhållanden.

4 UTVECKLINGEN AV FINLANDS SÄKERHET

Tryggande av samhällets funktioner

Tryggandet av samhällets vitala funktioner behandlas i denna redogörelse i den mån verksamheten anknyter till Finlands säkerhets- och försvarspolitik. De vitala funktionerna för verksamheten i samhället och hanteringen av omfattande säkerhetshot, motåtgärder och samhällets återhämtning efter kriser behandlas närmare i strategin för tryggande av samhällets vitala funktioner (TSVF/2006) och programmet för den inre säkerheten (2008). I TSVF-strategin behandlas hantering av hot i alla säkerhetssituationer. Programmet för den inre säkerheten fokuserar främst på hantering av hot under normala förhållanden. Strategin för tryggande av samhällets vitala funktioner kommer att uppdateras under denna regeringsperiod under samordning av säkerhets- och försvarskommittén.

Statens krisledningsmodell vidareutvecklas som en del av TSVF-strategin och genomförandet av den säkerställs på alla förvaltningsnivåer. Utgångspunkten för utvecklingen av verksamhetsmodellen är grundlagen och övrig lagstiftning liksom även principbeslutet från 2006 om en strategi för tryggande av samhällets vitala funktioner. Viktiga delområden i utvecklingen av krisledningsförmågan är lägesbildsverksamhet, system som stöder ledningen, fysiska strukturer, planering och kommunikation. I arbetet med att planera säkra nätlösningar för förvaltningen beaktas utvecklingen av ledningssystemen och säkerställandet av driftsäkerheten i alla situationer.

Den yttre och inre säkerheten har ett allt närmare samband. Flera av de omfattande säkerhetshoten anknyter till varandra, de är svåra att förutse och mångfacetterade och de uppstår med kort varsel. Det öppna samarbetet och partnerskapen mellan olika statliga aktörer och frivilligorganisationer, företag och andra icke-statliga aktörer accentueras ytterligare både i det nationella och i det internationella samarbetet.

Myndigheterna, näringslivet och frivilligorganisationerna planerar tillsammans sin verksamhet för hantering av olika kriser. På så sätt är alla aktörers resurser snabbt tillgängliga i alla säkerhetssituationer. Det internationella samarbetet får ökad betydelse. Statsrådet ansvarar för att verksamhetsmodellen fungerar i alla situationer.

Den nuvarande totalförsvarsmodellen

Finland har en välfungerade tradition på beredskapens område och den s.k. totalförsvarsmodellen har under decenniernas gång utgjort grunden för samarbetsformerna mellan samhällets olika aktörer. Denna verksamhetsmodell har skapat grunden för samordningen av den offentliga och den privata sektorns åtgärder och medborgarnas beredskap på frivillig basis. Denna helhet har bildat ett samarbetsbaserat nätverk för krisberedskap inom ramen för vårt beredskapsarbete.

Med totalförsvar avses alla de militära och civila funktioner genom vilka Finlands statliga självständighet samt medborgarnas levnads- och säkerhetsmöjligheter tryggs mot ett yttre hot, ett hot som förorsakas av andra stater eller något annat hot. Samordningen av totalförsvaret innefattar samordningen av den offentliga sektorns, dvs. statsrådets, de statliga myndigheternas och kommunernas, och den privata sektorns åtgärder och medborgarnas frivilliga verksamhet i syfte att trygga samhällets vitala funktioner i alla situationer.

Statsrådet ansvarar för att samhället fungerar i alla situationer. Statsrådets utrikes- och säkerhetspolitiska ministerutskotts behandlingar också de viktigaste ärendena som gäller totalförsvaret. De enskilda ministerierna, ämbetsverken och inrättningarna sörjer i enlighet med förpliktelsen i 40 § i beredskapslagen för förberedelserna för och förverkligandet av totalförsvaret på det egna verksamhetsområdet. Försvarsministeriet ansvarar för samordningen av totalförsvarsverksamheten inom de olika förvaltningsområdena. Säkerhets- och försvarskommittén bistår försvarsministeriet samt statsrådets utrikes- och säkerhetspolitiska ministerutskott i ärenden som gäller totalförsvaret.

Förändringarna i omvärlden, utvecklingen av förvaltningen och eventuella ändringar i lagstiftningen förutsätter dock att en övergripande utredning om samhällets beredskap görs under denna regeringsperiod. I utredningen bedöms den nuvarande verksamhetsmodellen för totalförsvaret, TSVF-strategin och programmet för den inre säkerheten samt innehållet, arrangemangen, ledningsförhållandena, ansvaret och genomförandet i anslutning till dem. I detta sammanhang ska det övervägas om ett nationellt säkerhetsråd ska inrättas. I fråga om utredningsarbetet fattar statsrådet ett separat beslut.

Statsrådet har tillsatt en kommitté med uppgift att bereda nödvändiga ändringar i Finlands grundlag. I samband med det granskas också riksdagens ställning och behovet av att utveckla parlamentarismen, det utrikespolitiska beslutssystemet och utvecklingen av Europeiska unionens strukturer.

Den beredskapslag som är under beredning innehåller de centrala principerna för statsledningens och förvaltningens agerande under undantagsförhållanden.

Nationens mentala kristålighet tar sig uttryck i en nationell vilja att verka för att den nationella suveräniteten och befolkningens levnadsmöjligheter och säkerhet upprätthålls i alla säkerhetssituationer. Vid hanteringen av exceptionella situationer, skyddandet av kritisk infrastruktur och förebyggandet av utslagning liksom även i utbildningen av medborgarna beaktas upprätthållandet av den mentala kriståligheten och samhällets allmänna krisberedskap. Här har frivilligorganisationerna en viktig roll.

Den kriskommunikation som byggts upp i samarbete mellan flera myndigheter genomförs på ett systematiskt och professionellt sätt med beaktande av de internationella dimensionerna. Särskild uppmärksamhet fästs vid den kriskommunikation som riktas till befolkningen.

I samband med utvecklingen av statsrådets sektorforskning bereds ett omfattande forskningsprogram inom säkerhetsforskning. Den nationella strategi för säkerhetsforskning som är under beredning utgör stöd för programmet.

Ekonomins och infrastrukturens funktionsförmåga

Genom att se till att den offentliga ekonomins finansiella ställning är tillräckligt stark kan man förbereda sig på förhand för störningar i den ekonomiska aktiviteten. Vikten av en låg skuldkvot för den offentliga ekonomin ökar särskilt under undantagsförhållanden. I olika störningssituationer kan tillgången till skuldfinansiering minska betydligt, samtidigt som investerarnas krav på avkastning på sina pengar ökar. Vid förvaltningen av statsskulden och kassamedlen ska förberedelser för oväntade störningar vidtas redan på förhand. På så sätt kan de ekonomiska konsekvenserna av olika störningar och kriser vid behov mildras t.ex. genom finanspolitiska åtgärder.

En allvarig ekonomisk kris kan också påverka bank- och finanssystemet i Finland. En kraftig försämring av den allmänna ekonomiska situationen kan innebära att bankernas soliditet äventyras. Dessutom kan förtroendet för bank-

och finanssystemets funktionsförmåga rubbas t.ex. på grund av olika tekniska störningar i betalningstransaktionerna och börsverksamheten.

Finansmarknadens karaktär förutsätter att myndigheterna i olika länder samarbetar. Ländernas gemensamma ekonomiska krishantering grundar sig huvudsakligen på bilaterala och multilaterala samarbetsavtal och övervakningsprotokoll. EU-ländernas finansministerier, centralbanker och finansinspektioner undertecknade 2008 ett samarbetsprotokoll för att förbättra hanteringen av finanskriser. Genom Europeiska unionen deltar Finland i arbetet med att utveckla gemensamma spelregler för den internationella finansmarknaden. Detta sker inom ramen för G20-gruppen. Målet är att öka öppenheten och insynen, förtroendet och förutsebarheten på den globala finansmarknaden.

Krislagstiftningen möjliggör en reglering av finansmarknaden under undantagsförhållanden. Då ska fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen och de begränsningar och riktlinjer som fastställts av Europeiska centralbanken beaktas.

De ekonomiska resurser som används för beredskap ska i regel dimensioneras enligt de ramar för statsfinanserna som godkänts av statsrådet. De tilläggsresurser som behövs ska i första hand anvisas genom att förvaltningsområdets interna anslag omfördelas.

I statsrådets allmänna mål för försörjningsberedskapen anges de nödvändiga beredskapsnivåer som funktionerna inom de olika samhällssektorerna förutsätter. För att upprätthålla försörjningsberedskapen tryggas den kritiska infrastrukturen samt produktionen och tjänsterna så att samhällets funktionsförmåga, medborgarnas utkomst och försvarsförmågan inte äventyras i allvarliga störningssituationer under normala förhållanden eller under undantagsförhållanden. För att trygga försörjningsberedskapen upprätthålls ett fungerande partnerskap mellan den offentliga och den privata sektorn, samtidigt som de internationella avtalsarrangemangen utvecklas.

Försörjningsberedskapen behandlas bl.a. i Internationella energiorganisationen, Europeiska försvarsbyrån och Natos program för partnerskap för fred. Inom det nordiska samarbetet har man kommit överens om arrangemang som gäller läkemedelsbranschen, försvarsmateriel och eldistributionsnätens leveranssäkerhet.

Säkerställandet av den kritiska infrastrukturen och produktionen samt behoven inom det militära försvaret kan förutsätta att statlig kontroll eller statligt ägande bibehålls i strategiskt viktiga bolag.

Genom den nationella klimat- och energistrategin främjas en mångsidig energiproduktion som grundar sig på flera olika bränslen och leveranskällor. Den inhemska energiproduktionen och användningen av inhemska bränslen utvecklas för att trygga tillgången till energi. Det är viktigt att energin används effektivare bl.a. för att importberoendet ska kunna minskas. En utveckling av Europeiska unionens energimarknad stöder försörjningstryggheten. Likaså måste EU-ländernas energiförbindelser ökas och energieffektiviteten och användningen av förnybar energi främjas.

De transporter som är livsviktiga för Finland ska fungera under alla förhållanden. Finland ska kontrollera eller ha tillgång till tillräcklig transportkapacitet så att nödvändig utrikeshandel och livsviktiga försörjningstransporter kan skötas. Infrastrukturens användbarhet och tillgången till tjänster ska säkerställas. I beredskapsarbetet beaktas utvecklingen och upprätthållandet av trafikleder och annan infrastruktur samt återförsörjningssystemets funktionalitet.

Vattenförsörjningen ska säkerställas under alla förhållanden. För att samhällets grundläggande funktioner, människors hälsa och livsmedelsproduktionen ska kunna tryggas är det nödvändigt att distributionen av hushållsvatten och avloppshanteringen sköts. Vattentjänstverkens funktionsförmåga och reservvattenkällornas tillräcklighet ska säkerställas.

Livsmedelsförsörjningen grundar sig på en tillräcklig primärproduktion av baslivsmedel. De internationella avtalen utvecklas ytterligare såväl med de nordiska länderna som med de andra EU-länderna i syfte att säkerställa tillgången till kritiska insatsvaror.

Datasäkerhet är en grundläggande förutsättning för samhällets funktioner, tjänsterna, tillämpningarna och den datatekniska infrastrukturen. Den största sårbarheten finns i öppna datanät. De elektroniska kommunikations- och informationssystemens funktion säkerställs för att allvarliga störningssituationer som gäller myndigheternas och näringslivets aktiviteter och medborgarnas säkerhet ska kunna hanteras.

Finland utvecklar datasäkerheten för elektroniska tjänster och datateknisk infrastruktur. För att bekämpa IT-brottslighet krävs samarbete i realtid mellan myndigheterna och den privata sektorn. Det anses vara särskilt viktigt att strukturera den förebyggande verksamheten och aktörernas roll och ansvar samt att främja informationsutbyte.

Myndigheterna ska ha tillgång till varnings- och larmsystem med ny teknik som bidrar till att förebygga eller lindra följderna av plötsliga händel-

ser som påverkar befolkningens säkerhet och samhällets funktionsförmåga. Myndighetsradionätets framtid tryggas genom tillräckliga resurser. Driftskompatibiliteten för kommunikationsnät som används av myndigheter med ansvar för samhällssäkerheten främjas.

Den centrala speciallagstiftningen om kommunikationsbranschen preciseras i fråga om beredskapsskyldigheten under undantagsförhållanden och i störningssituationer under normala förhållanden. Genom denna skyldighet säkerställs att de elektroniska kommunikationstjänsterna fungerar och är tillgängliga under alla förhållanden.

Befolkningsfrågor

Finland förbereder sig för den brist på arbetskraft som uppstår när befolkningen blir äldre genom att utnyttja den fria rörligheten för arbetskraft inom Europeiska unionen och genom att stödja arbetskraftsinvandring på längre sikt. Det är nödvändigt att beakta bristen på arbetskraft på förhand, eftersom Finlands befolkningsutveckling kommer att leda till en avsevärd ökning av antalet pensioneringar, trots recession.

Invandring är dock endast en av metoderna för att förebygga brist på arbetskraft. Arbetskraftsreserven ska utnyttjas effektivare. I detta sammanhang är det viktigt att se till att de invandrare som redan finns i landet sysselsätts och att stödja förutsättningarna för det.

Finland deltar aktivt i utvecklingen av EU:s invandringspolitik och gemensamma asylpolitik. Beslutsmekanismerna i invandringsfrågor vidareutvecklas så att handläggningstiderna är rimliga och prövningen genomförs med hög kvalitet i alla situationer.

Människohandel bekämpas aktivare i enlighet med handlingsplanen mot människohandel och så att den verksamhet som rapportören om människohandel bedriver utnyttjas.

Goda etniska relationer kräver aktiva åtgärder på alla områden och nivåer i samhället. Invandrarnas sysselsättning, snabba integration och deltagande i det finländska samhället måste främjas. Utslagning i synnerhet av unga måste förebyggas så att även värnpliktens betydelse för invandrarnas integration beaktas.

Invandrarorganisationernas kunnande utnyttjas. Samtidigt försöker man förhindra framväxten av eventuella extrema rörelser.

En lyckad invandringspolitik förutsätter också att goda och omfattande samarbetsnätverk upprätthålls både inom förvaltningen och med den tredje sektorn. På så sätt skapas en god lägesbild av migrations- och befolkningsutvecklingen så att nödvändiga åtgärder kan vidtas.

Smittsamma sjukdomar

För observation och bekämpning av smittsamma sjukdomar och risker inom miljöhälsovården och livsmedelssäkerheten upprätthålls system för anmälning av smittsamma sjukdomar, smittsamma djur- och växtsjukdomar, skadeinsekter, misstänkta livsmedelsepidemier och vattenburna epidemier. Dessutom samarbetar myndigheterna i frågor som gäller riskbedömning och epidemiutredning. Vid uppföljningen av smittsamma sjukdomar och epidemier säkerställs ett effektivt och kontinuerligt samarbete mellan hälsovårds-, livsmedels- och veterinärmyndigheter.

Finland har en nationell beredskapsplan för influensapandemier. Beredskapen förutsätter att beredskapen och befogenheterna inom social- och hälsovården klarläggs och att det finns tillräckliga materiella resurser. Samhällets funktionsförmåga i en pandemisituation tryggas genom uppköp av skyddsutrustning och läkemedel.

Europeiska unionens åtgärder inom området hälso- och sjukvård måste utvecklas så att besluten på EU-nivå främjar försörjningsberedskapen och den gemensamma beredskapen för bekämpning av smittsamma sjukdomar. Det nordiska och övriga mellanstatliga samarbetet intensifieras. När det gäller förebyggande verksamhet och utveckling av system för tidig varning och av uppföljningssystem betonar Finland betydelsen av internationellt samarbete, öppet informationsutbyte, Världshälsoorganisationen och andra internationella hälsovårdsorganisationer.

Miljöutmaningar och klimatförändringen

I och med klimatförändringen blir extrema vatten- och väderförhållanden vanligare. I styrningen av markanvändningen och i den övriga samhällsplaneringen, i utbildningen och räddningsväsendets materielanskaffning beaktas de hot som klimatförändringen medför och anpassningen till förändringarna.

Finland deltar i den internationella klimatpolitiken huvudsakligen genom Europeiska unionen. Det är viktigt att unionen har en ledande ställning när det gäller att bekämpa klimatförändringen på det internationella planet.

Klimatförändringens effekter på säkerheten måste också beaktas i större utsträckning i unionens säkerhetsstrategi.

Finland främjar det multilaterala samarbete som syftar till att möta hoten mot miljön och hoten till följd av klimatförändringen. FN:s ramkonvention om klimatförändring har stor betydelse liksom även de pågående klimatavtalsförhandlingarna, där Finland deltar aktivt för att få till stånd ett omfattande klimatavtal för tiden efter 2012.

Finland stöder de ansträngningar som bidrar till en övergripande översyn av FN-systemet när det gäller de säkerhetsaspekter som är förknippade med miljön och klimatförändringen. Detta förutsätter att FN:s miljöförvaltning utvecklas och stärks.

Storolyckor och naturkatastrofer

Finland utvecklar beredskapen ytterligare, i synnerhet för omfattande stormskador, miljöhot och olyckor som orsakas av farliga ämnen. I beredskapen beaktas också avsiktliga kemiska och biologiska hot samt strålningshot. Det tväradministrativa samarbetet ökas. Programmet för den inre säkerheten och räddningsväsendets strategi styr utvecklingen av räddningsväsendet. Europeiska unionens solidaritetsklausul omfattar möjligheten att få hjälp från andra medlemsländer vid bekämpning av storolyckor och naturkatastrofer.

Finland förbättrar sin beredskap för de ökade översvämningsriskerna. Detta förutsätter att riskerna kartläggs och riskhanteringen planeras och att larmsystemen och samarbetsförfarandet utvecklas.

Finland har beredskap för storolyckor utomlands, naturkatastrofer och motsvarande händelser, där det också finns finländare bland offren. Vilka åtgärder som behövs för att garantera tillräcklig vård och ordna eventuella evakueringar utreds bl.a. i samband med utvecklingen av lagstiftningen om hälso- och sjukvården. Tack vare nationellt samarbete, t.ex. med Finnair, och internationella samarbetsarrangemang har Finland tillgång till strategisk flygtransportkapacitet för att evakuera finländare från katastrof- och krisområden.

Finland deltar i internationell räddningsverksamhet och civil krishantering och utvecklar beredskapen att bistå grannstaterna och ta emot bistånd. Europeiska unionen och FN har fastställt minimikrav för de räddningsenheter som deltar i gemensamma insatser. Finland stöder EU-samarbetet för att koncentrera räddningsverksamheten. Finland upprätthåller och utvecklar den beredskap som följer av EU-beslut och Finlands åtaganden.

Samarbetet mellan marina myndigheter och metoderna i anslutning till det vidareutvecklas särskilt med tanke på utvecklingen av den allmänna situationsmedvetenheten och bekämpningen av olyckor till sjöss. Sjöräddningstjänsten ska inom ramen för det internationella myndighetssamarbetet ha kapacitet att inleda omedelbara räddningsåtgärder vid en svår flertypsoolycka i Finlands närområden. Räddningsväsendets kapacitet att stödja sjöräddningsverksamheten och miljömyndigheterna vid storolyckor till sjöss och vid miljöförstöring utvecklas enligt programmet för inre säkerhet.

Oljetransporterna och transporterna av andra farliga ämnen till sjöss tryggas enligt det sjösäkerhetsprogram som utarbetas vid kommunikationsministeriet genom de krav som ställs på transportutrustningen och befälet, förbättrad styrning av sjötrafiken och ökad beredskap på havsområdena. Dessutom upprätthålls ett tillräckligt fartygsbestånd och annan beredskap för att samla upp olja på öppna havet och i strandområden.

Ett mångsidigt och samordnat myndighetssamarbete som syftar till att förutse miljörisker och förebygga och bekämpa allvarliga olyckor främjas på nationell nivå, på regional nivå Östersjöländerna emellan och inom Europeiska unionen. Utvecklingen av den internationella räddningstjänstberedskapen stöder räddningsväsendets beredskap på nationell nivå och främjar beredskapen att ta emot internationellt bistånd.

Terrorism och internationell organiserad brottslighet

Finland deltar i det internationella samarbetet för bekämpning och förebyggande av terrorism inom FN, andra internationella organisationer och genom Europeiska unionen. I all verksamhet ska man försäkra sig om att respekten för de grundläggande fri- och rättigheterna inte minskar. Skapandet och stärkandet av en kapacitet för bekämpning av terrorism i utvecklingsländerna stöds såväl inom Europeiska unionen som på nationell nivå.

Finland har genom Europeiska unionens solidaritetsklausul förbundit sig till ett system enligt vilket unionens gemensamma instrument ska stå till förfogande i fall av terrorattacker eller hot om sådana i ett medlemsland. Medlemsländerna har också förbundit sig till att hjälpa varandra i sådana situationer. Klausulen gäller också naturkatastrofer och storolyckor som orsakats av människan.

Finland ska utarbeta en nationell strategi för bekämpning av terrorism. I bekämpningen av terrorism beaktas Europeiska unionens strategier mot terrorism och mot radikaliserings och rekrytering till terrorism liksom även åtgärdsförslagen i handlingsplanerna. Verksamheten utvecklas inom de viktigaste områ-

dena, såsom systematisk användning av informationskällor, tekniska metoder för att inhämta information, teletvångsmedel och IT-relaterad kriminalunderrättelse. Dessutom utvecklas metoderna för att avslöja och undersöka projekt som har samband med finansiering av terrorism.

Till polisens huvuduppgift hör att ansvara för bekämpningen av terrorism i Finland. Skyddspolisen är ansvarig myndighet för det nationella och internationella operativa myndighetssamarbetet. Polisens beredskap att bekämpa terrorism utvecklas ytterligare. Polisens specialenheter utvecklar verksamhetsmodeller genom samarbete med EU-ländernas särskilda insatsgrupper. Utnyttjandet av gränsbevakningsväsendets och tullens expertis och specialutrustning ökas i insatser som anknyter till bekämpning av terrorism och andra exceptionella situationer där polisen har ledningsansvaret. En del av gränsbevakningsväsendets beredskapstrupper utbildas och utrustas så att de har kapacitet att bekämpa terrorism och kan samordnas med polisens specialenheter. Försvarsmakten stöder de ansvariga myndigheterna i förebyggandet och bekämpningen av terrorism.

I bekämpningen av terroristbrott och organiserad brottslighet beaktas det ökade behovet av ett nära samarbete mellan säkerhetsmyndigheter och andra myndigheter på nationell och internationell nivå.

För en effektiv bekämpning av internationell organiserad brottslighet behövs det en aktuell och exakt helhetsbild av brottsligheten. I detta syfte utbyter Finland information om hot som gäller organiserad brottslighet med bl.a. Europol. Genom internationellt polisiärt samarbete förebyggs brottslighet som skulle ha konsekvenser för Finland. Genom gemensamma lägesbilder och utredningsgrupper samt genom att tillämpa förfarandet för val av utredningsobjekt säkerställer man att det straffrättsliga ansvaret fullföljs i brottslingarnas hemland. Exempelvis skapar Prümfördraget en rättslig ram för ett effektivare samarbete mellan de brottsbekämpande myndigheterna i fördragsstaterna.

Polisens, tullens och gränsbevakningsväsendets centrala samarbetsformer är gemensam kriminalunderrättelse- och brottsanalysverksamhet, skapande av en gemensam lägesbild av den grävsta brottsligheten, ett gemensamt förfarande för val av utredningsobjekt inom den organiserade brottsligheten och gemensam förundersökning. Den lag om polisens, tullens och gränsbevakningsväsendets samarbete som är under beredning stärker den rättsliga grunden för verksamheten.

Med hjälp av lagstiftning, myndighetsverksamhet och samarbete mellan näringslivet och intresseorganisationerna säkerställer man att den organiserade brottsligheten inte sprider sig via de lagliga samhällsstrukturerna.

Vittnesskyddet och bekämpningen av hot mot myndigheter utvecklas. Polisen får ökad kapacitet och befogenheterna uppdateras i syfte att bekämpa IT-brottslighet och skydda informationssystem och kommunikationsförbindelser mot brottsliga gärningar.

Gränssäkerhet

Finlands mål är att upprätthålla en stabil gränssäkerhetssituation. Fokus ligger särskilt på att se till att den östra landgränsen är säker och fungerande. En trovärdig övervakningskapacitet som möjliggör riskanalys upprätthålls längs den östra gränsen. Tyngdpunkten i övervakningen förläggs till sydöstra Finland. De internationella gränsövergångsställenas funktionsförmåga tryggas för att säkerställa smidiga och säkra gränsövergångar. Tyngdpunkten i gränsövervakningen till sjöss förläggs till Finska viken.

En stabil gränssäkerhetssituation främjas genom ett intensivt internationellt samarbete, framför allt med gränsbevakningstjänsten vid Rysslands säkerhetstjänst. Genom nationellt myndighetssamarbete förebyggs, avslöjas och bekämpas gränsöverskridande brottslighet.

Finland genomför aktivt modellen i fyra delar för tillträdeskontroll enligt Europeiska unionens säkerhetsstrategi. Genom aktiva åtgärder i ursprungs- och transitländerna och vid unionens yttre gränser samt genom samarbete med EU-länderna förebyggs hot mot Finlands gränssäkerhet. Europeiska gränsförvaltningsbyråns (Frontex) operativa förmåga att hantera oförutsedda situationer och långvariga insatser utvecklas, liksom även EU:s lägesbild av gränssäkerheten så att den omfattar alla gränser.

Finland främjar verksamhetsförutsättningarna för unionens gränsförvaltningsbyrå och påverkar utvecklingen av de europeiska övervakningssystemen. I synnerhet främjas de ryska gränsmyndigheternas deltagande i samarbetet på EU-nivå.

Smidigheten och säkerheten i gränstrafiken förbättras genom utveckling av effektiviteten och personalresurserna vid de internationella gränsövergångsställena. Ny teknik utnyttjas i syfte att inrätta långt automatiserade gränskontroller som grundar sig på biometri. Moderniseringen och utvidgningen av systemet för teknisk övervakning av landgränsen fortsätter och förmågan att hantera

gränsbevakningssituationer utvecklas. Med tanke på unionens havsområden finns det behov av att utveckla ett gemensamt och tillförlitligt system för informationsutbyte, som bl.a. innefattar ett lägesbildssystem som är gemensamt för alla myndigheter och som täcker behoven i fråga om inresa, bekämpning av gränsöverskridande brottslighet, sjöövervakning och fiskeövervakning samt miljövård.

Samarbetet mellan Finlands beskickningar i utlandet samt myndigheter och transportföretag intensifieras i syfte att förbättra gränssäkerheten.

Gränsbevakningsväsendets beredskap för brottsbekämpning utvecklas. I brottsbekämpningen fokuserar gränsbevakningsväsendet särskilt på att bekämpa olaglig inresa och ordnande av olaglig inresa samt människohandel.

Utvecklingen av Finlands yttre förbindelser

Finlands viktigaste utrikes-, säkerhets- och försvarspolitiska mål är att trygga landets självständighet och att främja finländarnas säkerhet, välfärd och grundvärden.

Finland verkar som en del av det internationella samfundet genom att bära sin del av det globala ansvaret och tillgodose sina egna påverkningsmöjligheter i en föränderlig omvärld. Verksamheten grundar sig på goda bilaterala relationer och på inflytande i Europeiska unionen.

Finland främjar ett effektivt och multilateralt samarbete som respekterar internationell rätt och stöder sig på fungerande institutioner. För Finland är det viktigt att staterna förbinder sig till de principer och förpliktelser som man har godkänt gemensamt i syfte att främja säkerheten och stabiliteten.

Täta och övergripande kontakter med de nordiska länderna har stor betydelse för Finland. Finland fördjupar samarbetet på det säkerhets- och försvarspolitiska området.

Finland har många kontakter med Ryssland på alla nivåer, och samarbetet kommer att intensifieras ytterligare. Finland strävar efter att öka den bilaterala handeln, turismen och investeringarna samt att motarbeta negativa fenomen som även drabbar Finland, t.ex. brottslighet och hot mot hälsan. I ett handlingsprogram som gäller Ryssland drar regeringen upp riktlinjer för hur relationerna till Ryssland ska skötas inom olika sektorer. Avsikten är att ett Ryssland-forum som leds av statsministern ska inrättas till stöd för genomförandet av

handlingsprogrammet. Utrikesministeriet svarar för arbetet med att förbereda forumet.

Finland utvecklar relationerna med Förenta staterna. Till stöd för verksamheten har man skapat ett transatlantiskt nätverk som företräder det finländska samhället. Inom nätverket behandlas frågor som gäller ett fördjupat samarbete inom utrikespolitik, ekonomi, kultur samt forskning och innovation.

Finland stöder en reform av FN och en effektivisering av verksamheten. I FN-systemet främjar Finland en övergripande säkerhet för att möta globala utmaningar såsom t.ex. miljöproblem, matkriser, brist på vatten och energi, flyttningsrörelser, globala epidemier, brottslighet, fattigdom, ojämlikhet, terrorism och storolyckor.

Finland har inflytande i FN på nationell nivå, som medlem i Europeiska unionen och i egenskap av ett nordiskt land. Finland strävar efter en enhetlig verksamhet inom unionen. Ett aktivt deltagande i EU och det nordiska samarbetet gör det möjligt att indirekt påverka säkerhetsrådet. Finlands mål på sikt är Europeiska unionens medlemskap i säkerhetsrådet.

Medlemskap i säkerhetsrådet åren 2013-2014 är ett viktigt mål för Finland. Som medlem bidrar Finland till att upprätthålla den internationella säkerheten och främjar finländska och europeiska värden och synsätt. I säkerhetsråds-kampanjen fokuserar Finland på en effektivisering av FN:s krishantering, utvecklingsverksamhet och människorättsarbete.

Finlands långa tradition inom FN utgör en god grund för att finländare ska erbjudas uppdrag som internationella särskilda representanter och sändebud. Finland ska även i fortsättningen erbjuda finsk expertis i FN:s fredsinsatser och andra internationella uppdrag.

Finland deltar aktivt i OSSE och Europarådet för att öka stabiliteten, säkerheten och samarbetet.

Finland stöder en utveckling av den internationella rätten på de viktigaste utrikes-, säkerhets- och försvarspolitiska områdena. Hit hör bl.a. frågor som rör rätten att använda militära maktmedel, de mänskliga rättigheterna, den humanitära rätten och utvecklingen av den internationella fördragsrätten. Finland bidrar för egen del och genom Europeiska unionen till att stärka den internationella rätten och mekanismerna för övervakning och efterlevnad av den.

Finland stöder arbetet med att stärka och utveckla den internationella övervakningen och mekanismerna för fredlig lösning av tvister liksom även den permanenta internationella brottmålsdomstolen och andra internationella krigsförbrytartribunaler.

Europeiska unionen

Finland arbetar på det internationella planet för att göra Europeiska unionen stark och handlingskraftig och anser att det är viktigt att Lissabonfördraget träder i kraft så snart som möjligt.

Unionen bör utveckla samarbetet med andra aktörer inom den internationella säkerhetspolitiken, såsom Nato och FN.

Finland verkar för ett fungerande partnerskap mellan unionen Och Ryssland.

Finland strävar efter att främja säkerheten med hjälp av Europeiska unionens nordliga dimension. Östersjöstrategin kommer att komplettera arbetet inom ramen för den nordliga dimensionen och en av de viktigaste frågorna är miljöns tillstånd i Östersjön.

Europeiska unionens grannskapspolitik är viktig för Finland. Det är också viktigt att det östliga partnerskapet med Ukraina, Moldavien, Vitryssland, Georgien, Armenien och Azerbajdzjan fördjupas. Deltagandet i det multilaterala samarbetet inom det östliga partnerskapet ska vara öppet för tredjeländer på alla relevanta områden. Detta gäller i synnerhet Ryssland och staterna i Centralasien. Ett politiskt och ekonomiskt samarbete främjar utvecklingen i södra Kaukasien och Centralasien och för dessa närmare europeiska värden.

Europeiska unionens utvidgningspolitik främjar stabiliteten och välfärden i Europa. Finland stöder en utvidgning av unionen på västra Balkan och Turkiets strävanden att uppfylla de villkor och förpliktelser som ett EU-medlemskap förutsätter.

Finland anser det vara viktigt att Europeiska unionen verkar aktivt för att trygga medborgarna såväl i Europa som i andra delar av världen. En utveckling av unionens område med frihet, säkerhet och rättvisa ökar myndighetssamarbetet mellan EU-länderna bl.a. när det gäller bekämpning av organiserad brottslighet, gränskontroll och resesäkerhet, liksom även samarbetet i katastrof- och krissituationer.

Europeiska unionens solidaritetsklausul och biståndsskyldighet stärker solidariteten mellan länderna. Finland skapar beredskap att ge och ta emot bistånd i enlighet med solidaritetsklausulen och biståndsskyldigheten.

Under de senaste åren har medlen för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken ökat. Trots det utgör de en liten del av unionens hela finansiering av yttre förbindelser. Enligt Finland förutsätter en utveckling av den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken att man kan garantera en tillräcklig och hållbar finansiering.

Finland ska för sin del se till att Europeiska unionen har förutsättningar att svara på de ökade utmaningarna inom krishanteringen. Finland anser det vara viktigt att den gemensamma finansieringen ökas för att täcka kostnaderna för militära insatser.

Europeiska unionens beredskap att planera och genomföra krishanteringsinsatser stärks. Vid unionens militära stab har man skapat beredskap att inrätta ett operationscentrum och 2007 inrättades en planerings- och ledningsstruktur för civil krishantering inom rådets sekretariat. Finland anser att denna utveckling är positiv. Finland förhåller sig positivt till strävandena att inrätta ett EU-operationshögkvarter för ledningen av militära krishanteringsinsatser.

Finland betonar behovet av att utveckla och planera unionens civila och militära krishantering som en helhet med beaktande av EU-ländernas och kommissionens alla instrument.

Finland deltar i utvecklingen av unionens militära kapacitet och det långsiktiga strategiska samarbetet. Europeiska unionens kapacitetsmål ska beaktas i den kvantitativa och kvalitativa utvecklingen av Finlands krishanteringsförmåga. Europeiska försvarsbyrån är Finlands främsta samarbetsforum inom den europeiska försvarsmaterielsektorn.

Finland medverkar till utformningen av ett bestående strukturerat samarbete och vidtar förberedelser för att delta i det. För Finland är det viktigt att deltagandet är öppet för alla medlemsländer som uppfyller kriterierna. Kriterierna ska uppmuntra till nya åtaganden och resursutveckling.

Unionens snabbinsatskapacitet måste utvecklas ytterligare och målet bör vara en flexibel tillämpning av principerna för användningen av stridsgrupperna. Finland deltar under första hälften av 2011 i två stridsgruppers jourberedskap. Stridsgrupperna tjänar också utvecklingen av det nationella försvaret.

Europeiska unionens civila krishanteringsinsatser har hela tiden ökat. Finland anser det vara viktigt att utveckla unionens civila krishanteringsresurser och strävar efter att för sin del se till att unionen har tillräckligt med utbildad personal som kan delta i civila krishanteringsinsatser.

För Finland är det viktigt att den politiska dialogen, samarbetet kring resursutveckling och samarbetsförmågan mellan unionen och Nato främjas.

Nato

Finland anser Nato vara den mest betydande organisationen inom det militära säkerhetssamarbetet. Finland främjar ett bredare transatlantiskt samarbete inom säkerhetspolitiken också genom Nato. Finland följer noga hur Natos verksamhet och uppgifter utvecklas och dess samarbetsnätverk utvidgas. Utvecklingen av Natos samarbete med Europeiska unionen, FN, OSSE och andra internationella och regionala organisationer har stor betydelse för Finland.

Finland stöder en utveckling av partnerskaps- och utvecklingsprogrammen inom de nuvarande strukturerna och uppmuntrar samtidigt till användning av smidigare samarbetsformer. Det är viktigt att Natos partnerskaps- och samarbetsländers olika behov och mål beaktas.

Det viktiga i Finlands samarbete inom partnerskapet för fred är att delta i krishanteringsinsatser och utveckla den militära kapacitet som behövs för dem. Finland deltar i Natos snabbinsatsstyrkors supplementära verksamhet och i de krishanteringsövningar som står öppna för partnerskapsländerna. På så sätt utvecklar Finland den internationella samverkansförmågan och får kunskaper och erfarenheter för att utveckla det nationella försvaret.

Finland främjar möjligheterna för de partnerskaps- och samarbetsländer som deltar i Natoleda insatser att påverka beslut som gäller insatserna.

Det nära samarbetet med de nordiska länderna fortsätter. Krishanteringsinsatserna och bl.a. deltagandet i Natos snabbinsatsstyrkors supplementära verksamhet erbjuder betydande samarbetsmöjligheter. I utvecklingen av Natos partnerskaps- och samarbetsprogram betonas särskilt samarbetet med Sverige, som är det andra nordiska landet inom Natos partnerskap för fred.

Finland ökar sitt deltagande i Natos verksamhet för främjande av stabiliteten och utvecklingen av försvarssektorerna i partnerskaps- och samarbetsländerna. I Natos yttre förbindelser betonas dessutom betydelsen av Natos frivilliga

fonder för partnerskap för fred. Finland deltar i ökad omfattning i Natos stabilitetsfrämjande verksamhet och de frivilliga fonderna, så att projekt av central betydelse för Finland prioriteras.

Finland fortsätter delta i Natos verksamhet inom det civila området och räddningstjänsten liksom även i beredskapsplaneringen i syfte att utveckla den nationella kompetensen. Civila och militära experters deltagande i uppgifter i Natos huvudkvarter och Natostaber och i utbildning ökas när det är ändamålsenligt och tjänar Finlands syften.

Finland fortsätter utveckla samarbetsformerna och effektivisera dialogen med Nato.

Krishantering

Krishanteringen är ett viktigt försvarspolitiskt instrument i Finlands strävanden att främja stabiliteten i konfliktområden i världen. Krishantering är att ta ansvar och delta i internationellt samarbete. Samtidigt förbättrar den Finlands säkerhet och stöder utvecklingen av det nationella försvaret och den internationella samverkansförmågan.

Vid kriser och konflikter krävs ett övergripande och systematiskt tillvägagångssätt av krishanteringsorganisationerna och deltagarstaterna. Vid sidan av krishanteringen ska även instrumenten för humanitärt bistånd och utvecklingsbistånd beaktas. Finlands verksamhet på det nationella planet ska stärka och komplettera de internationella aktörernas arbete. Ett övergripande tillvägagångssätt förutsätter en tätare samordning av den nationella planeringen, koordineringen och resursfördelningen.

Vid planeringen av krishanteringsinsatser beaktas också tvärgående teman såsom respekt för de mänskliga rättigheterna, främjande av kvinnors och barns ställning och rättsstatsprincipen samt säkerhetsfrågor i anslutning till miljön.

Utrikesministeriet har i augusti 2008 tillsatt en arbetsgrupp med uppgift att före utgången av 2009 främja ledningen på strategisk nivå i Finlands krishantering och att utarbeta en övergripande krishanteringsstrategi före utgången av 2009.

Deltagandet i Europeiska unionens, Natos, FN:s och OSSEs krishanteringsinsatser förutsätter en ökad förmåga att samverka. Genom att delta i EU:s stridsgrupper och Natos snabbinsatsstyrkor utvecklar Finland särskilt snabbinsatskapaciteten och sina specialkompetensområden. Finland utnyttjar det

FINLANDS DELTAGANDE I INTERNATIONELL KRISHANTERING

december 2008

● Personal i militära krishanteringsuppdrag: 695

● Experter i den civila krishanteringen: 135

●

Finlands deltagande i internationell krishantering

kunnande som har förvärvats i stridsgrupperna i krishanteringens bl.a. i Tchad och Afghanistan.

Utöver att den allmänna kostnadsnivån har höjts och insatserna genomförs under allt svårare förhållanden förväntas Finland delta i krishanteringsuppdrag med styrkor med allt högre specialkompetens och kapacitet, vilket avspeglas i kostnaderna för materiel och underhåll. För att upprätthålla den nuvarande effektnivån förutsätts det att anslagen för militär krishantering stegvis höjs till 150 miljoner euro.

I framtiden kan också marinens och flygvapnets kapacitet användas i krishanteringsinsatser. I syfte att utveckla verksamheten görs en översyn av kapaciteten för internationell militär krishantering.

Finland fokuserar på att delta i insatser som är viktiga med tanke på de utrikes- och säkerhetspolitiska målen. Effekterna av deltagandet uppmärksammas.

På krisområden behövs allt oftare både militär och civil krishantering. Vid civil och militär krishantering används olika metoder som kompletterar varandra.

Finland deltar aktivt i Europeiska unionens och internationella organisationers civila krishantering och utvecklingen av den.

Målet är en avsevärd ökning av det nuvarande antalet på ca 150 finländska experter som deltar i olika civila krishanteringsinsatser. Detta förutsätter att anslagen ökas såväl för utsändande av experter som för utveckling av den nationella beredskapen för civil krishantering.

Inom den civila krishanteringens prioriterar Finland sakkunskap i frågor som gäller polisiär verksamhet, rättsstaten, gränssäkerheten och mänskliga rättigheter.

Finland främjar stärkandet av kvinnornas roll i konfliktförebyggande och konfliktlösning och betonar betydelsen av att genomföra FN:s säkerhetsråds resolution 1325. Det nationella åtgärdsprogrammet styr verksamheten. Finland betonar också betydelsen av att genomföra FN:s säkerhetsråds resolution 1612, som stöder barnens ställning i väpnade konflikter. När det gäller grupper med ökad risk för utslagning, såsom etniska minoriteter, fäster man vikt vid deras rättigheter och möjligheter till deltagande på lika villkor.

Ett ökat deltagande i krishantering förutsätter att det såväl inom den civila som inom den militära sektorn i Finland finns tillräckligt med sakkunnig per-

sonal som har de färdigheter som behövs för att delta i internationella insatser. Erfarenheter av krishantering ska stödja karriärutvecklingen i hemlandet. Krishanteringspersonalens anställningsvillkor måste utvecklas.

Den nationella beredskapen inom civil krishantering utvecklas och stärks utifrån den nationella strategi för civil krishantering som statsrådet har godkänt. Krishanteringscentret vid Räddningsinstitutet ansvarar under ledning av inrikesministeriet för de operativa uppgifterna i samband med den nationella beredskapen inom civil krishantering. Utbildnings- och forskningssamarbetet mellan krishanteringscentret och försvarsmaktens internationella center effektiviseras.

Särskild uppmärksamhet fästs vid säkerhetsarrangemangen för krishanteringspersonal som arbetar under krävande och varierande förhållanden. Samtidigt har man beredskap för asymmetriska hot, såsom terrorattacker och organiserad brottslighet i dess olika former. Detta ökar vikten av ett effektivt informationsutbyte.

Finland förbereder sig på att på längre sikt fortsätta delta i den militära och civila krishanteringen i Afghanistan och Kosovo. De närmaste årens stora utmaningar inom EU:s civila krishantering är Afghanistan, Kosovo, Mellanöstern och Georgien.

Avsikten är att öka deltagandet i FN:s krishanteringsverksamhet. Finland har av tradition stött FN:s krishanteringsverksamhet och kommer även i fortsättningen att delta i FN:s insatser med militära och civila resurser. Finland förbereder sig på att delta bl.a. i FN:s förestående insats i Tchad.

Finland utvecklar beredskapen att delta i utbildnings-, rådgivnings- och stöduppdrag i krisområden. Kapacitet att själv svara för medborgarnas säkerhet är ofta en grundläggande förutsättning för att krishanteringsstyrkor ska lämna en stat som återhämtar sig efter en konflikt. I centrala krishanteringsuppdrag i bl.a. Afghanistan och Kosovo deltar Finland i utvecklingen av säkerhets- och försvarssektorn.

Som en del av ett mer omfattande stöd till fred och säkerhet i Afrika förbereder sig Finland för att delta i krishanteringsutbildning i Afrika och utreder möjligheterna att öka sitt stöd för utvecklingen av den afrikanska krishanteringsförmågan. Finland fortsätter med sin stödverksamhet genom att delta i EU-samarbetet, utveckla det nordiska samarbetet och genom Natos frivilliga fonder för partnerskap.

Vapenkontroll

I Finlands vapenkontrollpolitik ligger tyngdpunkten på att främja säkerhet, utveckling och mänskliga rättigheter samtidigt som det finska försvarets behov beaktas.

FN är även i fortsättningen basen för den multilaterala vapenkontrollen och nedrustningen och det främsta forumet för nya multilaterala avtalsarrangemang. Finland betonar behovet av att effektivisera genomförandet av vapenkontrollsystemen och att utveckla mekanismerna för uppföljning av genomförandet. Utvecklingsländerna stöds inom ramen för tillgängliga resurser så att även dessa länder ska kunna leva upp till de internationella åtaganden som gäller vapenkontroll.

I Finlands vapenkontrollpolitik ligger tyngdpunkten även i fortsättningen på det internationella samarbetet för att förhindra spridning och användning av massförstörelsevapen och deras bärare. Europeiska unionens strategi om massförstörelsevapen utgör grunden för Finlands verksamhet.

Finland betonar vikten av FN:s säkerhetsråds resolution 1540 om icke-spridning av massförstörelsevapen och deltar i effektiviseringen av de internationella exportkontrollsystemen.

Finland understryker ickespridningsavtalets (NPT) centrala betydelse.

Finland följer hur avtalen mellan Förenta staterna och Ryssland om att minska antalet kärnvapen och missiler utvecklas efter att de löper ut om några år, liksom även vilka följder avtalen har i våra närområden.

Genom systemen för vapenkontroll verkar Finland för att förhindra spridning av biologiska och kemiska vapen och ämnen, inklusive spridning av kunskap om dem. Finland stöder även i fortsättningen förstöringen av lager av kemiska vapen i Ryssland i enlighet med programmet Globalt partnerskap, som startades av G8-länderna 2002. Finland deltar också aktivt i genomförandet av programmet.

Europeiska unionens strategi om små och lätta vapen utgör grunden för Finlands agerande i frågor som rör små och lätta vapen. Finland ger sitt fulla stöd till FN:s handlingsprogram för små och lätta vapen och EU:s och OSSE:s verksamhet på regional nivå. Finland medverkar aktivt i processen för att nå ett internationellt vapenhandelsavtal. Finland har en särställning som ett av de länder som har stött projektet från början.

Finland deltar i de internationella strävandena att möta den humanitära oro som gäller klustervapen. Finland deltar i förhandlingarna inom ramen för konventionen om vissa konventionella vapen i Genève.

Finland gör en undersökning av försvarsmaktens kapacitet och utreder det internationella utvecklingsarbetet kring klustervapen, möjligheterna att anskaffa sådana och kostnadsalternativen. Regeringens utrikes- och säkerhetspolitiska utskott gör en årlig uppföljning av utvecklingen. Oslokonventionen om ett förbud mot klustervapen tas upp på nytt efter undersökningen och utredningen.

Finland deltar i genomförandet av Oslokonventionen genom att stödja humanitär minröjning.

Finland har förbundit sig att tillträda Ottawakonventionen om förbud mot infanteriminor 2012 och att förstöra sina lager av dessa minor före utgången av 2016. Finland stöder humanitär minröjning som lindrar de problem som orsakas av infanteriminor, odetonerad ammunition och odetonerade klustervapen som ligger kvar i terrängen efter konflikter.

Finland anser att CFE-avtalet om konventionella vapen i Europa stärker stabiliteten i Europa. Finland hoppas att parterna ska nå enighet om fortsatt avtal och att det anpassade CFE-avtalet genomförs.

Finland följer hur den internationella vapenkontrollen utvecklas, bedömer vilka konsekvenser förändringarna har för utvecklingen av Finlands försvarsförmåga och beaktar detta i försvarsmaktens utvecklingsprogram. Försvarsförvaltningen fullgör för sin del de åtaganden som följer av internationella vapenkontrollavtal och stöder och deltar i myndighetsarbetet inom vapenkontrollområdet.

Säkerhet och utveckling

Genom en långsiktig och konsekvent utvecklingspolitik och olika former av utvecklingssamarbete i samband med det stärker Finland samhällenas förmåga att tillgodose medborgarnas behov och att undanröja orsakerna till säkerhetshot. På så sätt skapas förutsättningar för att förebygga våldsamma konflikter, minska strukturell ojämlikhet och förbättra möjligheterna för dem som har det sämre ställt att påverka sina egna liv och utvecklingen i hemlandet. Man bör ingripa i de strukturella politiska, ekonomiska och sociala problem som ligger bakom våldsamma kriser. Detta kräver att en samhälleligt, ekonomiskt och naturekonomiskt hållbar utveckling stöds. I Finlands stödverksamhet betonas lokalt ägarskap och ansvar. Syftet är att främja en god förvaltning och rättsstatsprincipen.

Finland främjar konsekvens i krishantering, utvecklingsarbetet och det humanitära biståndet enligt riktlinjerna för Europeiska unionens säkerhet och utveckling. Målet är ett övergripande tillvägagångssätt vid förebyggande, hantering och uppföljning av konflikter. Aktörerna inom områdena säkerhet och utveckling har olika men kompletterande roller och ansvar.

Genom utvecklingsarbetet stöder Finland lösning av väpnade konflikter, fredsprocesser och återuppbyggnad efter konflikter. Vid förebyggande och hantering av väpnade konflikter är det viktigt att de mänskliga rättigheterna respekteras.

I fredsbyggandet efter konflikter beaktas miljöfrågor, ett hållbart nyttjande av naturresurserna och förebyggande av hiv/aids.

Finland stöder stärkta principer och processer för övergångsrättvisa. Hit hör bl.a. sannings- och försoningsverksamhet, utveckling av ett oberoende domstolsväsende och ordningar för ersättning till offer för krigsförbrytelser och kränkningar av de mänskliga rättigheterna.

Finland stöder utvecklingen av säkerhetsstrukturer liksom även avväpning och social återanpassning av före detta stridande i länder som återhämtar sig efter en konflikt. Till fredsbyggandet och utvecklingen till en rättsstat hör att utveckla en nationell armé under demokratisk kontroll, enhetliga polisstyrkor och ett fungerande rättssystem.

Koherensen mellan krishantering och utvecklingsarbete uppmärksammas särskilt så att personresurserna och finansieringsmöjligheterna svarar mot behoven av en övergripande krishantering. Möjligheterna att stödja utvecklingsarbetet utnyttjas i överensstämmelse med Finlands utvecklingspolitiska program. För att säkerställa krishanteringens kontinuitet ska man fästa vikt vid att de finansieringsformer som används för att stödja säkerhetssektorn kompletterar varandra.

Utrikesförvaltningens och utrikesrepresentationens utveckling

Till utrikesministeriets kärnuppgifter hör att genomföra Finlands utrikes- och säkerhetspolitik med diplomatiska metoder och att sköta internationella relationer. I en globaliserad värld får förebyggande diplomati och omfattande internationella nätverk och samarbetsformer ännu större betydelse. Finlands utrikesförvaltning ställs inför nya krav.

Det världsomspännande representationsnätverk som lyder under utrikesministeriet tjänar hela det finländska samhället. Internationell verksamhet bedrivs även inom andra förvaltningsområden. En utredning om Finlands representation i världen har gjorts med beaktande av medborgarnas, näringslivets och statsmaktens behov och i syfte att undvika överlappande funktioner.

Utrikesförvaltningens ökade uppgifter, det ökade ömsesidiga beroendet och de globala konsekvenserna även av avlägsna händelser kräver smidighet och mångsidig beredskap liksom även att utrikesförvaltningen upprätthåller ett omfattande och kompetent nationellt och internationellt nätverk.

Det ökade antalet arbets- och fritidsresor ökar medborgarnas förväntningar på utrikesförvaltningen. Utrikesförvaltningen ska se till att omfattande tjänster och uppdaterade resemeddelanden finns till hands. För att kunna hjälpa finländska medborgare säkerställs att utrikesministeriet och Finlands beskickningar i utlandet har tillräcklig kapacitet att tillhandahålla konsulära tjänster och upprätthålla beredskap liksom även att förmedla aktuell information på ett effektivt sätt till medborgarna, medierna och myndigheterna.

Finland förbereder sig på en brist på arbetskraft eftersom Finlands befolkningsutveckling kommer att medföra en avsevärd ökning av antalet pensioneringar, trots recession. Till följd av den ökade arbetskraftsinvandringen och annan invandring kommer de myndighetstjänster inom statsförvaltningen som anknyter till invandring och där inrikesministeriet är ansvarig myndighet att bli en viktig del av beskickningarnas arbete.

De nya och ökade kraven på utrikesförvaltningen, personalens stigande ålder, den hårdnande konkurrensen om kompetent arbetskraft och de åligganden som följer av statens produktivhetsprogram förutsätter att utrikesministeriets verksamhetsförutsättningar tryggas.

Finland verkar inom utrikes- och säkerhetspolitiken främst som medlem i Europeiska unionen. Utvecklingen av EU-samarbetet förutsätter att Finland får ökad representation i EU:s institutioner.

Finland stöder inrättandet av en europeisk avdelning för yttre åtgärder enligt Lissabonfördraget. En sådan avdelning skapar stabilitet i genomförandet av den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. Inrättandet av en avdelning för yttre åtgärder öppnar nya möjligheter för de små medlemsländerna, som har begränsade resurser att inrätta egna beskickningar.

Finland strävar efter att ett betydande antal finländska tjänstemän ska anställas vid den europeiska avdelningen för yttre åtgärder. Vid avdelningen får finländska tjänstemän ett större verksamhetsfält och bättre påverkningsmöjligheter liksom även fördjupat kunnande. Inrättandet av en europeisk avdelning för yttre åtgärder minskar inte behovet av nationell utrikesrepresentation.

UTVECKLANDET AV FÖRSVARET

Grundelementen i den finska försvarsförmågan består av en aktiv försvarspolitik, militärt försvar, samhällets övriga resurser och internationellt samarbete. Försvarsförmågan dimensioneras i enlighet med de säkerhets- och försvarspolitiska riktlinjer som statsledningen drar upp. Det främsta målet är att förebygga användningen av militära maktmedel mot Finland.

Med försvarspolitikens medel främjas statens och befolkningens säkerhet, stöds det nationella beslutsfattandet och skapas förutsättningar för en trovärdig försvarsförmåga. Med hjälp av en aktiv försvarspolitik breddas det metodutbud som statsledningen har till sitt förfogande samt stöds möjligheterna att nå de finska utrikes- och säkerhetspolitiska målen.

Försvarförvaltningen bildar nätverk både nationellt och internationellt. Målet är att stärka Finlands ställning, påverka den säkerhetspolitiska omgivningen samt upprätthålla försvarsförmågan. En nödvändig förutsättning för att försvarspolitiken ska kunna planeras och verkställas är att man är medveten om läget i fråga om utvecklingen i den säkerhetspolitiska omgivningen.

Finlands militära försvar baserar sig på ett försvarssystem med kapacitet i enlighet med principerna för ett territoriellt försvar, på allmän värnplikt samt på en stark försvarsvilja och internationellt militärt samarbete.

Med tanke på försvarsförmågan är det livsviktigt att ha ett övergripande tillvägagångssätt, dvs. att den offentliga och den privata sektorn samt medborgarorganisationerna planerar sin verksamhet i nationellt och internationellt samarbete för händelse av olika säkerhetssituationer i enlighet med principerna för totalförsvaret och som en del av TSVF-strategin. Detta gör det möjligt att få hela samhällets resurser till förfogande för att försvara Finland samtidigt som det säkerställs att samhällets övriga vitala funktioner kan fortgå. I motsvarande mån kan de militära kapaciteterna användas som stöd för övriga myndigheter för att avvärja andra kriser som hotar samhället.

Europeiska unionen och Nato är centrala samarbetsorganisationer vid utvecklandet av de militära kapaciteterna och vid internationell militär krishantering. Finland deltar också i FN:s och OSSEs verksamhet samt samarbetar med medborgarorganisationerna. För Finland är det också viktigt med nordiskt och bilateralt samarbete med sådana länder som har samma mål som Finland till exempel vad gäller krishantering och utvecklande av kapaciteter.

Förutsättningarna för ett trovärdigt försvar är:

- **ett klart måltillstånd och en strategi för hur måltillståndet ska nås**
- **lägesmedvetenhet**
- **ett funktionsdugligt ledningssystem**
- **kunnig personal**
- **materiel som lämpar sig för uppgifterna**
- **trupper med hög kapacitet**
- **tillräckliga ekonomiska resurser**
- **tidsenlig lagstiftning**
- **ändamålsenlig infrastruktur**
- **stark försvarsvilja.**

Upprätthållandet och utvecklandet av försvarsförmågan på lång sikt baserar sig på mål som har godkänts av statsledningen, och på försvarsministeriets och försvarsmaktens strategiska planer som grundar sig på dessa mål. Försvarsministeriets strategiska plan ger grunderna för den långsiktiga planeringen och utvecklingen av hela förvaltningsområdet. Försvarsmaktens strategiska plan styr upprätthållandet och utvecklandet av de militära kapaciteterna på lång sikt. Den strategiska planeringen verkställs vid planeringen på medellång och kort sikt.

Genom forskning, framförhållning och utvärdering eftersträvas identifiering av ändringar som påverkar verksamheten och försvarsförmågan, skapas grunder för ett vittomfattande utvecklande samt utvärderas effekterna av verksamheten. Försvarsministeriets förmåga att verka aktivt som en del av statsförvaltningen samt som ledare för sitt eget förvaltningsområde utvecklas fortsättningsvis.

Användning av försvarsförmågan

Försvarsmakten används i enlighet med de lagstadgade uppgifterna för att försvara Finland militärt, för att stöda andra myndigheter och för att delta i internationell militär krishantering.

Det militära försvaret av Finland

Finland bereder sig på att avvärja militära maktmedel som riktas mot landet och hot om sådana. Detta framhäver betydelsen av förmågan att handla i förebyggande syfte. Försvarsförmågan och försvarsberedskapen dimensioneras så att uppgifterna kan utföras i enlighet med lägesutvecklingen.

I enlighet med ett övergripande förfaringssätt måste man bedöma huruvida de nationella resurserna är tillräckliga för att fullgöra uppgifterna. Om resurserna visar sig otillräckliga, är det nödvändigt att redan under normala förhållanden försäkra sig om att militärt och annat bistånd kan fås i en krissituation genom ett intensivt internationellt samarbete eller genom att alliera sig.

Medlemskapet i Europeiska unionen förutsätter också att Finland har militär beredskap att fullgöra skyldigheten till ömsesidigt bistånd och solidaritetsklausulen.

För att uppnå de strategiska mål som utrikes-, säkerhets- och försvarspolitiken ställer bereder man sig inom försvarsplaneringen på olika lägesutvecklingar.

De strategiska målen ställer krav på försvarsmaktens kapaciteter och verksamhet:

Strategiska mål	Krav	Förutsättningar
Tryggande av statsledningens handlingsfrihet	<ul style="list-style-type: none">- Lägesmedvetenhet- Förmåga att förebygga- Deltagande i internationell militär krishantering	<ul style="list-style-type: none">- Trovärdighet- Kompatibilitet- Totalförsvar
Tryggande av befolkningens levnadsmöjligheter och grundläggande rättigheter	<ul style="list-style-type: none">- Utöver ovanstående- Förmåga att stöda andra myndigheter- Skydd av vitala objekt	<ul style="list-style-type: none">- Utöver ovanstående- Kvantitativt och kvalitativt tillräckliga trupper
Försvar av finskt territorium och bevarande av självständigheten	<ul style="list-style-type: none">- Utöver ovanstående- Samoperationskapacitet på avgörande områden- Kapacitet att ta emot stöd	<ul style="list-style-type: none">- Utöver ovanstående- Trupper med hög kapacitet

Det bedöms att ingen militär påtryckning eller användning av maktmedel riktas mot Finland, om den inte utgör en del av en mera omfattande internationell konflikt.

Till exempel intressen som anknyter till befolkningen och samhällets vitala funktioner kan orsaka konflikter i vårt lands närområden, vilka i extrema fall militärt kan drabba också Finland. I sådana fall finns det en risk för att militära maktmedel används eller att det hotas med att sådana kan användas.

Finland måste ha en rätt dimensionerad förmåga att förebygga och avvärja militära hot som riktar sig mot oss. Denna förmåga måste vara trovärdig i medborgarnas ögon och ur ett utländskt perspektiv. Uppkomsten och den snabba spridningen av sådana hot måste kunna upptäckas i tillräckligt god tid för att vi till vårt förfogande ska ha den tid till tidig förvarning som behövs för att försvarsförmågan under normala förhållanden ska kunna förstärkas.

Förebyggandet förutsätter att försvarsmakten har förmåga att avvärja ett anfall, och för det krävs:

- en täckande lägesbild och kapacitet till tidig förvarning
- kontinuerlig beredskap för besluts- och ledningssystemet
- hög kapacitet för de viktigaste trupperna och nyckelsystemen i alla försvarsgrenar
- snabb operativ mobilitet för den militära styrkan inom hela rikets territorium
- förmåga till samarbete med övriga myndigheter och näringslivets nyckelaktörer
- trygghet av en tillräcklig självförsörjningsgrad för logistiksystemet
- förmåga att flexibelt rikta resurserna och reglera beredskapen enligt behoven samt
- internationell samarbetsförmåga.

Försvarsmakten måste kunna agera i hela landet samt göra prioriteringar i enlighet med vad som krävs i varje situation. Målet för det territoriella försvaret är att med början vid gränsen förhindra att den som anfaller får tillträde till strategiskt viktiga områden och objekt samt att avvärja dess möjligheter att lamslå samhällets vitala funktioner. Vid de avgörande platser som valts ut bildas den övermakt som behövs för att bekämpa och slå tillbaka anfallaren.

Försvarsmaktens trupper delas in i operativa trupper, som har högre kapacitet och är mobila så att de kan användas i hela landet, och territoriella trupper.

Armén håller militärt viktiga områden i sin besittning och skyddar funktioner och objekt som är centrala med tanke på samhällets vitala funktioner och stöds i detta av de övriga försvarsgrenarna. Genom operativa trupper samt samoperationer mellan armén, marinen och flygvapnet ökas avvärjningskraften och besegras anfallaren.

Försvarsgrenarna stöder varandra och deltar i samoperationer. I truppernas handlingsätt utnyttjas särdragen i våra geografiska förhållanden, och trupperna utrustas i enlighet med detta.

Sjöförsvaret tryggar de för samhället vitala sjöförbindelserna mot hot från luften, på ytan och under vattnet och avvärjer anfall från havet. Försvaret börjar redan ute på öppet hav.

Luftförsvaret skyddar objekt, som är av riksomfattande betydelse, samt bestriider motståndarens herravälde i luften och avvärjer anfall från luften.

Försvarsgrenarna stöds av gemensam spaning, övervakning och logistik samt målidentifieringsprocesser och påverkan. I påverkan ingår t.ex. fjärrverkande eldgivning, såsom verkan av flygvapnets markmålseld, genom vilken motståndarens nyckelfunktioner och objekt påverkas.

Försvarsmaktens integrerade system för spaning, övervakning och ledning producerar en lägesbild över land, hav och luft samt informations- och datasystemsomgivningen. Det på riksnivå centraliserade systemet utnyttjas för att påskynda planering, ledning och verkställande. Förmågan att försvara sig mot motståndarens attacker på datasystemen upprätthålls och utvecklas. Hela samhällets resurser utnyttjas vid stödjandet av det militära försvaret genom ett på riksnivå centraliserat logistiksystem.

Gränsbevakningsväsendet deltar i försvaret av landet och utgör en viktig del av försvarssystemet. Gränsbevakningsväsendets trupper kan anslutas till försvarsmakten när beredskapen höjs. Vid förebyggandet och avvärjningen av användningen av militära maktmedel betonas upprätthållandet av lägesbilden, gränskontroller, övervakningen av den territoriella integriteten och kontraspécialstyrkornas verksamhet. Sammansättningar av, användningsprinciperna och försvarsmaterielen för gränsbevakningsväsendets trupper utvecklas.

Stödjandet av andra myndigheter

I enlighet med strategin för tryggande av samhällets vitala funktioner (TSVF) bereder sig de olika förvaltningsområdena på att stöda försvarsmakten i det

militära försvaret av landet. I motsvarande grad stöder försvarsförvaltningen övriga förvaltningsområden i alla säkerhetssituationer när dessas resurser inte ensamma räcker till för att fullgöra uppgifterna. Försvarsmakten ställer sitt specialkunnande, sina kapaciteter och resurser till det övriga samhällets förfogande så vidsträckt som möjligt.

Finland är berett att ge övriga EU-länder militär handräckning i enlighet med solidaritetsklausulens principer.

Försvarsmaktens förmåga att stöda andra myndigheter baserar sig på beredskapsplanering och beredskapsövning, där till buds stående metoder, tiderna för ibruktageandet och sätten att samverka betonas. Det stöd som försvarsmakten ger lämpar sig bl.a. för röjning av sprängämnen, isolering av områden, letande efter försvunna, dirigering av trafiken och dykarprestationer. Dessutom stöds andra myndigheter bl.a. inom skydds- och räddningssektorn, med spänninginformation samt vid bekämpningen av miljöförstörelse.

Det stöd som försvarsmakten ger innehåller kunskande inom specialområden, verktyg som lämpar sig för handräckningsuppgifter, tillräckligt stora trupper samt kapacitet som stöder logistiken och ledningen. Vid bekämpningen av terrorismen bereder sig försvarsmakten på att använda militära maktmedel på begäran av polismyndigheten och ledd av den.

Genom ett intensivt samarbete mellan myndigheterna undviks att överlappande resurser byggs upp och möjliggörs att stödmetoderna effektivt kan fås i användning. Försvarsmakten bereder sig på stödjande uppgifter både utgående från en förhandsberedning, som ska göras i samarbete, och med metoder som snabbt kan fås i användning efter en begäran om omedelbar handräckning. Också den omedelbara handräckningen kan innehålla ett omfattande utbud av metoder.

Försvarsmakten ger för närvarande olika myndigheter handräckning 400–500 gånger per år. För uppgifterna används också landskapstrupperna.

Deltagande i internationell militär krishantering

Finland deltar i internationell krishantering för att hantera omfattande säkerhetshot. Deltagandet baserar sig på ett övergripande tillvägagångssätt, där olika former av deltagande utnyttjas. Vid sidan av de utrikes- och säkerhetspolitiska målen förstärker krishanteringen den nationella försvarsförmågan. Målnivån och kriterierna för militär krishantering fastslås i punkten Krishantering i kapitel 4.

Finland deltar i krishanteringsoperationer som verkställs av Europeiska unionen, Nato, FN och OSSE. I den praktiska verksamheten accentueras samarbetet med de nordiska länderna, de centrala unionsländerna och de alliansfria PfP-länderna, såsom t.ex. Österrike och Irland.

Försvarsmakten deltar i militär krishantering huvudsakligen med armétrupper. Marinens och flygvapnets kapacitet att delta i krishanteringsoperationer utvecklas.

Operationerna äger rum längre borta än tidigare och vid verkställandet av dem behövs allt oftare snabbinsatskapaciteter. Försvarsmaktens trupper, som ska sändas till krishanteringsoperationer, är tekniskt, taktiskt och operativt kapabla till samarbete samt i vid utsträckning användbara i olika förhållanden. De kan agera i alla krishanteringsuppgifter, allt från användning som stridstrupper till humanitära operationer.

Deltagandet i krishantering stöds i fortsättningen med nationella transportkapaciteter och sådana transportkapaciteter som baserar sig på internationella samarbetsarrangemang med Europeiska unionen och Nato på strategisk och taktisk nivå. Som exempel kan nämnas att via samarbetsarrangemang mellan tio Natoländer, Finland och Sverige får Finland strategisk lufttransportkapacitet till sitt förfogande.

Krishanteringstrupperna har delats in i snabbinsatskapaciteter och kapaciteter med lägre startberedskap samt specialkapaciteter. Snabbinsatsstrupperna förutsätter hög startberedskap, kontinuerlig övning samt att handlingsförmågan upprätthålls. Trupper med lägre startberedskap behövs också i fortsättningen i sådana faser av operationerna där läget stabiliseras och upprätthålls. Specialkapaciteterna kan stå i både hög och lägre startberedskap.

Försvarsmakten använder samma trupper och material för internationell militär krishantering som för försvaret av Finland. De trupper som sänds till operationerna måste ha en tillräcklig utbildningsnivå och utrustning också för att utföra krävande krishanteringsuppdrag. I anknytning till sina uppdrag måste trupperna vara beredda att agera i sådana förhållanden där de kan bli utsatta för kemiska, biologiska och radioaktivt strålade ämnen.

Ett mångsidigt truppregister, som innehåller kapaciteter av olika typer, ger bästa möjligheter att delta i en övergripande krishantering och ger det politiska beslutsfattandet flexibilitet.

Samarbetet mellan militärer och civila effektiveras. Den militära krishanteringens kapaciteter bereder man sig på att använda också för att stöda andra aktörer inom krishantering. Sådana områden kan vara materiellt och logistiskt stöd och expertstöd samt samarbete med anknytning till lägesbilden.

Finland bör skapa tillräcklig beredskap också för experthjälp inom krishantering och projekt som syftar till att reformera säkerhetssektorn samt för att avväpna tidigare soldater och återanpassa dem till samhället.

Utvecklandet av försvarsförmågan

Försvarsmakten utvecklas så att den svarar mot de krav som avvärjningen av ett anfall samt skyddandet av landets centrala områden och funktioner ställer. Försvarsmaktens kapacitet och beredskap att stöda andra myndigheter utökas. I den militära krishantering beaktas utvecklandet av kapaciteter som förutsätts för mera krävande operationer än de nuvarande. Vid utvecklandet av försvarsmakten säkerställs att inga praktiska hinder uppkommer för en eventuell militär alliering.

Genom nationell och internationell samverkan säkerställs kompatibilitet, kostnadseffektivt utvecklande och hantering av kunnandet. Ett omfattande samarbete stöder internationaliseringen av finskt kunnande och know-how.

Genom nationell nätbildning utvecklas i synnerhet kunnandet samt en hållbar och övergripande infrastruktur. Nätbildningen ökar samhällets kriställighet och försörjningsberedskap. En intensiv samverkan med övriga myndigheter, näringslivet, medborgarorganisationerna och enskilda medborgare stärker försvarsviljan.

Europeiska unionen och Nato är centrala samarbetsfora för utvecklandet av försvarsförmågan och den militära kapaciteten. Genom internationell nätbildning blir det möjligt att ge och ta emot bistånd, att delta i krishantering, att åstadkomma kostnadseffektivitet i materielanskaffningarna samt att effektivisera försörjningsberedskapen. Samverkan utvecklas i synnerhet med de nordiska länderna, centrala EU-länder, Förenta staterna och länderna vid Östersjön.

Finland deltar i Europeiska unionens långsiktiga strategiarbete, i arbetet på de allmänna målen och utvecklande av militära kapaciteter vid Europeiska försvarsbyrå. Finland understöder ett intensivare försvarsmaterielsamarbete som en del av ett fördjupat säkerhets- och försvarspolitiskt samarbete inom Europeiska unionen. Med sitt deltagande strävar Finland efter att skapa förutsättningar bl.a. för kostnadseffektiv materielanskaffning, för ett vittomfattande

samarbete vid utvecklandet av resurserna, för forskning inom försvarssektorn och för industrins deltagande i det europeiska samarbetet.

Europeiska unionens säkerhetsstrategi och kapacitetsarbete samt de erfarenheter som erhållits vid krishanteringsoperationer beaktas när prioriteringarna i försvarsmaktens internationella verksamhet och militära krishanteringskapaciteter justeras.

Vid utvecklandet av Europas säkerhets- och försvarspolitik framhävs de kapacitetsområden som kan användas i flera olika operationstyper och operationsfaser. Europeiska försvarsbyrån strävar efter att utveckla sex kapacitetsområden: ledning, underrättelse, kapacitet att påverka, skydd, transporter och underhåll. Kraven på kompatibilitet ökar när krishanteringen ökar och det internationella samarbetet intensifieras. Det är viktigt att försäkra sig om att de utvecklingsprojekt som ska utföras vid försvarsbyrån och inom Nato stöder och kompletterar varandra.

Finland deltar aktivt i utvecklandet av den militära kompatibiliteten och kapaciteterna inom Natos program för partnerskap för fred samt i förnyandet av samarbetsformerna.

Finland strävar också efter att bredda sitt militära samarbete med Ryssland bl.a. för att öka säkerheten inom sjöfarten på Östersjön.

Samarbetet mellan Finland, Sverige och Norge fortgår utgående från den tre länders utredning som blev klar i juni 2008. Utöver det traditionella nordiska krishanteringssamarbetet intensifieras också samarbetet inom sjö- och luftövervakningen, logistiken, utbildningen, forsknings- och analysverksamheten och i materielsamarbetet. Även Danmark och Island kommer i fortsättningen att delta i samarbetet.

Trots olika baslösningar står de nordiska vapenmakterna inför samma slags utmaningar. Dessutom förenas Norden av många frågor som är kopplade till den internationella krishanteringen. Målet med samarbetet är att stävja de kostnadstryck som är en följd av att kostnaderna för verksamheten har stigit och försvarsmaterielen blivit dyrare samt att utveckla samarbetsförmågan. På lång sikt bedöms samarbetet förbättra de deltagande ländernas kapaciteter.

För att det nordiska samarbetet ska kunna intensifieras förutsätts bestående strukturella arrangemang och bl.a. sambandsofficersarrangemang mellan länderna. Effekterna av samarbetet beaktas i försvarsmaktens utvecklingsprogram på lång sikt.

Upprätthållandet och utvecklandet av försvarsmaktens kapaciteter

Försvarsmaktens kapaciteter utvecklas med tanke på alla uppgifter inom försvarsmakten och det säkerställs att trupperna och systemen har kapacitet att agera i internationella operationer.

Försvarssystemet är en helhet som består av ledningssystem, underrättelse- och övervakningssystem, beredskapsregleringssystem, logistiksystem samt truppstrukturen, dvs. lands-, sjö- och luftförsvarets ledning och trupper.

En särskild utmaning för utvecklandet av försvaret är det snabba åldrandet av arméns försvarsmateriel, vilket kommer att ske i mitten av nästa decennium.

Utvecklandet av försvarsmaktens totala kapacitet fördelar sig på underhåll och utvecklande av

- ledningen,
- underrättelse, övervakning och målidentifieringsstöd,
- påverkan,
- logistiken,
- landsförsvaret,
- sjöförsvaret och
- luftförsvaret.

Den totala kapaciteten består av den sammanlagda verkan av alla kapacitetsområden.

Antalet krigstida trupper minskas på lång sikt med beaktande av ändringarna i den säkerhetspolitiska omgivningen, de resurser som står till buds, de minskande åldersklasserna samt den åldrande materielen. **I bilaga 1** presenteras försvarsmaktens centralaste krigstida trupper.

De territoriella truppernas organisationer utformas så att de blir flexiblare än tidigare, och deras användnings- och handlingsprinciper utvecklas så att trupperna blir aktivare i försvarsstrider. De viktigaste territoriella truppernas eldkraft och skydd samt i synnerhet deras taktiska rörlighet utvecklas.

I enlighet med statsrådets säkerhets- och försvarspolitiska redogörelse från år 2004 prioriteras luftförsvaret vid utvecklandet av försvarsmakten fram till år 2012. Efter det förskjuts tyngdpunkten till utvecklandet av arméns territoriella trupper. Efter år 2016 utvecklas arméns operativa trupper.

Den operativa ledningen av försvarsmakten utvecklas genom att bygandet av ett ledningssystem, som möjliggör en effektiv användning av försvarssystemet, fortgår. Ett integrerat underrättelse-, övervaknings- och ledningssystem producerar rätt information för att bildandet, planeringen och verkställandet av lägesbilden och uppföljningen av verkningarna ska kunna genomföras.

Tyngdpunkten vid utvecklandet ligger på utformandet av en gemensam lägesmedvetenhet och på utvecklandet av certifierade informationstekniska tjänster. Ett gemensamt ledningssystem för försvarsmakten ersätter försvarsgrenarnas självständiga system och tillämpningar. Vid utvecklandet beaktas datanätströfning.

Vid utvecklandet av de system som stöder ledningen av försvarsmakten utnyttjas det högklassiga nationella kunnandet.

Försvarsmaktens underrättelse, övervakning och målidentifieringsprocesser utvecklas enligt de krav som den säkerhetspolitiska omgivningen ställer. Tyngdpunkter är förstärkandet av kapaciteten till tidig förvarning, förmågan att analysera och distribuera lägesbilden samt producerandet av en övervaknings- och mållägesbild i realtid. I samband med detta minskar man på de system som inte stöder försvarsmaktens integrerade ledningssystem.

Den nuvarande täckningen hos försvarsmaktens underrättelse- och övervakningssystem upprätthålls och integreringen av systemen utökas. Genom detta möjliggörs också en förmedling i realtid av koordinaterna för den fjärrverkande eldgivningens mål.

Verkningsförmågan hos försvarsmaktens vapensystem utgörs av målidentifieringssystemet, ledningssystemet, vapensystem, ammunition och icke-kinetiska verkningsmetoder. Målet är att påverka viktiga operationer, nyckelfunktioner eller strukturer. Tyngdpunkter utgör utvecklandet av den operativa eldgivningen och ersättandet av föråldrade artillerisystem med bl.a. ny ammunition samt med markmålseldskapacitet.

Försvarsmaktens logistik utvecklas genom att ett gemensamt logistiskt system byggs för försvarsmakten. Tyngdpunkten ligger på att stöda de operativa trupperna. Det viktigaste området som ska utvecklas är kompletterings- och transportförmågan.

Grundstrukturen i och verksamhetsprinciperna för den logistiska kapaciteten är de samma i alla säkerhetssituationer. För att uppfylla kraven och behoven i

undantagsförhållanden görs samarbete med strategiska partner, myndigheter, företag och medborgarorganisationer.

Den internationella nätbildningen fortgår och fördjupas. Vid utvecklandet av logistiken bereder man sig på att ta emot hjälp utifrån och att ge värdlandsstöd.

Landsförsvarets kapacitet utgörs av mobila operativa trupper med eldkraft samt av reformbara territoriella trupper. Under den period redogörelsen gäller ligger tyngdpunkten vid utvecklandet av försvaret på de territoriella trupperna. Utvecklandet understöds genom en ändring av arméns nuvarande lagrings- och utbildningsstruktur.

De viktigaste territoriella trupperna utvecklas så att de klarar av en aktiv försvarsstrid. Landsövervakningskapaciteten och kapaciteten att agera i mörker effektiveras.

I de operativa trupperna ligger tyngdpunkten på utvecklandet av armékåren, vars kärna bildas av tre beredskapsbrigader.

Infanteriminorna slopas senast år 2016 i enlighet med redogörelsen från 2004. En del av infanteriminornas kapacitet kan man ersätta med specialammunition, minor med riktad splitERVERKAN och övervakningsinstrument samt med moderna pansarminor.

I anknytning till utvecklandet av kapaciteterna reder försvarsmakten ut det internationella utvecklingssamarbetet gällande klustervapen, möjligheterna att skaffa sådana och olika kostnadsalternativ.

Vid utvecklandet av **sjöförsvaret** ligger tyngdpunkten på tryggandet av sjöförbindelserna som är livsviktiga för samhället. Sjöförsvarets avvärjningsförmåga upprätthålls genom en övergång från fasta till rörliga system.

Under redogörelseperioden fortgår utvecklandet av minjaktsförmågan. Fram till år 2012 blir en internationellt kompatibel minjaksflottilj klar. Under denna tidsperiod utvecklas också undervattensövervakningskapaciteten.

Lägesmedvetenheten och myndighetssamverkan utvecklas nationellt och internationellt. Kustruppernas skyddande utrustning samt rörlighets- och eldstödskapacitet utvecklas.

Luftförsvaret utvecklas med målet att upprätthålla och utveckla förmågan att skydda objekt och trygga luftherraväldet i handlingsområden som är centrala med tanke på försvaret av Finland. Tyngdpunkten ligger på att modernisera luftvärnet i huvudstadsregionen. Jaktförsvarets kapacitet upprätthålls och stridståligheten i det system som säkrar flygvapnets verksamhetsmöjligheter utvecklas.

Vid utvecklandet av flygvapnets flygarutbildningssystem beaktas möjligheterna till ökat internationellt samarbete och de krav detta ställer.

Utvecklandet av **gränsbevakningsväsendets krigstida trupper** ingår i ovan nämnda kapaciteter. Tyngdpunkten ligger på att förbättra övervaknings- och lägesbildssystemet, rörligheten samt skydds-, lednings-, spanings- och stridsutrustningen.

Personalresurser och kunnande

De anställda

Den centrala tanken vid utvecklandet av försvarsförvaltningens personalresurser är att en kunnig personal med handlingskapacitet ska skapas kostnadseffektivt i enlighet med de krav som de krigstida kapaciteterna ställer. Personalens åldersstruktur upprätthålls så att den motsvarar kraven gällande krigstida trupper. Med dessa utgångspunkter utvecklas personal- och uppgiftssystemet både kvalitativt och kvantitativt.

Försvarsförvaltningen bör försäkra sig om att den har ett tillräckligt antal kunniga anställda i en situation där konkurrensen om yrkesskicklig arbetskraft kommer att öka.

Genom det kvalitativa utvecklandet tryggas personalens yrkesskicklighet och motivation samt förbättras försvarsmaktens konkurrenskraft som arbetsgivare. Genom det kvantitativa utvecklandet regleras försvarsmaktens personalstruktur och säkerställs att personalresurserna inriktas på de funktioner som ska utvecklas.

I personalsystemet beaktas de krav som den internationella samverkan och den militära krishanteringen ställer. Internationella uppdrag bör ses som en positiv faktor med tanke på karriärutvecklingen. Särskild uppmärksamhet ägnas hur de som återvänder från internationella uppdrag direkt kan placeras i inhemska uppgifter. Villkoren för den militära krishanteringspersonalens tjänsteförhållande utvecklas.

Försvarsförvaltningens deltagande i internationella strukturer, i synnerhet i Europeiska unionen och Nato, förstärks.

De värnpliktiga

Värnplikten är försvarets grundpelare. Värnplikten har också en mera vidsträckt samhällelig verkan än enbart det militära försvaret. Utredningen av dessa verkningar fortgår.

Den reserv som försvarsmaktens krigstida truppstyrka förutsätter kan produceras endast genom att hela den tjänstedugliga ålderklassen utbildas. Under de senaste åren har antalet personer som inte fullgör beväringstjänsten eller som avbryter den ökat. För närvarande fullgör cirka 80 % av den manliga åldersklassen beväringstjänsten. Om antalet personer som inte fullgör beväringstjänsten ökar, kan detta medföra att den allmänna värnplikten fungerar sämre i framtiden. Detta kan för sin del ha också andra samhällliga effekter. Man bör ingripa i orsakerna till att tjänstgöringen avbryts med förebyggande verksamhet inom samhällets olika sektorer där man också bör sörja för utvecklandet av utbildningen för dem som inte fullgör sin beväringstjänst och bekymra sig om dem.

För att den allmänna värnpliktens funktion ska kunna säkerställas måste tjänstgöringen fortsättningsvis göras mera attraktiv. Beväringsarnas ekonomiska och sociala ställning förbättras för att tjänstgöringsmotivationen ska kunna främjas. Särskild uppmärksamhet ägnas möjligheten att utveckla ställningen för de beväringar som fullgör längre tjänstgöringstider. För att öka beväringarnas tjänstgöringsduglighet inleds tillsammans med andra förvaltningsområden och organisationer åtgärder som i synnerhet utvecklar den fysiska konditionen redan innan beväringen inleder tjänstgöring. Möjligheten att räkna beväringstjänsten till godo vid studier försöker man utöka. För reservisterna säkerställs att uppgifterna utvecklas så att de blir ändamålsenliga och motiverande.

Vid utbildandet av de värnpliktiga bör deras kunnande identifieras och utnyttjas bättre. Utbildningssystemets kvalitet och innehåll utvecklas så att det motsvarar försvarsmaktens krav. Vid repetitionsövningarna koncentrerar man sig på att utveckla de operativa truppersnas och landskapstruppersnas kunnande.

En utredning utarbetas över hur uppbyggandet kan utvecklas och i den är målet att få systemet att bättre än i dagens läge motsvara försvarsmaktens krav. Kvinnor sporras att söka sig till frivillig vapentjänst.

Det frivilliga försvaret utvecklas så att det allt bättre betjänar försvarsmaktens totala kapacitet bl.a. vid utbildandet och upprätthållandet av försvarsmaktens krigstida trupper. Med hjälp av den frivilliga försvarsutbildningen utökas kapaciteten hos de operativa och de viktigaste territoriella trupperna samt försvarsmaktens förmåga att stöda övriga myndigheter. Genom den frivilliga försvarsutbildningen erhålls också det kunnande och den beredskap som totalförsvaret förutsätter.

Försvarsutbildningsföreningen erbjuder medborgare och organisationer utbildning i frågor som anknyter både till säkerheten i vardagen och till mera krävande situationer i undantagsförhållanden. I dessa uppgifter agerar föreningen i samverkan med ansvariga myndigheter och övriga organisationer.

Försvarsmakten har kapacitet och resurser endast för att utveckla värnpliktsystemet. I en tväradministrativ arbetsgrupp under arbets- och näringsministeriets ledning utreds möjligheterna att utveckla civiltjänstgöringen. Civiltjänstgöringen bör i fortsättningen utvecklas i en sådan riktning att dess innehåll betjänar olika krisberedskaper i samhället. De civiltjänstgöringsskyldiga bör beaktas när man förbereder sig på olika kriser.

Utredningar av de vidare samhällliga verkningarna av värnplikten, tryggheten av värnpliktens funktion och utvecklandet av civiltjänstgöringssystemet utarbetas utan dröjsmål. Utgående från de utarbetade utredningarna vidtas omedelbara åtgärder.

Materiel och forskning

För att säkerställa en trovärdig och tidsenlig kapacitet försöker man hålla fast vid att materielanskaffningarna ska utgöra en tredjedel av försvarsbudgeten.

Till försvarsmakten försöker man i regel skaffa materiel som redan är testad och i användning. Detta gäller särskilt för materiel som skaffas utomlands. Vid materielanskaffningarna bör Nato-kompatibilitet eftersträvas. För att den skaffade materielen ska kunna hållas kompatibel förutsätts samarbete och sammanjämkning av kraven mellan användarna under materielens hela livstid. Hanteringen av materielens livscykel utvecklas fortsättningsvis.

Det internationella försvarsmaterielsamarbetet skapar förutsättningar för att ge och ta emot militärt bistånd, att trygga försörjningsberedskapen och göra förmånliga materielanskaffningar samt att främja försvarsmaktens förmåga att delta i internationella militära krishanteringsoperationer.

Ett villkor för att den finska försvarsindustrin ska ha framgång är förmågan att förnya sig samt en tillräcklig satsning på forskning och utveckling. Den inhemska industrins konkurrenskraft förstärks i enlighet med försvarsministeriets strategi för försvars- och säkerhetsindustrin.

Genom det industriella samarbete som ska inbegripas i stora projekt försöker man i första hand trygga kunnandet i underhåll och sammanjämkning av den materiel som ska skaffas. Dessutom blir det genom samarbetet möjligt för den inhemska industrin att delta i anskaffningarna och för industri- och forsknings-samfundet att få ny teknologi till sitt förfogande. Företrädare ges direkt industriellt samarbete med den inhemska industrin med anknytning till projekten.

Den inhemska produktionen och det inhemska kunnandet är viktiga i synnerhet vid integreringen av system, inom toppkunnandet i fråga om lägesmedvetenhet, inom ledningen och på skyddsområdet samt vid arméns rörlighet. Också med tanke på samhällets försörjningsberedskap och kriställighet är det nödvändigt att den försvars- och säkerhetsindustri som är verksam inom landet har integrations- och underhållskapacitet samt förmåga att reparera skador i kristid. Industrins exportförutsättningar och internationalisering stöds aktivt.

Produktionskapaciteten i fråga om krut och annan ammunition och det kunnande som sammanhänger med dem upprätthålls tills vidare. En övergripande utredning av behovet av inhemsk produktion av tung ammunition och krut som på lång sikt ska skaffas för försvarsmaktens bruk utarbetas till år 2010.

Säkerställandet av försvarskapaciteten förutsätter ett samarbete som baserar sig på nationella och internationella avtalsarrangemang samt ett långsiktigt strategiskt partnerskap med materiel- och tjänsteproducenter. Det strategiska partnerskapet skapar ett långsiktigt samarbetsförhållande och handlingsmodeller mellan industrin och försvarsmakten, vilka också fungerar under de olika stadierna av beredskapsförhöjningen.

Inledandet och genomförandet av försvarsmaktens projekt och verksamheten under hela livscykeln stöds genom långsiktiga forsknings- och produktutvecklingsprogram. Tyngdpunktsområdena i försvarsmaktens forskningsprogram är förstärkandet av centrala kapaciteter och de områden som bäst producerar det kunnande som försvaret behöver. Samtidigt förstärks konkurrenskraften för försvars- och säkerhetsindustrin. Vad gäller teknisk forskning kartläggs möjligheterna att öka samfinansierade projekt.

Försvarsmakten deltar i det europeiska strategiarbetet inom forskning och teknologi och i gemensamma forskningsprojekt i synnerhet vid Europeiska

försvarsbyrån. Alltid när det är möjligt kombineras nationella forsknings- och teknologiprojekt med europeiskt bi- eller multilateralt forsknings- och teknologisamarbete som försiggår via Europeiska försvarsbyrån eller någon annan part.

Kontakten mellan å ena sidan den tekniska forskningen och teknologisektorn och å andra sidan annan forskning och utveckling förstärks. Verksamheten vid försvarets vetenskapliga delegation utvecklas fortsättningsvis så att den stöder totalförsvaret och den nationella säkerhetsforskningens riktlinjer samt förvaltningsområdets strategiska planering.

Infrastrukturen och miljön

Genom utvecklandet av försvarsmaktens infrastruktur och miljö sörjs det för att de områden, verksamhetslokaler och strukturer som det militära försvaret behöver, såsom garnisoner, depåer, skjut- och övningsområden, är ändamålsenliga.

De områden som är i försvarsmaktens användning utvecklas hållbart och helhetsbetonat som en del av det omgivande samhället. Försvarets behov bör beaktas i myndigheternas planläggning i enlighet med de riksomfattande målen i fråga om områdesanvändningen.

Fastighetskostnaderna beaktas vid beredningen på politik- och programnivå, och enskilda projekt genomförs så att de blir förmånliga med tanke på livscykeln med iakttagande av statens fastighets- och verksamhetslokalstrategier.

Under redogörelseperioden uppmärksammas i synnerhet undanröjandet av fastigheternas hälsoolägenheter och behovet av sådana reparationer som främjar energieffektivitet samt utvecklandet av sprängämneslagringen och skjut- och övningsområden.

De områden, lokaler och konstruktioner som blir onödiga till följd av ändringar i försvarsmaktens organisation och verksamhet bör man kunna avstå ifrån på ett smidigt sätt. I samband med att fastighetsförvaltningens ramavtal förnyas utreds de administrativa, ekonomiska och juridiska aspekter som anknyter till saken i samarbete mellan försvarsministeriet och finansministeriet.

Lagringen av försvarsmaktens material koncentreras och en del av lagren och lagerområdena avstår man ifrån. Förhållandena kring sprängämnesförvaringen fås under år 2012 på en sådan nivå att de stämmer överens med kraven.

En utredning gällande statens it-tjänster, ett projekt som främjar förvaltningens nätsäkerhet och utvecklandet av de strukturer som anknyter till dataförvaltningen beaktas när dataförvaltningens partnerskap utvecklas.

Huvudmålet för försvarsförvaltningens miljöpolitik är att se till att det militära försvaret har de verksamhets- och utvecklingsförutsättningar som hänför sig till miljön. Miljöaspekten beaktas i all verksamhet inom de gränser som verksamhetsförutsättningarna tillåter.

Med försvarsmaktens verksamhet sammanhänger särdrag som avviker från de civila funktionerna och som bör beaktas också när fastighets- och miljölagstiftningen och andra normer utvecklas. Detta gäller i synnerhet en hållbar utveckling i Finland, verkställandet av klimat- och energistrategierna samt försvarsmaktens skjut-, övnings- och flygverksamhet. Den användning av luftrummet som den militära luftfarten förutsätter bör säkerställas när omgivningen förändras.

Försvarsförvaltningens fastighets- och miljösektor utvecklas i samarbete med Europeiska unionen, Nato och de nordiska länderna. Målen är effektivitet, lönsamhet och kompatibilitet, utvecklande av krishantering och främjande av möjligheterna till gemensam användning av militärområdena.

Försvarsviljan

En stark försvarsvilja är grundförutsättningen för det militära försvaret. Med en öppen och ändamålsenlig verksamhet förstärks medborgarnas och den allmänna opinionens stöd för de försvarspolitiska målen och försvarsmaktens verksamhet. Försvarsvilja och en positiv attityd till försvarsmakten upprätthålls och främjas genom att medborgarnas möjligheter att delta i det frivilliga försvarsarbetet fortsättningsvis utökas.

Medborgarnas försvarsvilja visar sig i en positiv attityd bl.a. till försvaret, värnplikten, försvarsmaktens verksamhet och i form av deltagande i internationell militär krishantering. Den frivilliga försvarsutbildningen, företagens och medborgarorganisationernas aktiva deltagande i försvarsverksamheten är centrala när det gäller att upprätthålla försvarsviljan.

Allmän försvarsundervisning ges i form av riksomfattande och regionala försvarskurser, fortbildnings- och kompletteringskurser till dem samt specialkurser inom försvaret. De riksomfattande försvarskurserna hålls under försvarsförvaltningens ledning och de regionala försvarskurserna under civila myndigheters ledning med stöd av försvarsmakten. I anknytning till det projekt som syftar

till att förnya regionförvaltningen säkerställs att den verksamhet som gäller de regionala försvarskurserna kan fortgå på hög nivå.

Försvarskurserna ökar medvetenheten om totalförsvaret hos personer i ledande ställning samt hos de medborgare som har uppgifter som är centrala med tanke på beredskapen inför undantagsförhållanden och förbättrar samarbetsmöjligheterna för aktörer inom samhällets olika sektorer.

Utvecklande av försvarsmaktens organisation

Försvarsmaktens fredstida organisation och ledningsnivåer anpassas i första hand till de krav som verksamheten i kristid ställer. Det centrala målet vid utvecklandet av förvaltningen är att frigöra resurser från förvaltningen till sådana funktioner som är centrala med tanke på kapaciteten under krigstid. Ledningsstrukturerna lättas upp bl.a. genom att ett mera vidsträckt utnyttjande av informationstekniska system eftersträvas.

De förpliktelser som anknyter till statsrådets produktivetsprogram beaktas när förvaltningsområdet utvecklas, men de får inte försvaga försvarsmaktens kärnfunktioner. Målet är att utveckla den egna verksamheten och reda ut olika partnerskapsalternativ. Utöver direkta kostnader och nyttoaspekter undersöks effekterna på intressegrupperna, på det övriga samhället, krisberedskapen, försörjningsberedskapen och behovet av kunnande och på hela försvarsmaktens kapacitet.

Utbildningssystemet dimensioneras enligt de allt mindre åldersklasserna. Försvarsmaktens utbildningsorganisation samt behoven att ändra arméns, marinens och flygvapnets grundläggande strukturer utreds fram till år 2011. Staberna för de regionala militärlänen omvandlas till regionalbyråer fram till år 2010. En rapport utarbetas över utvecklandet av verksamheten vid försvarsgrenarnas materielverk. En uppföljningsutredning kommer att göras om hur partnerskapsprojektet för underhållet av arméns materiel har verkställts.

Vid utredningen av behoven att ändra de krigstida och fredstida strukturerna för flygvapnet och marinen beaktas bl.a. en centraliserad övervakning, ledning, användning av materielen och strukturen på baserna samt användningen av de kapaciteter som ska utvecklas för internationell krishantering.

Försvarshögskolan utbildar de trupputbildare och krigstida ledare som försvarsmakten behöver. Försvarshögskolans uppgifter är att bedriva militärvetenskaplig forskning samt undervisning som baserar sig på resultaten från forskningen och bästa praxis inom sektorn. Försvarshögskolan står i växelverkan med

det övriga samhället och producerar ledarskap och expertis med anknytning till säkerhet, kriser, krig och tryggheten av vitala funktioner. Personalen vid Försvarshögskolan bildar stommen i den krigstida armékårens stab.

Resurser

För att en trovärdig försvarsförmåga ska kunna upprätthållas och de lagstadgade uppgifterna utföras förutsätts att försvarsförvaltningens verksamhetsbetingelser på lång sikt säkerställs.

De mål för upprätthållandet, utvecklandet och användningen av försvarsförmågan som presenteras i denna säkerhets- och försvarspolitiska redogörelse kan nås på den reella nivån för totalfinansieringen av försvaret år 2008, där det beaktas att tekniken blir dyrare. Utan eventuella organisationsförändringar förutsätter detta att den årliga pris- och kostnadsstegringen täcks till fullt belopp samt att försvarsbudgeten årligen höjs med två procent från och med 2011.

De tilläggsbehov som ändringar i valutakurserna orsakar försvarsmaterielanskaffningarna och andra kostnadsändringar som inte kan förutses bedöms separat under planeringsperiodens gång i samband med ram- eller budgetbehandlingen. Dessutom täcks en eventuell nivåhöjning på underhållet av verksamhetslokalerna, som ska göras för att trygga värdet på statens egendom, ifall ägaren till verksamhetslokalerna inte svarar för dessa kostnader.

Krishanteringens ökande krav förutsätter att den riktgivande anslagsnivån för militär krishantering stegvis höjs till 150 miljoner euro. Finansieringen av krishanteringsoperationerna genomförs i enlighet med etablerad budgetpraxis.

Ett balanserat utvecklande och upprätthållande av försvarsförmågan förutsätter att cirka en tredjedel av resurserna används för att upprätthålla materielberedskapen, cirka en tredjedel för personalutgifter och cirka en tredjedel för andra verksamhetsutgifter.

Antalet anställda vid försvarsmakten hålls på en nivå kring 15 000 personer. Som en följd av eventuella partnerskapslösningar kan antalet anställda vid försvarsmakten sjunka. Militärpersonalen kommer dock inte att minska från nuvarande. Partnerskapsavtalen får inte heller sänka försvarsanslagen. I denna granskning ingår inte försvarsministeriet och inte heller övriga ämbetsverk på förvaltningsområdet.

Försvarsmaktens centralaste krigstida trupper

BILAGA 1 FÖRSVARSMAKTENS CENTRALASTE KRIGSTIDA TRUPPER

2008	2010-talet
Armén	
Armékårsstab	1 Armékårsstab
Beredskapsbrigad	3 Beredskapsbrigad
Mekaniserad stridsavdelning	2 Mekaniserad stridsavdelning
Jägarbrigad	2 Jägarbrigad
Helikopterbataljon	1 Helikopterbataljon
Specialjägarbataljon	1 Specialjägarbataljon
Regional brigad	6 Stridsgrupp
Flygvapnet	
Jaktflygdivision	3 Jaktflygdivision
Huvudbas	6 Huvudbas
Marinen	
Robotflottij	2 Robotflottij
Minjaksflottij	3 Minjaksflottij
Minfartyg	3 Minfartyg
Sjömålsrobotbatteri	4 Sjömålsrobotbatteri
Kustjägarbataljon	2 Kustjägarbataljon

Försvarsmaktens krigstida totala styrka 350 000

BILAGA 2 CENTRALA FÖRKORTNINGAR OCH DEFINITIONER

Afrikanska unionen, AU

Afrikanska unionen är en internationell organisation som består av 53 afrikanska stater. Organisationen grundades den 9 juli 2002 i Sydafrika och är Afrikanska enhetsorganisationens (OAU) och Afrikanska ekonomiska gemenskapens (AEC) efterföljare.

Amsterdamfördraget

Det fördrag för EU-medlemsstaterna som undertecknades i Amsterdam den 2 oktober 1997 och trädde i kraft den 1 maj 1999. Genom fördraget ändrades och förenklades fördraget om Europeiska unionen, fördragen om upprättandet av Europeiska gemenskaperna och vissa tidigare akter som hör samman med dem.

Asymmetriskt hot/asymmetrisk krigföring

Både militär och icke-militär verksamhet där sådana metoder eller instrument används som motparten inte är förberedd att avvärja. Som de allvarligaste asymmetriska hoten betraktas terrorism, sabotageverksamhet, spridning och användning av massförstörelsevapen samt informationskrigföring.

Berlin plus -avtalet

Ett samarbetsarrangemang mellan EU och Nato. Enligt avtalet kan EU vid behov förlita sig på Natos resurser vid EU-ledda krishanteringsoperationer, i synnerhet Natos planerings- och kommandostrukturer.

CCA, Europeiska unionens nöd- och kriskoordineringsarrangemang

Engl. European Union emergency and crisis co-ordination arrangements

Arrangemang för att dela ut information, säkerställa koordinering och möjliggöra gemensamt beslutsfattande i nödsituationer, särskilt vid terroristattacker, i flera än ett medlemsland i Europeiska unionen.

CCW

Engl. Convention on Prohibitions or Restrictions on the use of Certain Conventional Weapons Which May be Deemed to be Excessively Injurious or to have Indiscriminate Effects

En konvention om vissa konventionella vapen från år 1980. Konventionen gäller förbud mot eller inskränkning av användningen av sådana konventionella

vapen som kan anses ytterst skadebringande eller ha urskillningslösa verkningar. Finland är part i konventionen och i alla dess fem protokoll.

Civil krishantering

Med åtgärder inom den civila krishanteringens strävar man efter att förebygga konflikter och upprätthålla fred och stabilitet samt vid behov förstärka den offentliga förvaltningen i krisområden. Inom den civila krishanteringens stöds krisområdenas utveckling mot demokrati, främjandet av och respekten för rättsstatsprinciperna och de mänskliga rättigheterna, god förvaltning och ett fungerande medborgarsamhälle främst genom att man sänder sakkunniga till områdena, men utvecklingen kan också stödjas med andra metoder.

Elektronisk krigföring

Användning av elektromagnetisk strålning för att stöda den egna verksamheten och försvåra fiendens verksamhet. Med elektronisk krigföring sköts spänning, främjas eller försvåras funktionen hos system som utnyttjar elektromagnetisk strålning. Elektronisk krigföring delas in i elektronisk stödverksamhet, elektronisk attack och elektroniskt skydd.

Euroatlantiska partnerskapsrådet

Engl. Euro-Atlantic Partnership Council, EAPC

Ett samarbetsforum inom ramen för Nato. Till rådet hör de 26 Natoländerna samt 24 länder som deltar i partnerskap för fred.

Europeiska försvarsbyrån

Engl. European Defence Agency, EDA

En av Europeiska unionen år 2004 inrättad byrå som är underställd rådet. Avsikten är att den ska utveckla resurserna inom den militära krishanteringens område, främja och utveckla samarbetet inom försvarsmaterielområdet i Europa, stärka den industriella och teknologiska grunden för ett europeiskt försvar och upprätta en konkurrenskraftig europeisk försvarsmaterielmarknad samt främja forsknings- och teknologisamarbetet inom försvarssektorn.

Europeiska unionens gemensamma säkerhets- och försvarspolitik, ESFP

Engl. European Security and Defence Policy, ESDP

Den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken är en oskiljaktig del av unionens gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik; den tryggar unionens operativa handlingsförmåga, som grundar sig på civila och militära resurser. I

praktiken innebär detta unionens beredskap att genomföra krishantering med den militära krishanteringens och den civila krishanteringens medel.

Europeiska unionens gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik, GUSP

Målet för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken är att trygga unionens gemensamma värden, stärka unionens säkerhet, bevara freden, främja internationellt samarbete och principerna för folkväldet och rättsstaten samt att förstärka de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna.

Europeiska unionens grannskapspolitik, EGP

EU började driva en europeisk grannskapspolitik år 2004. Den omfattar alla länder vid Medelhavet och i Östeuropa samt i södra Kaukasien. Med hjälp av EGP stöder EU grannländerna politiskt och ekonomiskt. Det centrala målet är att främja demokrati och välfärd i EU:s närområden.

Europeiska unionens gränsförvaltningsbyrå, FRONTEX

Engl. European Agency for the Management of Operational Cooperation at the External Borders

En byrå för förvaltning av Europeiska unionens medlemsstaters operativa samarbete vid de yttre gränserna. Den inrättades genom en förordning av rådet år 2004.

Europeiska unionens skyldighet till ömsesidigt bistånd

”Om en medlemsstat skulle utsättas för ett väpnat angrepp på sitt territorium, är de övriga medlemsstaterna skyldiga att ge den medlemsstaten stöd och bistånd med alla till buds stående medel i enlighet med artikel 51 i Förenta nationernas stadga. Detta ska inte påverka den särskilda karaktären hos vissa medlemsstaters säkerhets- och försvarspolitik. Åtagandena och samarbetet på detta område ska vara förenliga med åtagandena inom Nordatlantiska fördragsorganisationen, som för de stater som är medlemmar i denna också i fortsättningen ska utgöra grunden för deras kollektiva försvar och den instans som genomför det.” (Ny artikel 42.7 i fördraget om Europeiska unionen)

Europeiska unionens solidaritetsklausul

Enligt solidaritetsklausulen handlar unionen och dess medlemsstater gemensamt i en anda av solidaritet, om en medlemsstat utsätts för en terrorattack eller drabbas av en naturkatastrof eller en katastrof som orsakas av människor och ber om hjälp. Europeiska rådet antog den 26 mars 2004 en deklaration om solidaritet vid bekämpningen av terrorism, enligt vilken medlemsstaterna handlar i enlighet med den solidaritetsklausul som ingår i förslaget till fördrag

om Europas grundstadga gemensamt i en anda av solidaritet, om någon av dem blir föremål för en terrorattack.

Europeiska unionens stridsgrupp

Engl. European Union Battle Group, EUBG

En snabbinsatsstyrka på cirka 1600-2700 soldater, som är planerad att användas inom en radie av 6 000 km från Bryssel. Eventuella uppdrag för stridsgruppen är att skilja åt parter med maktmedel, förhindra konflikter dvs. använda krishanteringstrupper i förebyggande syfte, evakuera i svåra förhållanden samt stödja humanitära biståndsuppdrag.

Europeiska unionens säkerhetsstrategi

Engl. European Security Strategy, ESS

Den europeiska säkerhetsstrategin, som antogs av Europeiska unionens råd år 2003 och uppdaterades i december 2008, utgör ramen för unionens säkerhetspolitiska verksamhet, där EU:s säkerhetspolitiska omgivning, strategiska mål och verkningarna på EU:s politik behandlas.

Fullständigt provstoppsavtal

Engl. Comprehensive Test Ban Treaty, CTBT

Ett avtal som förbjuder alla kärnvapenprovsprängningar. Avtalet ingicks år 1996 men det har inte trätt i kraft. Finland ratificerade avtalet år 1999.

Försvarsförmåga

Med försvarsförmåga avses beredskap och förmåga att svara för uppgifter i alla säkerhetssituationer. Förmågan utvecklas och upprätthålls genom försvarspolitiken, samordningen av totalförsvaret och det militära försvaret.

Försvarsförmågan består av försvarssystemets militära kapacitet samt de resurser som stöder detta genom samarbete mellan de nationella myndigheterna, näringslivet och medborgarorganisationerna och genom bilateralt och multilateralt internationellt samarbete.

Försvarsgrenarna

Försvarsgrenarna inom Finlands försvarsmakt är armén, marinen och flygvapnet.

Försvarssystem

Försvarsmaktens försvarssystem utgör en helhet som består av ledningssystem, underrättelse- och övervakningssystem, beredskapsregleringssystem, logistiksystem samt av truppstrukturen, dvs. lands-, sjö- och luftförsvarets ledning och trupper.

Försörjningsberedskap

Tryggande av befolkningens utkomst, landets näringsliv och de ekonomiska funktioner som är nödvändiga för försvaret och de tekniska system som är förknippade med dem med tanke på undantagsförhållanden och allvarliga störningar som kan jämföras med dessa.

Informationskrigföring

Påverkan av statens samhällliga och militära beslutsfattande och funktionsförmåga och påverkan av medborgaropinionen samt skydd mot detta med utnyttjande av informationsmiljön. Informationskrigföring kan genomföras med samhällliga, politiska, kommunikativa, psykologiska, sociala, ekonomiska och militära metoder på alla krigföringsnivåer.

Internationella brottmålsdomstolen

Engl. International Criminal Court, ICC

Internationella brottmålsdomstolen, som inledde sitt arbete i Haag år 2002, är en permanent domstol, som behandlar krigsförbrytelser, folkmord och brott mot mänskligheten.

ISAF

Engl. International Security Assistance Force

Den Natoleda militära krishanteringsoperationen i Afghanistan med mandat av FN.

KFOR

Engl. Kosovo Force

Den Natoleda militära krishanteringsoperationen i Kosovo med mandat av FN.

Klustervapen

En klusterprojektil är en projektil där självständigt fungerande detonerande dotterprojektiler transporteras på en moderprojektil och sprids ut över målet för att maximera effekten.

Konventionellt vapen

Ett vapen som inte är ett s.k. massförstörelsevapen, dvs. ett kemiskt vapen, biologiskt vapen eller kärnvapen.

KVE-avtalet

Engl. Treaty on Conventional Armed Forces in Europe, CFE

Avtal om reducering av de konventionella styrkorna i Europa som ingicks år 1990 mellan de dåvarande staterna i Nato och Warszawapakten. Avtalet bearbetades 1999, men det anpassade KVE-avtalet har inte trätt i kraft.

Parter: Armenien, Azerbajdzjan, Belgien, Bulgarien, Danmark, Frankrike, Förenta staterna, Georgien, Grekland, Island, Italien, Kanada, Kazakstan, Luxemburg, Moldavien, Nederländerna, Norge, Polen, Portugal, Rumänien, Ryssland, Slovakien, Spanien, Storbritannien, Tjeckien, Turkiet, Tyskland, Ukraina, Ungern och Vitryssland.

Landskapstrupper

Försvarsmaktens krigstida territoriella trupper, som ingår i truppförteckningen hos alla försvarsgrenar. Under normala förhållanden kan landskapstrupperna användas t.ex. vid handräckningsuppgifter.

Lissabonfördraget

Europeiska unionens medlemsländer undertecknade Lissabonfördraget i december 2007. Syftet med fördraget är att göra unionens beslutsfattande enklare och tydligare. Genom fördraget ändras rollerna och uppgifterna för och sammansättningen av unionens organ så att de motsvarar den utvidgade unionens behov.

Fördraget ska godkännas i varje medlemsstat innan det träder i kraft. Finlands riksdag godkände fördraget den 11 juni 2008. Fördragets ikraftträdande har fördröjts på grund av att Irland förkastade fördraget vid en folkomröstning i juni 2008.

METO, samarbete mellan de maritima funktionerna

De maritima samarbetsmyndigheterna är Sjöfartsstyrelsen, Marinen och Gränsbevakningsväsendet. Syftet med samarbetet är att samordna och utveckla funktionerna, stödtjänsterna och investeringarna inom det maritima området för att göra verksamheten effektivare och mera produktiv och minska kostnaderna för den samt att hålla kontakt med andra myndigheter som behöver tjänsterna och att utarbeta utredningar och förslag som främjar samarbetet.

Militär kapacitet

Utgörs av planer som möjliggör systemets funktion och/eller truppens handlande och av drifts- och handlingsprinciper som har övats in för olika uppgifter, en tillräcklig och kunnig personal, den materiel som behövs för uppgiften, den infrastruktur som behövs för verksamheten samt försvarsmaktens egna eller av samhället erbjudna möjligheter till stöd.

Försvarsmaktens kapacitetsområden är ledning, spanings-, övervaknings- och målidentifieringsstöd, påverkan, logistik samt lands-, sjö- och luftförsvaret.

Militär krishantering

Med militär krishantering avses krishanteringsinsatser med militära medel. Insatserna syftar i första hand till att återställa och upprätthålla stabiliteten och tryggheten i krisområdet med målet att andra samhällsfunktioner ska kunna påbörjas.

Myndighetsradionätet

Engl. The Virve Network, VIRVE

VIRVE är ett digitalt radionät för myndigheterna som byggts upp i Finland 1998-2002. Nätet används av statliga och kommunala säkerhetsmyndigheter.

NAMSA

Engl. NATO Maintenance and Supply Agency

Natos underhålls- och anskaffningsorganisation har till uppgift att främja logistiska tjänster för Natos medlemsländers gemensamma vapen- och materiel-system. Målet är att förbättra den materiella beredskapen och tillgängligheten, höja operationernas logistiska effektivitet samt ge inbesparingar via ett enhetligt anskaffningssystem.

Nato-Rysslandrådet

Engl. Nato-Russia Council, NRC

Inrättades i maj 2002. Består av 27 medlemmar (Natoländerna och Ryssland).

Natos kollektiva försvar

Baserar sig på artikel 5 i Nordatlantiska fördraget, enligt vilken ett anfall på ett medlemsland i Nato tolkas som ett anfall på alla. Då är varje medlemsland i Nato skyldigt att bistå det medlemsland som blivit föremål för ett anfall på det sätt landet anser nödvändigt och i enlighet med artikel 51 i FN-stadgan.

Natos strategiska koncept

Ett av Natoländerna gemensamt godkänt dokument, där Natos centrala uppgifter fastslås. Dokumentet förnyas tidvis i enlighet med de ändringar som skett i den säkerhetspolitiska omgivningen. Senast ändrades dokumentet år 1999.

Nicefördraget

EU:s medlemsstaters fördrag, som trädde i kraft år 2003 och genom vilket fördraget om Europeiska unionen, EG-fördraget och vissa andra tidigare akter ändrades.

NPT

Engl. Treaty on the Non-Proliferation of Nuclear Weapons

Icke-spridningsfördraget trädde i kraft år 1970. Fördragets tre pelare är förhindrande av spridning av kärnvapen, kärnvapennedrustning samt fredlig användning av kärnenergi. Utanför fördraget står endast tre länder. Finland är en av de ursprungliga undertecknarna.

NRF

Engl. The Nato Response Force

Natos snabbinsatsstyrka, som innehåller element av armén, marinen, flygvapnet och specialtrupper. Eventuella uppdrag för styrkan är bl.a. evakueringsinsatser, biståndsinsatser vid naturkatastrofer, antiterroristinsatser och att agera förtrupp till en mera omfattande operation.

Operativa trupper

De slagkraftigaste trupper inom armén, marinen och flygvapnet som kan ställas upp för att höja försvarsberedskapen inom riket och med vilka tyngdpunkten i försvaret skapas.

Oslokonventionen som förbjuder klustervapen

Engl. Convention on Cluster Munitions; CCM

Konvention om klustervapen från år 2008, vilken tillåter endast tekniskt mera utvecklade klustervapen med precisionseffekt och förbjuder största delen av existerande projektiltyper, bl.a. alla klustervapen med territoriell påverkan. Finland har inte undertecknat konventionen.

Ottawakonventionen som förbjuder antipersonella minor

Engl. Convention on the Prohibition of the Use, Stockpiling, Production and Transfer of Anti-Personnel Mines and on Their Destruction

En konvention från år 1997 som förbjuder användning, lagring, produktion och överföring av antipersonella minor och omfattar dessutom förstörande av minorerna. Finland har förbundit sig att tillträda konventionen år 2012.

Partnerskap för fred

(Eng. Partnership for Peace, PFP)

Natos samarbetsprogram med länder inom det euroatlantiska området, vilka inte är medlemmar i Nato. Samarbetet utvecklas inom den politiska sektorn, krishanteringssektorn och sektorn för civil beredskap samt inom områdena för militär samverkansförmåga och en försvarsreform. Programmet omfattar förutom de militärt alliansfria länderna i Europa även länderna i Balkan, Kaukasien och Centralasien.

Permanent strukturerat samarbete

En samarbetsform som ingår i Lissabonfördraget och genom vilken eftersträvas kvalitativt och strukturellt utvecklande av trupper och militära resurser mellan intresserade stater så att unionen i framtiden kan genomföra bättre och mera krävande krishanteringsoperationer än tidigare.

Petersbergsuppdragen

EU:s krishanteringsuppdrag är de s.k. Petersbergsuppdragen: humanitära insatser och räddningsinsatser, fredsbevarande insatser och insatser med stridsstyrkor för krishantering, inklusive insatser för återupprättande av fred, samt s.k. preciserade uppdrag: nedrustning, militära rådgivnings- och biståndsinsatser, konfliktförebyggande och stabiliseringsoperationer efter konflikter.

Precisionsvapen

Ett precisionsvapen (en precisionsprojektil) är den verkansdel i ett vapensystem som söker sig till målet. Beroende på projektiltyp kan precisionsvapnet söka sig till målet självständigt eller styras genom extern målidentifiering.

Principen om skyldigheten att skydda

Skyldigheten att skydda avser FN:s medlemsstaters gemensamma ansvar i situationer, där en stat inte kan eller vill skydda sina medborgare.

Samoperation

En av Huvudstaben ledd operation som anknyter till det militära försvaret av Finland och där lands-, sjö- och luftförsvarets kapaciteter används och vilka stöds genom försvarsmaktens gemensamma kapaciteter för att önskat slutresultat ska nås.

Små och lätta vapen

Skjutvapen som en person kan transportera och använda. Definitionen kan också innefatta lätta vapen, såsom rekylfria pansarvärnsvapen, robotar och kastare med en kaliber under 100 mm.

Stridsgrupp

En militär styrka sammansatt för en viss operation eller ett visst uppdrag där minst två trupperheter med samma eller olika vapenslag står under gemensam ledning.

Begreppet används också inom internationell krishantering. Se Europeiska unionens stridsgrupp.

Taktiskt kärnvapen

Ett icke-strategiskt kärnvapen på slagfältet som vanligen har kort räckvidd och låg sprängstyrka i kiloton.

Territoriella trupper

Territoriella trupper är i enlighet med användningsprincipen trupper som har utrustats och utbildats för strids-, skydds-, övervaknings- och stöduppgifter begränsade till vissa områden eller ett visst objekt. Trupperna skyddar strukturer som är centrala för samhället och försvarsmakten samt håller de områden som är viktiga med tanke på försvaret av riket.

Territoriellt försvar

Principen för Finlands försvar samt försvarssystemets verksamhetsprincip för förebyggande och avvärjande av hot mot finskt territorium. Det territoriella försvaret består av försvarsmaktens olika militära åtgärder och förberedelserna för dem som vidtas i syfte att förebygga och avvärja varje enskilt hot.

Totalförsvaret

Alla de militära och de civila funktioner genom vilka Finlands statliga självständighet samt medborgarnas levnadsmöjligheter och säkerhet tryggas mot yttre hot, hot som förorsakas av andra stater eller andra hot.

I samordningen av totalförsvaret ingår att samordna åtgärderna på den offentliga sektorn, dvs statsrådet, statens myndigheter och kommuner, samt på den privata sektorn och medborgarnas frivilliga verksamhet för att samhällets vitala funktioner ska kunna upprätthållas i alla situationer.

Tryggande av samhällets vitala funktioner

En strategi för tryggande av samhällets vitala funktioner (TSVF) har gjorts upp i samarbete mellan ministerierna och andra aktörer. I strategin förstärks samhällets vitala funktioner och de strategiska uppgifter som fastställts för ministerierna samt en krisledningsmodell för staten.

Vidsträckt eller bred säkerhet

Begreppet vidsträckt eller bred säkerhet omfattar sådana säkerhetsfrågor som, ifall de utvecklas, kan utgöra hot och orsaka betydande fara eller skada för Finland, befolkningen eller det finska samhällets vitala funktioner. Sådana vitt omfattande säkerhetshot kan antingen bestå av aktiv verksamhet, t.ex. användning av militära maktmedel, terrorism och störning av datanät, eller oavsiktliga händelser såsom omfattande störningar i elnätet eller extrema naturfenomen.

WHO

Engl. World Health Organization

Världshälsoorganisationen

WTO

Engl. World Trade Organization

Världshandelsorganisationen

Övergripande krishantering

Ett övergripande tillvägagångssätt när det gäller att stöda krishanteringens målområde med olika metoder, inklusive diplomatiska åtgärder, civil och militär krishantering, utvecklingssamarbete och humanitär hjälp. Målet är att samordna de olika insatserna och att de ska vara konsekventa och respektera varje aktörs självständiga roll. Konsekvenserna av verksamheten bör bedömas som en helhet.

STATSRÅDETS KANSLI

SNELLMANSGATAN 1, HELSINGFORS
PB 23, 00023 STATSRÅDET
tfn (09) 16001, (09) 57811
fax (09) 1602 2165
julkaisut@vnk.fi
www.vnk.fi/julkaisut

Distribution och försäljning:
Universitetstryckeriets bokförsäljning
<http://kirjakauppa.yliopistopaino.fi/>
books@yliopistopaino.fi
PB 4 (Berggatan 3 A)
FI-00014 HELSINGFORS UNIVERSITET
Tfn (09) 7010 2363 eller 7010 2366
Fax (09) 7010 2374

ISBN 978-952-5807-28-8

9 789525 807288

ISBN 978-952-5807-28-8 (mid)
ISBN 978-952-5807-29-5 (pdf)
ISSN 0782-6036